

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่น
ของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

Factors affecting towards migration
of labor from rural areas to Bangkok

โดย

ชุมพล รอดแจ่ม

Chumpon Rodjam

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีการศึกษา 2553

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่น
ของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

Factors affecting towards migration
of labor from rural areas to Bangkok

โดย

ชุมพล รอดแจ่ม

Chumpon Rodjam

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีการศึกษา 2553

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” มีผลจากความต้องการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงในการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และพยากรณ์สมการการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ การศึกษาเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง และแรงงานปลายทางซึ่งกระจายตามภูมิภาคของประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น ได้แก่ ญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก ชักชวน สถานประกอบการค่อนข้างมากค่านิยมการย้ายถิ่น ความเจริญของกรุงเทพมหานคร การรักษาพยาบาลที่ดีกว่า ค่าจ้างค่าตอบแทนที่สูง ความต้องการศึกษาต่อ ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ และการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ ส่วนการศึกษา เชิงปริมาณ ซึ่งอาศัยข้อมูลทุติยภูมิโดยรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2552 นำมาวิเคราะห์สมการแบบ Multiple Regression Analysis โดยมีผลการศึกษาปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น ได้แก่ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ผลการศึกษาทั้งสองมีความสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ (Ravenstine's "laws" of migration) โดยกล่าวถึงปัจจัยอยู่ 2 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด อีกทั้งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ Todaro ที่ได้เสนอการตัดสินใจการย้ายถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับการคาดหวัง การวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้ได้สมการที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร คือ $ML = 245.372 - 1.398EA$ กล่าวคือ ปัจจัยทางด้านผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบท ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยการย้ายถิ่นดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศที่เอื้อต่อการเกษตรกรรม หากผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ลดลงจะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร (ML) เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น เช่น การบริหารจัดการชลประทาน การปรับเปลี่ยนค่านิยมการย้ายถิ่น พัฒนาการศึกษา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สถานพยาบาล การคมนาคม สาธารณูปโภคพื้นฐาน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตระดับท้องถิ่น การพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้เหมาะสมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น นโยบายมาตรการดังกล่าว จะสามารถป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครต่อไป

Abstract

This research study is "Factors affecting towards migration of labor from rural areas to Bangkok." The purpose was to study the mainly reason of migration of labor from rural areas to Bangkok by studying the migration factors from rural areas to Bangkok and equation forecasting of labor, which divided into two parts; qualitative study by using analysis data on interview of labor where live in origin and labor who live in destination that distributed to country region. The results of this research found that qualitative factors affecting towards migration of labor were their relatives or people who they've known influence, many place of businesses, prosperity of Bangkok, better health care, higher wage, the need for higher education, natural disaster problem, and to gain more experienced in working. On quantitative study, the researcher had to collect secondary data from state agencies between year 1998s to 2011s and analyze with multiple regression analysis. The researcher found that quantitative factors affecting towards migration were employed in agricultural economics activities (EA) which was corresponding with Revenstine's "laws" of migration that had mentioned 2 factors; push and pull factor. Moreover, the result was also corresponding with Todaro theory that had offered the decision making of migration on expectation. From the analysis, the researcher could come up with the equation for forecasting on migration of labor from rural areas to Bangkok that was $ML = 245.372 - 1.398 EA$. The result stated that people who were employed in agricultural economics had contrary related to migration of labor from rural areas, which accorded with the hypothesis. Migration was depended upon climate that supported to do agriculture. However, if people who employed in agricultural economics activities (EA) had decreased, it would increase migration of labor from rural areas to Bangkok (ML). From the result of this research, government sector should have local development policies such as irrigation management for changing of social value of migration, learning source in community, education, health care, transportation, basic public utility, increase production efficiency for local

community, develop labor's skill, development of tourism site in local community, and adjusted minimum wage to lower the differences in society. These policies would prevent migration of labor from rural areas to Bangkok in future.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความเมตตา จากบุคคลดังต่อไปนี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ดร.อดิวิทย์ ชูทรัพย์ อธิการบดี วิทยาลัยราชพฤกษ์ และ อาจารย์สันธยา ดารารัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชพฤกษ์ (ประธานคณะกรรมการงานวิจัย) ที่ได้ให้โอกาส และทุนสนับสนุนงานวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์ ในปีการศึกษา 2553 ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณางานวิจัยทั้งสองท่าน ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์เวลาอันมีค่าในการพิจารณา และแนะนำงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์อดิ ไทยานันท์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.คทาร์ตน์ เสงตระกุล อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอกราบขอบพระคุณ คุณอัญชลี ใจดี นักวิชาการแรงงานชำนาญการ หัวหน้างานวินิจฉัย สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดชลบุรี กระทรวงแรงงาน ที่รับเป็นที่ปรึกษางานวิจัย ขอขอบคุณ คุณไปรยา อาสิงสมานันท์ ที่ช่วยตรวจดูความเรียบร้อยของงานวิจัยรวมถึงการช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลประกอบการวิจัย พร้อมทั้งขอขอบพระคุณ แรงงานต้นทาง และแรงงานปลายทาง (ขออภัยที่มีได้กล่าวนามทั้ง 15 ท่าน) ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ผู้ศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยจนทำให้ทราบถึงมูลเหตุแห่งการอพยพย้ายถิ่น ขอขอบพระคุณบุคคลท่านอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวนามที่มีส่วนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครูบาอาจารย์ที่ให้โอกาส และอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ผู้ศึกษา และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ที่ไม่ได้ปรากฏนาม ณ ที่นี้ หากผลดีของงานวิจัยฉบับนี้ได้เกิดขึ้นผู้ศึกษา ขอขอบความดีให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมา หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ชุมพล รอดแจ่ม

พ.ศ. 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(6)
สารบัญภาพประกอบ	(7)
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	5
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	8
2. แนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	9
ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น.....	10
ส่วนที่ 2 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น	14
ส่วนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น.....	18
ส่วนที่ 4 ทฤษฎีความคาดหวังเกี่ยวกับการย้ายถิ่น.....	32
ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	34
ส่วนที่ 6 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	38
ส่วนที่ 7 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา.....	40
ส่วนที่ 8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	43

3. ระเบียบวิธีการวิจัย.....	44
รูปแบบการศึกษาที่ใช้	44
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	44
เครื่องมือสำหรับการวิจัย	46
วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
4. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล.....	48
การกำหนดตัวแปรและการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	48
การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่ กรุงเทพมหานคร.....	49
สมการการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร	64
การอภิปรายผล	65
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผลการศึกษา.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	
ก. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์	97
ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	111
ค. ผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง (5 คน) และแรงงานปลายทาง (10 คน).....	122
ง. การประมวลผลข้อมูลตัวแปร	159
ประวัติผู้ศึกษาวิจัย	162

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร.....	3
4.1	สรุปปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครของ แรงงานปลายทาง	55
4.2	สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร .	58
4.3	สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบร้อยละ	60
4.4	การทดสอบความสัมพันธ์ตัวแปร	62
4.5	การทดสอบความแปรปรวน.....	63
4.6	การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรตาม	63

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	โครงสร้างของตลาดแรงงานในเมืองของโทราโด	28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีอาชีพเป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท มีรายได้จากการประกอบอาชีพค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับภาวะค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่ง สืบเนื่องมาจากคุณภาพของเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยทำงานต่ำกว่าระดับทั้งในด้านรายได้ และชั่วโมงการทำงาน นอกจากนี้เกษตรกรยังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อีกหลายปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ตลาดจำหน่ายผลิตผลและการกำหนดราคาสินค้า ประกอบกับทิศทางในการพัฒนาประเทศที่ใช้รูปแบบการพัฒนาสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าทิศทางในการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่รัฐบาลได้มุ่งเน้นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก เช่น อุตสาหกรรมทางด้านอาหารแปรรูป และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก จากนโยบายในการพัฒนาประเทศดังกล่าว ประกอบกับปัญหาความยากจนในชนบท การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนการทำงานต่ำระดับ จึงก่อให้เกิดปัญหาการอพยพแรงงานเข้าสู่เขตเมืองอย่างมาก และมีผลต่อการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย นอกจากนี้ความเจริญต่าง ๆ มากกระจุกตัวอยู่ในตัวเมืองใหญ่ ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาการขาดแรงงานจากชนบท การเอาัดเอาเปรียบเรื่องค่าจ้างและสวัสดิการ การหลีกเลี่ยงกฎหมายแรงงาน และเพิ่มปัญหาการใช้แรงงานสตรีและเด็กในภาคอุตสาหกรรม ปัญหาการอพยพย้ายถิ่น มักจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองทั้งในท้องถิ่นที่ละทิ้งมาและท้องถิ่นปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นกรณีการขาดแคลนทรัพยากรแรงงานในหมู่บ้านที่ราษฎรมีการอพยพย้ายถิ่น รวมทั้งปัญหาการเพิ่มจำนวนผู้ว่างงานในเขตเมืองเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เมือง อันจะนำมาซึ่งปัญหาสังคมนานาประการ เช่น ปัญหาการถูกล่อลวงให้ประกอบอาชีพโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และปัญหาอันเนื่องมาจากการอพยพย้ายถิ่นมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาที่เรื้อรังต่อไปในอนาคต (ปรีชา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 1-4)

การย้ายถิ่นนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร นอกเหนือจากการเกิดและการตาย ผลของการย้ายถิ่นทำให้องค์ประกอบด้านเพศ อายุ อัตราการเกิด และอัตราการตาย ตลอดจนอัตราการสมรสของแต่ละชุมชนเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพราะการย้ายถิ่นของประชากรเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นจากเขตที่มีความเจริญน้อยกว่า ไปสู่เขตที่มีความเจริญมากกว่าเกิดเป็นกระแสการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ซึ่งมีความเจริญในด้านต่าง ๆ ความหลากหลายในอาชีพ ความแตกต่างในรายได้ การย้ายถิ่นจึงสัมพันธ์กับการกระจายตัวของประชากรและการเจริญเติบโตเป็นเมืองด้วย ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับการพัฒนา เพราะกระบวนการพัฒนานำมาซึ่งสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ที่นำไปสู่การสร้างงาน ดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ที่มีการพัฒนา จากการสำรวจประเมินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเท่าที่ผ่านมา พบว่าการทำให้เกิดอุตสาหกรรมขยายตัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นสาเหตุหนึ่งของปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตที่มีการขยายอุตสาหกรรมเพื่อยกระดับฐานะและรายได้ของผู้ย้ายถิ่น กระแสการย้ายถิ่นที่เกิดจากเขตชนบทสู่เมืองเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเจริญที่ไม่สม่ำเสมอหรือแสดงการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่ความเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ต้องการกำลังแรงงานในภาคนอกเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณากระแสการย้ายถิ่นระหว่างเขตชนบทกับเขตเมือง ในเขตเมืองมีอัตราของการย้ายถิ่นสูง และจะลดลงเมื่อระดับความเป็นเมือง (สุกัญญา อาชีวิวิทย์, 2534, น. 1-2)

Campbell R. McConnel และคณะ (2003 : แปลโดย พรรณี จรรย์พร, 2548, น. 275) กล่าวว่า นักเศรษฐศาสตร์ได้ใช้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจการเคลื่อนย้ายตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ผ่านการพัฒนาทุนมนุษย์ของการอพยพ ส่งผลต่อทุนมนุษย์ที่ประกอบด้วยทักษะในการผลิต เพื่อให้ได้รับรายได้ ความรู้และประสบการณ์ที่อยู่ในตัวบุคคล การสะสมทุนสามารถเพิ่มได้โดยการกระทำที่เฉพาะเจาะจงลงไปการลงทุนในทุนมนุษย์ที่ต้องการการเสียดสละในเวลาปัจจุบัน แต่เพิ่มกระแสของเงินได้ในอนาคตตลอดชั่วชีวิตของบุคคลหนึ่ง การกระทำสิ่งเหล่านั้นรวมถึงการได้รับการศึกษามากขึ้น ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม และการรักษาสุขภาพ การอพยพไปสู่งานที่จ่ายค่าตอบแทนสูงกว่า ก็เป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นการยัดการเสียดสละในเวลาปัจจุบันออกไปเพื่อให้ได้รับเงินได้ในอนาคตเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1.1
แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

(หน่วย : คน)

ปี	จำนวนแรงงาน
2541	420,034.00
2542	401,351.00
2543	443,017.00
2544	451,609.00
2545	461,139.00
2546	479,693.00
2547	504,043.00
2548	453,405.00
2549	436,973.00
2550	420,946.00
2551	413,331.00
2552	405,144.00

ที่มา : ภาคผนวก ก

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยจึงไม่สามารถอาศัยความได้เปรียบด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนค่าแรงราคาถูกอีกต่อไป ในทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาอุตสาหกรรมได้ปรับจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ไปเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานฝีมือและเทคโนโลยีมากขึ้นแล้ว คำถามสำคัญคือ ระบบการศึกษาของไทยได้ปรับตัวสนองต่อความต้องการแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเพียงใด และภาคอุตสาหกรรมได้ปรับตัวเพื่อแก้ปัญหาคาราคาซังแรงงานอย่างไร วิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เริ่มต้นเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทำให้ปัญหาคาร่างงาน

เป็นจำนวนมากอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คำถามคือ ใน 5-10 ปีข้างหน้า ภาวะการจ้างงานจะเป็นอย่างไร ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาใดจะมีปัญหาการหางานทำและจำนวนผู้ว่างงานจะเป็นเท่าไร การตอบคำถามเหล่านี้ได้จะต้องมีการพยากรณ์อุปสงค์และอุปทานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม สัมภาษณ์และวิเคราะห์ความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทยตลอดจนการศึกษา เรื่องสถานการณ์และความพร้อมด้านข้อมูลแรงงานไทยด้วย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541, น. 1-2 : 1-3)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษา จึงได้ให้ความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่ กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม หลังจากนั้นนำมากำหนดสมการการย้ายถิ่น เพื่ออธิบายการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร
2. การพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” มีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะตัวแปรอิสระ ที่ผู้ศึกษาคาดการณ์ว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงได้นำมากำหนดตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม งบประมาณด้านเศรษฐกิจ อัตราค่าจ้างที่แท้จริง

การลงทุนภาคเอกชน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน มูลค่าการส่งออก รายได้จากการทำงาน
 ครัวเรือนรายเดือน ประชากรของประเทศ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจใน กิจกรรมเกษตรกรรม ที่ดินเพื่อการ
 เพาะปลูก ประชากรที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และ
 ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจาก
 ชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” อยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2541– 2552

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

งบพัฒนาด้านการบริหารทั่วไป (The Development and General Management) หมายถึง
 งบประมาณรายจ่ายภาครัฐเพื่อพัฒนาในด้าน การบริหารทั่วไปของรัฐ การป้องกันประเทศ การรักษา
 ความสงบภายใน การพัฒนาระบบการเมือง การสนับสนุนกิจการในพระองค์ ตามปีงบประมาณที่
 กำหนด

งบพัฒนาด้านบริการชุมชนและสังคม (The Development of Community and Social
 Services) หมายถึง งบประมาณรายจ่ายภาครัฐเพื่อพัฒนาใน ด้านการศึกษา การสาธารณสุข
 การสังคมสงเคราะห์ การเคหะและชุมชน ด้านศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ด้านการพัฒนา
 ประชากร และด้านบริการชุมชนและสังคม ตามปีงบประมาณที่กำหนด

งบพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (The Statement of Economic Development) หมายถึง
 งบประมาณ รายจ่ายภาครัฐเพื่อพัฒนาในด้าน เชื้อเพลิง การเกษตร การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี
 การอุตสาหกรรม การโยธา การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร การบริการเศรษฐกิจ การผลิต การสร้าง
 รายได้ ทรัพยากรธรรมชาติ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การบริหารรายได้และรายจ่ายภาครัฐ
 ตามปีงบประมาณที่กำหนด

ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index) หมายถึง ตัวเลขทางสถิติที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการที่ครอบครัวหรือผู้บริโภคใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ

รายได้เฉลี่ยต่อภาคครัวเรือน (Average Income per Consumption) หมายถึง รายได้ที่ครัวเรือนได้รับเฉลี่ยต่อปี ที่ได้จากการทำงานไม่ว่าจะเป็นตัวเงินหรือสิ่งของ เช่น เงินเดือน โบนัส เงินช่วยเหลือ เงินค่าคอมมิชชั่น อาหาร เสื้อผ้า เป็นต้น

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (Wage Rate) หมายถึง อัตราค่าจ้างที่เพียงพอสำหรับแรงงานไร้ฝีมือ 1 คน ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามสมควรแก่สภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นนั้น

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ย (Average Wage Rate) หมายถึง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยของผลรวมของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำทุกท้องที่ทั่วประเทศเปรียบเทียบกับผลรวมจำนวนท้องที่ที่กำหนดใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

ประชากรของประเทศไทย (Population of the Country) หมายถึง จำนวนประชากรเพศชายและหญิงที่มีสัญชาติไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตามสำมะโนประชากร ของกรมการปกครอง ตั้งแต่ปี 2541 - 2551

กำลังแรงงาน (Labor Force) หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยทำงานทั้งหมด สำหรับประเทศไทย ประชากรที่อยู่ในวัยทำงานจะเริ่มตั้งแต่ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ยกเว้นกลุ่มบุคคลบางกลุ่มแม้อายุ 15 ปีแต่ไม่นับรวมอยู่ในกำลังแรงงาน คือ แม่บ้านที่รับเลี้ยงเด็กอ่อน นักเรียน นักศึกษา บุคคลที่ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากเจ็บป่วยเรื้อรัง ทหาร ภิกษุและนักบวช และผู้เกษียณอายุ

ผู้ว่างงาน (Unemployed) หมายถึง กำลังแรงงานที่ไม่มีงานทำหรือตกงาน หรือกำลังหางานทำ

การลงทุนภาคเอกชน (Private Investment) หมายถึง การใช้จ่ายในการซื้อทรัพย์สิน หรือสินค้าประเภททุนซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นในอนาคต

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน (Consumption Expenditure) หมายถึง การใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการของภาคครัวเรือนทั้งหมดในรอบหนึ่งปี

มูลค่าการส่งออกสุทธิ (Net Exports) หมายถึง มูลค่าการส่งออก หักด้วยมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ

การจ้างงาน (Employment) หมายถึง ความต้องการแรงงาน ซึ่งแรงงานดังกล่าวเป็นกำลังแรงงานที่ต้องการทำงาน และสามารถทำงานได้ทุกคน และนายจ้างต้องตอบแทนโดยจ่ายค่าจ้าง

แก่แรงงาน ซึ่งในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ใช้การคำนวณเปรียบเทียบ โดยใช้อัตราการจ้างงาน (Employ Rate) มาทำการศึกษาแทนการจ้างงานในประเทศไทย ซึ่งหมายถึง การคำนวณเปรียบเทียบสัดส่วนของผู้มีงานทำกับกำลังแรงงาน ให้เป็นตัวแทนตามในการศึกษาคั้งนี้

อัตราค่าจ้างที่แท้จริง (Real Wage Rate) หมายถึง ค่าตอบแทนซึ่งเป็นค่าจ้างที่แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการครองชีพของแรงงาน โดยหากจาก อัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงินหารด้วย ดัชนีราคาผู้บริโภค

สมการเพื่อการพยากรณ์ (Forecasting Models) หมายถึง การใช้กรรมวิธีหรือขั้นตอนปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กำหนดเป็นสมการสำหรับการบอกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

แรงงานต้นทาง หมายถึง แรงงานก่อนการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

แรงงานปลายทาง หมายถึง แรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร

ดังนั้น “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” หมายถึง การศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง (จำนวน 5 คน) ที่กระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ถึงสภาพปัญหา และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต การตัดสินใจในอนาคตต่อการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ และสัมภาษณ์แรงงานปลายทาง (จำนวน 10 คน) ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาถึงสภาพการดำรงชีวิต สาเหตุ ปัญหาของการอพยพย้ายถิ่น รวมถึงเมื่อย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครแล้ว มีสภาพการดำรงชีวิต ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐอย่างไร ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปี พ.ศ.2541-2552 เพื่อศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดบ้าง หลังจากนั้นนำผลการศึกษามาทำการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร อีกทั้งการศึกษาดังกล่าวยังทำให้ทราบถึงผลกระทบ ผลดีจากการอพยพย้ายถิ่น และสามารถกำหนดหรือวางแผน ความเพียงพอด้านอุปสงค์ อุปทานของแรงงานในภาคเศรษฐกิจจากการย้ายถิ่นต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้เก็บรวบรวมมาทำการศึกษาในเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ จากภาครัฐซึ่งมีความถูกต้อง
2. เนื่องจากข้อมูลที่ทำการศึกษามีข้อจำกัดเรื่องเวลาคือระหว่างปี พ.ศ. 2541-2552 รวมระยะเวลา 12 ปี ดังนั้น ข้อมูลตัวแปรบางตัวที่ใช้ในการศึกษาอาจไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการประมาณค่าข้อมูลที่สูญหายหรือทำการปรับปรุงข้อมูลตามระเบียบวิธีการทางสถิติที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
3. อัตราการจ้างงานที่แท้จริง ที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ทำการคำนวณเปรียบเทียบจากอัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงิน หารด้วย ดัชนีราคาผู้บริโภค
4. การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง (จำนวน 5 คน) โดยจำแนกตามภูมิภาค และแรงงานปลายทาง (จำนวน 10 คน) สภาพการดำรงชีวิตของแรงงานและสภาพปัญหาของแรงงานขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น ความเชื่อหรือประเพณีในท้องถิ่นและงบประมาณจากภาครัฐที่กระจายไปยังท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น ลักษณะสภาพของปัญหาแต่ละภูมิภาคจึงมีลักษณะที่คล้ายกันหรือแตกต่างกันไป ตามสภาพแต่ละท้องถิ่น จึงส่งผลให้ผลการศึกษาที่ได้ อาจมีปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างจากผลการศึกษาในเชิงปริมาณ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาคำตอบในระดับมหภาคหรือภาพรวม ดังนั้นแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาจึงเป็นทฤษฎีในระดับมหภาค ที่สามารถอธิบายการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่เมืองหลวง โดยแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงนำเสนออยู่ในรูปแบบของการศึกษาเชิงวิเคราะห์ ในทฤษฎี แนวคิด โดยสามารถแบ่งเป็น 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

แนวคิดการย้ายถิ่นของปีเตอร์เสน

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของการย้ายถิ่น

แนวคิดทางด้านผลกระทบที่เกิดจากการโยกย้ายถิ่นภายในประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับกระแสการย้ายถิ่น

ส่วนที่ 2 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น

แนวคิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามรูปแบบทุนนิยม (Capitalism)

แนวคิดการกำหนดลักษณะของเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี

ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies)

ทฤษฎีการย้ายถิ่นทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก

ทฤษฎีแบบจำลองการย้ายถิ่นของโตดาโร (Todaro)

ทฤษฎีด้านทุนมนุษย์ในการย้ายถิ่น

ส่วนที่ 4 ทฤษฎีความคาดหวังเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีความคาดหวังรายได้

- ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- ส่วนที่ 6 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา
- ส่วนที่ 7 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา
- ส่วนที่ 8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

แนวคิดการย้ายถิ่นของปีเตอร์เสน

ปีเตอร์เสน (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2543, น. 263-264) ได้สรุปรูปแบบของการย้ายถิ่น (Typology of migration) เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามลักษณะพื้นฐานของการเคลื่อนย้าย คือ “ผู้ย้ายถิ่นแบบบริเริ่ม” กับ “ผู้ย้ายถิ่นแบบอนุรักษ์” ซึ่งจากการย้ายถิ่น 2 ประเภทข้างต้นนี้ สามารถแบ่งประเภทการย้ายถิ่นย่อยออกไปตามแรงผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นแบบต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การย้ายถิ่นแบบดั้งเดิม เป็นการย้ายถิ่นที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา และสิ่งแวดล้อมในถิ่นเดิม เกิดขึ้นจากการที่ผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถต่อสู้กับอิทธิพลทางธรรมชาติ ณ ถิ่นที่หนึ่งได้
- (2) การย้ายถิ่นแบบถูกบังคับ เป็นการย้ายถิ่นที่มีตัวการหรือสภาวะบางอย่างบีบบังคับให้ผู้คนต้องเคลื่อนย้ายไปจากถิ่นที่เดิม ผู้ย้ายถิ่นขาดอำนาจในการตัดสินใจว่าจะยังคงอยู่ในถิ่นเดิมได้หรือไม่
- (3) การย้ายถิ่นแบบเสรี เป็นการย้ายถิ่นอย่างอิสระในทางความคิดและการตัดสินใจ การย้ายถิ่นประเภทนี้มักจะเริ่มต้นด้วยการย้ายของคนกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน และมักจะกลายเป็นตัวอย่างให้คนอื่น ๆ ได้ทำตามในเวลาต่อมา
- (4) การย้ายถิ่นแบบมวลชน เป็นการย้ายถิ่นที่ทำตามกันไปจนเป็นการเคลื่อนย้ายของคนกลุ่มใหญ่ เกิดจากแรงจูงใจทางสังคมเพื่อตั้งรกรากใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของการย้ายถิ่น

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้ให้คำจำกัดความของผู้ย้ายถิ่น (Migrant) ไว้ว่า “เป็นผู้ซึ่งเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเดิมจากพื้นที่หนึ่ง ไปอาศัยในพื้นที่ใหม่ที่ไกลจากเดิมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง” ซึ่งการย้ายถิ่นสามารถจำแนกออกได้เป็นหลายลักษณะตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญคง หันจางสิทธิ์, 2540, น.253-254)

- (1) ตามระยะเวลา มีสองลักษณะ คือ การย้ายถิ่นชั่วคราว และการย้ายถิ่นถาวร
- (2) ตามระยะทางหรืออาณาเขต มีสองลักษณะ คือ การย้ายถิ่นภายนอก เช่น ย้ายข้ามประเทศ และการย้ายถิ่นภายในอาณาเขตเดียวกัน เช่น ย้ายภายในประเทศ
- (3) ตามจำนวนบุคคลที่ย้าย มีสองลักษณะ คือ ย้ายเป็นกลุ่ม และย้ายคนเดียว
- (4) ตามบรรยากาศทางการเมือง มีสองลักษณะ คือ ย้ายโดยความสมัครใจ และย้ายโดยไม่สมัครใจ
- (5) ตามสาเหตุหลักทางเศรษฐกิจและสังคม มีสองลักษณะ คือ ย้ายเนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจ และย้ายเนื่องจากสาเหตุอื่นที่มีใช้ทางเศรษฐกิจ
- (6) ตามจุดมุ่งหมายเชิงจิตวิทยา มีสองลักษณะ คือ การย้ายถิ่นชนิดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การย้ายที่มีเป้าหมายชัดเจน เกิดจากความไม่พึงพอใจในภาวะที่เป็นอยู่ มีความมุ่งมั่นที่จะแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในถิ่นอื่น และการย้ายถิ่นที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากแรงผลักดันต้นทาง สืบเนื่องจากการไร้ความสามารถที่จะต่อสู้กับอิทธิพลของธรรมชาติ รวมทั้งการย้ายถิ่นเพราะกระแสนิยม และการย้ายถิ่นเพราะไม่มีอะไรจะทำที่ดีกว่า

แนวคิดทางด้านผลกระทบที่เกิดจากการโยกย้ายถิ่นภายในประเทศ

แนวคิดทางด้านผลกระทบที่เกิดจากการโยกย้ายถิ่นภายในประเทศ โดยอธิบายถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นภายในประเทศซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้ (สุมาลี ปิตยานนท์, 2545, น. 193-200)

1. ผลกระทบของการโยกย้ายถิ่นที่มีผลต่อเศรษฐกิจชนบท

(1) ผลต่อรายได้และการสะสมทุน แรงงานที่มีการย้ายถิ่นมักจะส่งเงินกลับหรือส่งความช่วยเหลือที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น อาหาร เสื้อผ้า หรือสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ กลับมายังท้องถิ่นเดิมของตนเอง หรือนำติดตัวกลับมาให้เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้าน ซึ่งการส่งเงินกลับของชาวชนบทที่อพยพย้ายถิ่นออกนั้น มีผลต่อการกระจายรายได้ของชาวชนบทในทางที่ดีขึ้น เพราะผู้อพยพย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน และการส่งเงินกลับนี้ทำให้ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(2) ผลต่อกำลังแรงงานในชนบท เนื่องจากการย้ายถิ่นเป็นกระบวนการเลือกสรรคนหนุ่มสาว และผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน ดังนั้นผลกระทบที่น่าจะปรากฏมากที่สุดก็คือ การทำให้มีแรงงานหรือคนช่วยทำงานลดน้อยลง

(3) ผลต่อวิถีชีวิตของประชากรในท้องถิ่น การอพยพไปทำงานยังท้องถิ่นอื่น โดยเฉพาะเขตเมืองอาจส่งผลกระทบต่อภาวะสังคม โดยแรงงานมักจะนำเอานิสัยของชาวเมืองมาใช้เมื่อกลับท้องถิ่นเดิม ซึ่งมักทำให้เกิดความต้องการเอาแบบอย่างของเพื่อนบ้านและเป็นเหตุชักจูงให้คนหนุ่มสาวเดินทางออกจากหมู่บ้านเพื่อให้ได้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกเช่นเดียวกับคนในเมือง การย้ายถิ่นของแรงงานยังอาจก่อให้เกิดภาวะทางสังคมขึ้นด้วย เนื่องจากแรงงานที่ย้ายออกไปมักเป็นคนหนุ่มสาวหรือหัวหน้าครอบครัว ทำให้เด็ก สตรี และคนชราในท้องถิ่นที่เหลือไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร เพราะคนเหล่านี้อยู่ในวัยพึ่งพิงไม่สามารถดูแลตนเองได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงที่เศรษฐกิจไทยกำลังร้อนแรงในปี 2533-2539 หมู่บ้านในเขตชนบทของภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีแต่เด็กเล็ก สตรี และคนชราที่ไม่สามารถทำงานได้

2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเมืองหลวงและเมืองหลักแนวโน้มของทิศทางการอพยพโยกย้ายถิ่นของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงความสำคัญจากการย้ายถิ่นระหว่างเขตชนบทกับเขตชนบทในภูมิภาค เพื่อแสวงหาที่ทำการเกษตรมาเป็นการย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมือง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเมืองหลักของภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคตามนโยบายของรัฐบาล

ผลกระทบของการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองนั้น จะเกิดขึ้นในระดับที่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของการย้ายถิ่นมากที่สุด ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเกิดกับเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด

(1) ผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร การที่จำนวนประชากรในเขตเมืองหลวงเพิ่มขึ้นนี้ ปัญหาที่ตามมาก็คือรัฐบาลไม่สามารถจะขยายกิจการต่าง ๆ ในด้านสาธารณูปโภคได้ทันกับความต้องการของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง รถประจำทาง โรงพยาบาล โรงเรียน ตลอดจนอาคารสงเคราะห์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ ปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ประชากรต้องหันมาซื้อที่อยู่แบบทาวน์เฮาส์ หรือคอนโดมิเนียมในเมืองแทนการซื้อที่ดินหรือบ้านในเขตชานเมือง ทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรในเขตเมืองหลวงแย่ลง เนื่องจากสภาพที่อยู่อาศัยหนาแน่น และเสื่อมโทรมไม่ถูกสุขลักษณะ อันเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

(2) ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ การศึกษาวิจัยการย้ายถิ่นในประเทศไทยส่วนใหญ่พบว่าสาเหตุทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุสำคัญ ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าย้ายเพื่อหางานทำและหารายได้สำหรับครัวเรือน ซึ่งการที่ชาวชนบทอพยพหลังไหลเข้ามาหางานทำในเขตเมืองด้วยอัตราที่สูงย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อตลาดแรงงานในเมือง เพราะในบางฤดูมีคนงานย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำมากแต่ไม่อาจหางานทำได้ นอกจากนี้ผู้ว่างงานบางส่วนยังก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคมต่อไปด้วย

(3) ผลกระทบทางสังคม ปัญหาชุมชนแออัดและแหล่งเสื่อมโทรม เนื่องจากการคมนาคมที่สะดวกสบายขึ้นทำให้ปริมาณการย้ายถิ่นมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจากชนบทสู่เมือง ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำ มีฐานะยากจน และเป็นแรงงานไร้ฝีมือ จึงไม่ค่อยใส่ใจเรื่องที่พักอาศัยมากนัก จึงเกิดปัญหาชุมชนแออัดและแหล่งเสื่อมโทรมขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสถานที่เหล่านี้สร้างปัญหาให้กับสังคมตามมาไม่น้อย ทั้งปัญหาอาชญากรรม การโจรกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

(4) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม การมีประชากรอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่งผลทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ทางน้ำ ทางเสียง สารพิษ รวมทั้งปัญหาการเก็บและทำลายขยะมูลฝอยไม่หมดและตกค้าง ตลอดจนปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ การปลูกอาคารสูงล้ำที่สาธารณะ รวมทั้งการรักษาความสะอาดและการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองอันเกิดจากการกระทำของบุคคลากรบางกลุ่มอาชีพที่ละเลยต่อกฎระเบียบต่าง ๆ และใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมต่าง ๆ

โดยทั่วไปแล้ว การย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งเขตเมืองและของประเทศ แต่ในระดับจุลภาคปรากฏว่าบุคคลและครอบครัวที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครต้องแก่งแย่งแข่งขันในเรื่องการทำงานทำกับผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว ความยากจนและการอยู่อาศัยในชุมชนแออัดมีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ ที่ผู้ย้ายมาอยู่ใหม่ต้องเผชิญ เช่น การว่างงาน การทำงานต่ำระดับ และการทำงานที่ได้รับค่าจ้างต่ำมาก รวมทั้งการมีสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม ผู้ย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองจำนวนมากไม่ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเติบโตของกรุงเทพมหานคร (ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ธีระสวัสดิ์, 2532, น. 61)

แนวคิดเกี่ยวกับกระแสการย้ายถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับกระแสการย้ายถิ่นโดยอาศัยแนวคิดของ Lee, Ravenstien, Kant & Zipt และ Stouffer กล่าวว่า ปริมาณการย้ายถิ่นจะมีเพิ่มมากขึ้นตามความแตกต่างของพื้นที่ ความแตกต่างทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างท้องที่ต้นทางและปลายทางรวมถึงอุปสรรคแทรกกลางของการย้ายถิ่น เช่น ระยะทาง ค่าใช้จ่าย มีความเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นนั้น อาจหมายถึงการทบทวนต้นทุนและผลประโยชน์ที่คาดหวังตามทฤษฎีการลงทุนของ Sjaastad หากผู้ย้ายถิ่นมีความมั่นใจในโอกาสที่จะประสบความสำเร็จแนวโน้มการย้ายถิ่นจะเพิ่มมากขึ้น (อนุ ดาวรัตน์, 2531, น. 14-15 และ สุกัญญา อาชีวิทย์, 2534, น. 4)

ส่วนที่ 2 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น

แนวคิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามรูปแบบทุนนิยม (Capitalism)

ระบบทุนนิยม คือ ระบบทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพทางด้านทรัพย์สินเข้ามาลงทุน โดยทำการครอบครองเป็นเจ้าของให้ได้มากที่สุดเท่าที่มีความสามารถจะทำได้ ทั้งนี้ต้องไม่ขัดแย้งหรือเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ๆ (วचना สังข์ศรีศรี, 2545, น. 39-45)

ระบบทุนนิยมในยุคต้น ๆ เป็นระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก่อนศตวรรษที่ 19 โดยเน้นบทบาทของเอกชน เพื่อใช้เป็นแรงผลักดันให้มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจจากระบบดั้งเดิม คือ ทุนนิยมแบบผูกขาด

ให้เข้าสู่ขั้นตอนต่อมาเป็นทุนนิยมตลาด โดยรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการผลักดันเป็นหลัก และเข้ามาแทรกแซงภายในระบบเศรษฐกิจ จึงได้พัฒนาเป็นระบบทุนนิยมแบบควบคุมหรือแบบสวัสดิการ และต่อมาได้มีการพัฒนาบทบาททั้งของภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ทำให้มีลักษณะเป็นทุนนิยมแบบวางแผน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ระบบทุนนิยมดั้งเดิม เป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับเอกชนเป็นอย่างมาก รัฐบาลจะไม่เข้ามาแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจ ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นนายทุนที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าอย่างใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาวะทางการตลาดว่ากำลังต้องการสิ่งใดเป็นสำคัญ ซึ่งช่วงดังกล่าวจะเป็นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 18 ที่ตรงกับช่วงต้นของยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีความต้องการใช้ทุนอย่างมหาศาลเพื่อนำมาประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ

2. ระบบทุนนิยมตลาด เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้เอกชนครอบครองทรัพย์สินส่วนตัวมากขึ้น ทั้งการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การนำกลไกราคามาใช้เป็นเครื่องตัดสินใจในการผลิตสินค้าภายใต้ระบบที่เปิดโอกาสให้แสวงหากำไรจากกิจการที่ลงทุนไปได้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันรัฐบาลยังมีบทบาทน้อยมาก โดยมีหน้าที่เพียงดูแลรักษากิจการสาธารณูปโภคที่เอกชนสร้างขึ้นมา คอยพิทักษ์ปกป้องอุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศ อาศัยโควตากับมาตรการกำแพงภาษีเข้าในอัตราที่สูงเป็นหลัก ต่อมาในระยะหลังระบบทุนนิยมตลาดเริ่มเสื่อมลง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความสามารถจัดสรรทรัพยากรการผลิตให้มีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งยังไม่เหมาะกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้น โดยความก้าวหน้าของการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะต่อมาทำให้มีความเจริญเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และระบบการผลิตที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

3. ระบบทุนนิยมแบบบังคับหรือแบบสวัสดิการ ในระยะแรกเริ่มของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่โตขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งทุนนิยมตลาดไม่สามารถตอบสนองโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ จึงได้มีการส่งเสริมให้ภาครัฐเข้ามาแทรกแซงเศรษฐกิจโดยควบคุมธุรกิจขนาดใหญ่ กิจการสาธารณูปโภคเพื่อเข้าดำเนินการเอง และถือเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยแรงผลักดันที่ทำให้รัฐเข้ามาแทรกแซงเนื่องมาจาก การแสวงหาผลกำไรที่มากเกินไปของนายทุน และเพื่อให้หน่วยผลิตได้รับความเท่าเทียมและความพึงพอใจซึ่งกันและกัน รัฐจะเข้ามาดำเนินการปฏิรูประบบสาธารณูปโภค คุ้มครองหน่วยผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้งเข้าควบคุมค่าจ้างและราคาให้อยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพ ซึ่งวิธีการที่รัฐเข้าแทรกแซงโดยผ่านนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง ซึ่งมีใช้การเข้าแทรกแซงโดยตรง

4. ระบบทุนนิยมแบบวางแผน สืบเนื่องมาจากการดำเนินเศรษฐกิจทุนนิยมแบบควบคุม โดยเน้นบทบาทของรัฐให้เข้ามาควบคุมการผลิต ต่อมารัฐได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาร่วมมือได้ กลายเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน กลายเป็นรูปแบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนร่วมกัน เรียกว่า ระบบทุนนิยมแบบวางแผน

นับจากอดีตที่ผ่านมา ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้เกิดขึ้นในประเทศยุโรปตะวันออกและมีการพัฒนาเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นรูปแบบทุนนิยมแบบก้าวหน้า โดยประเทศกลุ่มอุตสาหกรรมมีขั้นตอนการวิวัฒนาการได้ดีกว่ากลุ่มประเทศเกษตรกรรม เช่น ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนโครงสร้างของการผลิต ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศทุนนิยม โดยส่วนมากแล้วจะมุ่งเน้นที่การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวก ทั้งนี้ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้มีการเผยแพร่ออกไปและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศที่มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยส่วนใหญ่จะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูงมากกว่าประเทศที่มีการพัฒนาแบบอื่น

แนวคิดการกำหนดลักษณะของเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรม

จากแนวคิดการกำหนดเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจมหภาคซึ่งจะเน้นในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพแล้ว แนวคิดดังกล่าวยังส่งเสริมให้มีการเพิ่มขึ้นของการจ้างงานในประเทศ จนถึงระดับการจ้างงานอย่างเต็มที่ เป็นเพราะเมื่อประชาชนทุกคนในประเทศ มีงานทำจะส่งผลให้เกิดการจับจ่ายใช้สอย เกิดการผลิต เกิดการลงทุน จะส่งผลให้ระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น สะท้อนความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชาติให้มีระดับที่สูงขึ้น หากนำแนวคิดการกำหนดเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจมหภาคดังกล่าวมา เปรียบเทียบกับแนวคิดการกำหนดลักษณะของเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรม (อัญชลี ค้อคงคา, 2551, น.7) เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตและผลที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ปัญหาแรก ๆ คือการย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทสู่เมือง จะเห็นได้ว่า ในประเทศไทย ลักษณะการจ้างงานในอุตสาหกรรมการผลิตมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานที่จะเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวชนบทมาสู่โรงงานอุตสาหกรรมนั้น มีรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบของการจ้างงาน (The Pattern of Employment) กำลังแรงงานส่วนมากถูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม กิจการก่อสร้าง สาธารณูปโภค ข้าราชการ ส่วนทางด้านสาขาเกษตรเป็นอันดับรอง ลักษณะของเศรษฐกิจถูกกำหนดโดยหน่วยผลิตขนาดใหญ่ซึ่งจ้างแรงงานจำนวนมาก และเป็นลักษณะการผลิตแบบ Capital Intensive มีการแบ่งงานกันทำ แรงงานระดับสูงมักมีความก้าวหน้าเร็วกว่าระดับต่ำเราอาจแบ่งกลุ่มแรงงานของสังคมอุตสาหกรรมได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ทำงานอยู่ในสำนักงาน (White Collar Segment) เช่น ครู ข้าราชการ เสมียน ต้องใช้สมอง ลักษณะของการว่าจ้างประเภทนี้ ว่าจ้างเป็นแบบเงินเดือน เสถียรภาพของการว่าจ้างแรงงานจึงสูงและมั่นคงกว่าแรงงานประเภทกรรมกรหรือคนงาน พวกนี้มีปัญหาน้อย

1.2 ทำงานด้วยกาย (Blue Collar Segment) เช่น กรรมกรเหมืองแร่ กรรมกรตามโรงงาน เป็นแรงงานที่ใช้กำลังกาย การว่าจ้างแรงงานอาจเป็นรายชั่วโมง รายวัน หรือ รายชิ้น แรงงานประเภทนี้ไม่ค่อยมีเสถียรภาพในการว่าจ้างแรงงาน

2. ระดับผลผลิตและรายได้ การผลิตในรูป Capital intensive ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ผลผลิตต่อคนงานสูงขึ้น และมีผลทำให้รายได้ที่แท้จริงและมาตรฐานการครองชีพของคนงานสูงขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศด้อยพัฒนาแล้ว สิ่งเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่ยากจะเกิดขึ้นได้

3. เกี่ยวกับสภาพภาพของลูกจ้าง ในการเปลี่ยนแปลงจากอาชีพอิสระมาสู่การหางานทำ โดยได้รับผลตอบแทนในรูปค่าจ้างนั้น ถึงแม้ว่าแรงงานจะมีอิสระในการที่จะหางานทำ แต่ในการทำงานเพื่อที่จะได้รับรายได้ในรูปค่าจ้างนั้นมีอิสระลดลง เพราะแรงงานต้องทำงานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของเวลา สภาพการทำงาน วัตถุและเครื่องมือที่ใช้ นอกจากนี้แรงงานยังอยู่ภายใต้ความควบคุมตั้งแต่ระดับแรกจนถึงระดับสูงสุด ผิดกับชาวนาซึ่งมีอิสระหลักจากพันธู์ทำนาไปแล้ว

4. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร และข้อบังคับในการปฏิบัติงาน แรงงานใหม่ ๆ ที่เข้ามาในอุตสาหกรรมนั้น มีบ่อยครั้งที่พบว่า เป็นการยากที่จะยอมรับกฎข้อบังคับซึ่งเขาไม่ได้เป็นผู้สร้าง ดังนั้นในขั้นแรกของระบบอุตสาหกรรมอาจทำให้เกิดความไม่สงบในแรงงานเกิดการต่อต้านของแรงงาน ขาดงานและการเปลี่ยนงานสูง การเชื่อฟังหัวหน้าคนงานและการทำงานต่ำระดับ นอกจากนั้นก็อาจทำให้เกิดการนัดหยุดงานเป็นระยะ ๆ และเกิดจลาจล สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นปกติ สำหรับประเทศอุตสาหกรรมในช่วงต้น ดังที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมและจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติ สำหรับประเทศอุตสาหกรรมใหม่โดยองค์การแรงงานที่ดำเนินการต่อต้านก็คือ สภาพภาพแรงงาน

5. ปัญหาความไม่มั่นคงและการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทางด้านอุตสาหกรรม ในด้านการผลิต กรรมวิธีและที่ตั้ง การเปลี่ยนแปลงนี้ เปิดโอกาสให้มีโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้น การทำงานที่มีประสิทธิภาพย่อมได้รับอัตราค่าจ้างสูง แต่ในทางตรงข้าม กิจกรรมบางกิจการ ซึ่งดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ ผลผลิตและบริการกลายเป็นของล้าสมัยจะต้องเลิกกิจการไป ทำให้แรงงานในกิจการเหล่านั้น ได้รับความไม่มั่นคงในการทำงาน คนงานทั่วไปจึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นบุคคลที่มีงานทำอยู่ก็ตาม แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความไม่สบายใจ และเป็นเหตุให้คนงานและสหภาพแรงงานต้องพยายามให้อาชีพมีความมั่นคง

6. การกระจายของตลาดแรงงาน ก่อนที่จะมีขบวนการแรงงาน แรงงานทุกประเภทอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งสมัยก่อนเรียกว่า ระบบศักดินา แรงงานเป็นทาส เจ้าของที่ดินถือว่าแรงงานเป็นสมบัติของตน แรงงานจะตกอยู่ภายใต้อำนาจและคำสั่งของนายจ้างตามที่นายจ้างต้องการ แต่เมื่อมาถึงยุคระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมนายจ้างไม่สามารถบังคับคนงานได้ โดยทั่วไปแรงงานสามารถหางานด้วยตนเอง และโรงงานแต่ละแห่งสามารถรับคนงานเองได้ โดยนายจ้างจะใช้อัตราค่าจ้างเป็นตัวดึงดูดให้แรงงานมาทำงาน

ดังนั้น ปัญหาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการกำหนดลักษณะของเศรษฐกิจในระบบภาคอุตสาหกรรม มักจะมีปัญหาที่เกี่ยวกับแรงงาน คือ การย้ายถิ่น และปัญหาที่เกิดขึ้น จากการย้ายถิ่นของแรงงานพร้อมทั้งปัญหาการจ้างงานในสัดส่วนของแต่ละอาชีพที่แตกต่างกัน แรงงานที่มีทักษะ ค่อนข้างจะมีปริมาณการจ้างงานที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนแรงงานที่มีระดับทักษะที่ต่ำ มักจะมีการจ้างงานในปริมาณที่มากเนื่องจากระดับค่าจ้างและสวัสดิการที่ได้รับค่อนข้างต่ำ

ส่วนที่ 3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์

ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ (เปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 13-16) ได้ตั้งกฎแห่งการย้ายถิ่นซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ระยะเวลาและทิศทางของการย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นส่วนมากจะย้ายไปช่วงระยะทางไกล ๆ สำหรับผู้ย้ายถิ่นในระยะทางที่ไกลออกไปนั้น โดยทั่วไปจะมุ่งสู่ศูนย์กลางของการค้าและอุตสาหกรรม

(2) การย้ายถิ่นมักจะดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ผู้ที่อาศัยบริเวณไกล ๆ เมืองที่มีความเจริญเติบโตรวดเร็วจะย้ายเข้าสู่เขตเมืองนั้น เมื่อย้ายออกไป ผู้ที่อาศัยในเขตชนบทที่ห่างไกลต่อ ๆ ไป จะย้ายเข้ามาอยู่แทนที่ และในที่สุดก็จะถูกดึงดูดเข้าไปสู่เมืองใหญ่ด้วย

(3) กระบวนการย้ายถิ่นที่กระจายออกไปจะมีแรงดึงดูดน้อยลงตามลำดับ

(4) กระแสการย้ายถิ่นที่สำคัญจะมีกระแสการย้ายถิ่นตอบโต้กลับชัดเจน เช่น เมื่อกระแสการย้ายถิ่นจากชนบทไปสู่เมืองก็จะมีกระแสการย้ายถิ่นกลับจากเมืองไปสู่ชนบทด้วย

(5) ผู้ย้ายถิ่นมีระยะทางการย้ายถิ่นไกลโดยทั่วไปจะมุ่งไปยังศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรม

(6) แนวโน้มในการย้ายถิ่น ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะย้ายถิ่นน้อยกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท

(7) สตรีย้ายถิ่นมากกว่าบุรุษในระยะทางไกล ๆ

(8) แรงจูงใจทางเศรษฐกิจนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น กล่าวคือ มีความสำคัญกว่าปัจจัยทางด้านภูมิอากาศ ภาษี กฎหมาย และภาวะแวดล้อมทางสังคมอื่น ๆ

ทฤษฎีของราเวนสไตน์ จัดว่าเป็นทฤษฎีการย้ายถิ่นประเภทคลาสสิก ทฤษฎีหนึ่งที่ใช้อธิบายการย้ายถิ่นโดยทั่ว ๆ ไป ปัจจัยหลักที่ราเวนสไตน์นำมาพิจารณาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่ 8 ซึ่งถือเป็นข้อที่สำคัญที่สุดคือ ปัจจัยผลักดันในถิ่นต้นทาง และปัจจัยดึงดูดในถิ่นปลายทาง

ปัจจัยผลัก (Push factors) หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นซึ่งบีบบังคับให้ผู้อาศัยอยู่ ณ ที่นั้นต้องละทิ้งถิ่นไปอยู่อาศัย ณ ที่อื่น

ปัจจัยดึง (Pull factors) หมายถึง ปัจจัยที่พบอยู่แล้วในท้องถิ่นที่หมาย ซึ่งสามารถดึงดูดให้ผู้อพยพย้ายถิ่นไปอยู่ที่นั่นได้

สาเหตุที่ชาวชนบทต้องละทิ้งถิ่นที่อยู่เดิมเพื่อไปอาศัยอยู่ในเมืองนั้นมักจะเป็นสาเหตุผลักดันจากชนบทมากกว่าสาเหตุดึงดูดของเขตเมือง ซึ่งก็หมายถึงว่าในชนบทมีสภาวะบางประการที่

ไม่เป็นที่พึงพอใจของชาวชนบท จนต้องละทิ้งที่อยู่ ละทิ้งอาชีพเดิมและเข้าไปสู่ที่ทางและสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ไม่มีความคุ้นเคยมาก่อน สภาวะดังกล่าวได้แก่

(1) โอกาสในเชิงเศรษฐกิจและระดับการครองชีพต่ำ ตัวแปรด้านเศรษฐกิจนั้นนับได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญยิ่งต่อการอพยพย้ายถิ่นของประชากรชนบท เมื่อระดับการครองชีพในชนบทต่ำลง คนในชนบทจะอพยพออกเพื่อโอกาสในเชิงเศรษฐกิจ และเพื่อประกอบอาชีพ เพราะสภาพเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นเดิม

(2) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในชนบท การพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการเกษตรสามารถลดจำนวนแรงงานในชนบทลงไปได้ก่อให้เกิดแรงงานเกินความจำเป็นและเกิดการว่างงานแบบช้อนตัวสูง ชาวชนบทจึงต้องออกจากถิ่นเดิมไปเพื่อโอกาสในการทำงานอื่น ๆ

(3) การเพิ่มขึ้นของประชากร อัตราการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติที่ค่อนข้างสูงในชนบท แต่จำนวนที่ดินซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกมีเท่าเดิม หรือขยายไปได้เพียงเล็กน้อย ยังผลให้เนื้อที่เพาะปลูกต่อเกษตรกรหรือต่อครัวเรือนเกษตรกรโดยเฉลี่ยลดลงโดยลำดับทั้งยังให้ผลผลิตต่อเกษตรกรลดลงด้วยนั้นจะเป็นสิ่งกดดันให้ชาวชนบทต้องอพยพไปจากที่เดิม

(4) การลดลงหรือการหมดไปของทรัพยากรตามธรรมชาติ ในท้องถิ่นที่ชีวิตของประชากรจำเป็นต้องพึ่งพาแร่ธาตุ หรือทรัพยากรธรรมชาติเสียเป็นส่วนใหญ่ เมื่อทรัพยากรลดน้อยหรือหมดไป คนในท้องถิ่นจำเป็นต้องอพยพออกไปเพื่อประกอบอาชีพใหม่

(5) สภาพดินฟ้าอากาศผิดปกติ ที่ใดที่มีความแห้งแล้ง หรือน้ำท่วม อย่างรุนแรงและสม่ำเสมอมากจะต้องสูญเสียทรัพยากรเพราะการอพยพย้ายถิ่นด้วย

(6) ความต้องการทางสังคมของบุคคล เมื่อบุคคลในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกว่าเข้ากับสิ่งแวดล้อมคนรอบ ๆ ข้างไม่ได้มักจะเกิดความต้องการสถานที่อยู่แห่งใหม่ทันที

(7) ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สินและร่างกาย ชนบทมักจะขาดแคลนองค์การของรัฐที่จะให้ความปลอดภัยในทรัพย์สินร่างกายของชาวชนบทได้ และมักจะมีโจรผู้ร้ายชุกชุม ประชาชนในท้องถิ่นจึงอพยพออกไปแสวงหาแหล่งที่อยู่ใหม่ ซึ่งให้ความปลอดภัยได้มากกว่า

(8) ความจำเป็นต้องติดตามผู้อื่นไป การอพยพย้ายถิ่นของประชากรชนบท นอกจากจะเกิดจากภัยพิบัติทางเศรษฐกิจหรือธรรมชาติแล้ว ยังเกิดจากการที่บุคคลต้องพึ่งพาหรือติดตามครอบครัวไปด้วย

(9) ประเพณีบังคับ อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอาศัยการร่วมงานกันทำของสมาชิกในครอบครัว นั้นจะให้ความสำคัญแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง จนในบางครั้งบางสังคมประเพณีบังคับทำให้เพศหญิงหมดโอกาสที่จะจัดการไร่นาตามลำพังได้ แต่จะมีโอกาสเพียงแต่เป็นภรรยาเท่านั้น ดังนั้นหญิงชนบทซึ่งไม่สนใจ เรื่องการแต่งงานและหมดโอกาสที่จะจัดการไร่นาได้ก็ต้องอพยพเข้าไปสู่เมือง อีกรกรณีหนึ่งได้แก่ การที่ประเพณีบังคับให้ฝ่ายชายต้องอพยพย้ายถิ่นไปอยู่กับฝ่ายหญิงเมื่อแต่งงานแล้ว (Matrilocal) เช่น ในชนบทไทย เป็นต้น

ส่วนปัจจัยตั้ง ได้แก่ การที่เมืองมีระดับความเจริญสูง เป็นศูนย์กลางการเมืองยุทธศาสตร์ การศึกษาเศรษฐกิจและสังคม ข้าราชการจากญาติมิตร หรือผู้ที่ชาวชนบทไว้วางใจ เมืองมีบริการสังคมที่ดีกว่า มีโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ดีกว่า เหล่านี้เป็นสิ่งกระตุ้นให้ชาวชนบทตัดสินใจอพยพเข้ามาใช้ชีวิตในเมือง

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของลี

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นนั้นจะมีอยู่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของแหล่งต้นทาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและปลายทาง และปัจจัยส่วนบุคคล (ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 16-17)

ในพื้นที่แต่ละพื้นที่จะมีปัจจัยหลาย ๆ ประการที่ดึงดูดให้บุคคลอยู่ภายในเขตนั้นและดึงดูดให้บุคคลอื่นย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ขณะเดียวกันในพื้นที่นั้นก็จะมีปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลย้ายถิ่นออกด้วย ทั้งปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันนี้บางปัจจัยจะมีผลต่อบุคคลทุกคนเช่น ปัจจัยด้านภูมิอากาศ การขนส่งคมนาคม แต่บางปัจจัยจะส่งผลกระทบต่อบุคคล เช่น การมีโรงงานอุตสาหกรรมอาจเป็นผลดีสำหรับคนบางคน ในขณะที่เป็นผลไม่ดีสำหรับบางคนก็ได้ ดังนั้น ปัจจัยเดียวกันจะส่งผลไม่เหมือนกันต่อบุคคลที่แตกต่างกันออกไป

ในทัศนะของลีการย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลการประเมินข้อดีข้อเสียของเขตที่อาศัยอยู่และเขตที่จะย้ายเข้า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อข้อดีและข้อได้เปรียบมีมากกว่าข้อเสีย แต่เงื่อนไขดังกล่าวนี้แม้ว่าจะจำเป็นแต่ก็ไม่เพียงพอ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นจะต้องสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางด้วย อุปสรรคที่ขัดขวางนั้นจะมีผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ที่จะย้ายถิ่นว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคนั้น ๆ ได้หรือไม่ บุคคลมีความสามารถไม่เท่ากัน อุปสรรคอย่างเดียวกัน

อาจจะไม่มีความหมายหรือความสำคัญแต่อย่างใดสำหรับคนบางคน แต่ในทางกลับกันอาจมีความหมายมากสำหรับคนบางคน (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2543, น. 259-262)

ดี กล่าวว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นบางครั้งไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลโดยสมบูรณ์ บางคนอาจต้องย้ายโดยที่ไม่มีโอกาสได้ตัดสินใจเลย เช่น กรณีเด็กต้องย้ายถิ่นตามบิดามารดา ภรรยาต้องย้ายตามสามี เป็นต้น โดยลืให้ข้อสังเกตและนำมาสร้างเป็นกรอบในการวิเคราะห์การย้ายถิ่น และตั้งเป็นข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับปริมาณของผู้ย้ายถิ่น กระแสการย้ายถิ่น และคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น ดังต่อไปนี้

ปริมาณการย้ายถิ่น

(1) ปริมาณการย้ายถิ่นผันแปรไปตามความหลากหลายของพื้นที่ หากพื้นที่ที่มีความหลากหลายหรือแตกต่างกันมากก็จะมีกรย้ายถิ่นมาก โดยเฉพาะพื้นที่เมืองกับชนบท

(2) ปริมาณการย้ายถิ่นผันแปรไปตามความหลากหลายของประชากร หากประชากรมีความเหมือนกันในแง่ของเชื้อชาติ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี การย้ายถิ่นจะมีปริมาณน้อย

(3) ปริมาณการย้ายถิ่นสัมพันธ์ผกผันกับความยากลำบากในการฝ่าฟันอุปสรรคที่แทรกกลางอยู่ เช่น ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น

(4) ปริมาณการย้ายถิ่นผันแปรไปตามการขึ้นลงของระบบเศรษฐกิจ ความแตกต่างของโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ที่ไม่มีกรกระจายไปอย่างทั่วถึง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรเพิ่มมากขึ้น

(5) ปริมาณและอัตราการย้ายถิ่นน่าจะเพิ่มขึ้นตามกาลเวลา เมื่อเวลาผ่านไปมีการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม ความหลากหลายของพื้นที่และประชากรมีมากขึ้นมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการคมนาคมขนส่ง ส่งผลให้การย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและอัตราการย้ายถิ่น

(6) ปริมาณการย้ายถิ่นผันแปรไปตามสภาวะความก้าวหน้าของพื้นที่หนึ่ง ๆ

กระแสการย้ายถิ่น

(1) ในพื้นที่หรือประเทศหนึ่งจะมีกระแสการย้ายถิ่นที่ชัดเจนจากต้นทางหนึ่งสู่ปลายทางหนึ่งสูงสุดหมายถึงเดียวกัน เมื่อผู้ย้ายถิ่นรุ่นแรกสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ก็เท่ากับช่วยลดความยากลำบากของการเดินทางผ่านอุปสรรคของผู้ย้ายถิ่นรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

(2) กระแสการย้ายถิ่นที่สำคัญจะมีกระแสนย้อนกลับขึ้นมา เมื่อผู้ย้ายถิ่นไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตนคาดหวังไว้ ซึ่งอาจมีการประเมินปัจจัยบวกและลบในถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางกันใหม่

(3) อัตราส่วนของกระแสการย้ายถิ่นไปต่อกระแสการย้ายถิ่นกลับ จะผันแปรไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจจะสูงในช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟู และจะต่ำเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ

คุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น

(1) การย้ายถิ่นเป็นการคัดสรรในตัวเอง แต่แต่ละคนจะตอบสนองต่อปัจจัยบวกและลบที่ถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางแตกต่างกัน โดยจะมีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่แทรกอยู่แตกต่างกัน

(2) ผู้ย้ายถิ่นเนื่องจากปัจจัยบวกในถิ่นปลายทาง มีการตัดสินใจย้ายเพราะเล็งเห็นโอกาสในถิ่นปลายทาง มักเป็นผู้มีคุณสมบัติสูงย้ายถิ่นไปเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต

(3) ผู้ย้ายถิ่นเนื่องจากปัจจัยลบในถิ่นต้นทาง มักเป็นผู้ขาดโอกาสในการถูกคัดสรร เช่น ความแห้งแล้งผลักดันให้ผู้คนที่ต้องย้ายออกจากถิ่นเดิมของตน

จากคำอธิบายของลีนี ทำให้เห็นภาพการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากท้องถิ่นหนึ่งไปยังอีกท้องถิ่นหนึ่งได้ชัดเจน ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสองท้องถิ่น ซึ่งโดยปกติจะเป็นไปด้วยเหตุผลในด้านความแตกต่างทางเศรษฐกิจ ระหว่างสองท้องถิ่นที่มีการย้ายถิ่นนั่นเอง

ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies)

แนวคิดของทฤษฎีนี้เป็นการอธิบายกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทไปยังเขตเมือง มีต้นกำเนิดจาก Lewis (1954) และ Renis Fei (1961) อธิบายถึงการย้ายถิ่นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความสมดุล โดยการย้ายแรงงานจากท้องถิ่นที่มีแรงงานเกินไปสู่ท้องถิ่นที่มีแรงงานขาดแคลน จึงเป็นผลให้ค่าจ้างมีระดับเดียวกันในที่สุด โดยได้มีการพิจารณาว่า เศรษฐกิจของประเทศต้องพัฒนาประกอบไปด้วย 2 สาขา คือ สาขาเกษตรกรรมยังชีพในชนบทซึ่งมีผลิตภาพต่ำมาก ขณะเดียวกันก็จะมีแรงงานล้นตลาดเกิดขึ้น สาขาที่สองคือสาขาอุตสาหกรรมในเมืองซึ่งมีผลิตภาพสูง ภาคนี้ก็จะรับเอาแรงงานล้นตลาดเกินจากชนบทให้เข้ามาทำงานในเมือง โดยจะมีการขยายการลงทุนอย่างต่อเนื่องจากผลกำไรที่ได้รับมาจากผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้น เพราะเมื่อหักค่าจ้างแรงงานออกแล้วจะยังคงเหลือ

ถ้าไรเป็นอันมาก ผู้ประกอบการในสาขานี้จะนำกำไรนั้นไปลงทุนต่อทำให้สามารถจ้างแรงงานจากชนบทได้มากขึ้นไปอีก และทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่าการย้ายถิ่นจะไม่สิ้นสุดหากอัตราเกิดในชนบทยังสูง รวมทั้งเชื่อว่าประเทศจะพัฒนาอุตสาหกรรมได้ก็ด้วยอาศัยการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง (ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 17)

ถึงแม้ว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาได้สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ได้แก่ การกำหนดให้มีการว่างงานของภาคอุตสาหกรรมในตัวเมือง อันเป็นการแสดงถึงอัตราการสะสมทุนของภาคอุตสาหกรรมในตัวเมืองเป็นสัดส่วนเดียวกับอัตราการจ้างงาน ดังนั้น ผลผลิตรวมที่เพิ่มจะมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงาน ซึ่งจากข้อสังเกตนี้จะทำให้เกิดการถดถอยของการพัฒนาได้ ในกรณีที่อัตราการสะสมทุนที่เกิดขึ้นมาจากการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น และไม่เป็นสัดส่วนเดียวกันกับอัตราการจ้างงาน รายได้ที่เกิดจากผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้นจะไม่กระจายไปสู่แรงงานในรูปค่าจ้างที่สูงขึ้นแต่จะตกเป็นของเจ้าของอุตสาหกรรม (จิระ บุรีคำ, 2537, น. 15)

ทฤษฎีการย้ายถิ่นทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในแนวนี้ เป็นการอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยอาศัยแนวคิดเรื่องปัจจัยหลักและปัจจัยดึงดูดในลักษณะที่ว่า (พัชรพลย์ วงศ์บุญสิน, 2552, น. 32-33)

(1) การย้ายถิ่นเป็นผลของความไม่เท่าเทียมกันในระดับการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่หนึ่งกับอีกพื้นที่หนึ่ง

(2) การย้ายถิ่นขนานใหญ่ (Mass migration) เป็นกระแสการย้ายถิ่นจากพื้นที่ซึ่งมีอุปทานแรงงานเหลือเฟือ และอัตราค่าจ้างต่ำ ไปยังพื้นที่ซึ่งมีแรงงานไม่เพียงพอต่ออุปสงค์และมีอัตราค่าจ้างสูงกว่า โดยทฤษฎีนี้เห็นว่า ความแตกต่างด้านอัตราค่าจ้างเป็นเหตุผลหลักของการย้ายถิ่นของแรงงาน ซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางด้านอุปสงค์และอุปทานแรงงาน หรือกลไกตลาดแรงงานระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง ตัวแปรอื่น ๆ ล้วนมีบทบาทสำคัญน้อยกว่า

(3) การย้ายถิ่นของแรงงานนั้น เป็นเรื่องที่คงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเกิดดุลยภาพด้านอุปสงค์และอุปทานแรงงานระหว่างสองพื้นที่นั้นซึ่งเป็นผลพวงโดยธรรมชาติของการย้ายถิ่น

นอกจากนี้ แนวความคิดของการย้ายถิ่นในเชิงเศรษฐศาสตร์ ยังได้อธิบายถึงการย้ายถิ่นว่ามีใช่เป็นเพียงการย้ายแรงงาน และมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในแง่ที่เป็นการโยกย้ายปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมพิจารณาด้วยว่าการย้ายถิ่นเป็นการโยกย้ายทุนมนุษย์จากความแตกต่างทางเศรษฐกิจในระหว่างที่ย้ายออกกับที่ย้ายเข้า ซึ่งทำให้ถือได้ว่าการย้ายถิ่นเป็นการเพิ่มค่าทุนมนุษย์ และด้วยเหตุนี้จึงถือว่าการย้ายถิ่นเป็นการลงทุนมนุษย์ด้วย

หากวิเคราะห์เชิงจุลภาคของการย้ายถิ่นระดับบุคคล จะพบว่ากรณีที่มีความแตกต่างในด้านค่าจ้างและรายได้ ย่อมแสดงว่าในท้องถิ่นเดิมมีอัตราค่าทุนมนุษย์ต่ำกว่าราคาตลาดที่ควรจะเป็น เมื่อตลาดแรงงานเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับตลาดและความแตกต่างในรายได้และค่าจ้างด้วยแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้เกิดการย้ายถิ่น

ส่วนในแง่มหภาคนั้น การย้ายถิ่นภายในประเทศสำหรับประชากรในวัยแรงงานจะมีผลเท่ากับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ซึ่งถ้าหากตลาดแรงงานในระบบเศรษฐกิจนั้นมีความสมบูรณ์แล้ว การย้ายถิ่นของแรงงานก็จะมีผลให้เกิดการปรับตัวในกลไกของราคาหรือค่าจ้างและทำยที่สุดค่าจ้างสำหรับแรงงานที่มีทักษะในระดับเดียวกันในงานประเภทเดียวกันจะเท่ากันหมดทุกพื้นที่ของระบบเศรษฐกิจ แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่ยังไม่พัฒนามีข้อสังเกตที่สำคัญ 3 ประการ ที่ทำให้เกิดผลทางลบจากการย้ายถิ่น คือ (อรุณ ชัยญาณ, 2545, น. 8-10)

(1) ความไม่สมบูรณ์ของตลาดแรงงาน อันเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบตลาด ในเรื่องข้อมูลข่าวสาร หรือจากการเข้าแทรกแซงของรัฐบาลโดยมีการกำหนดอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งต่างส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงานไปอย่างผิดปกติ และไม่ก่อให้เกิดผลในการปรับตัวกลไกราคาในตลาดแรงงาน เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างแตกต่างกันสำหรับแรงงานที่มีระดับทักษะเดียวกันในระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างต่ำกว่าไปยังพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างสูงกว่า ทำให้เกิดการย้ายถิ่นจำนวนมากในทางเดียว เรียกได้ว่าเป็นกระแสการย้ายถิ่นที่เด่นชัด ซึ่งส่งผลให้เกิดการว่างงานสูงขึ้นในพื้นที่ที่กำหนดอัตราค่าจ้างไว้ต่ำกว่า

(2) การย้ายถิ่นมักจะมีผู้ติดตามหรือครอบครัวย้ายถิ่นไปด้วย และโดยมากผู้ติดตามดังกล่าวมักจะมีอยู่ในวัยอันเป็นภาระ ส่งผลให้เกิดความต้องการบริการขั้นพื้นฐานขึ้นอย่างมากในพื้นที่ที่มีการย้ายเข้า ผลกระทบของการย้ายถิ่นนอกจากจะส่งผลให้เกิดการลดอุปสงค์ต่อบริการในพื้นที่หนึ่งแล้วไปเพิ่ม อุปสงค์บริการในอีกพื้นที่หนึ่งแล้วนั้น ยังมีผลกระทบจากการเปลี่ยนวิถีชีวิตและการ

ดำรงชีพซึ่งจะแตกต่างกันไประหว่างพื้นที่เดิมกับพื้นที่ใหม่ จึงทำให้อุปสงค์ต่อการบริการขั้นพื้นฐานนั้นเปลี่ยนแปลงแบบแผนไปด้วย เช่น การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองนั้นไม่เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ต่อการบริการขั้นพื้นฐานจากชนบทเข้ามาในเมืองเท่านั้น แต่สภาพดำรงชีพในเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากจากที่เป็นอยู่ในชนบท จะเป็นผลให้อุปสงค์ในบริการนั้นเปลี่ยนแปลงแบบแผนไปด้วย

(3) การขยายตัวของเมือง ในบางกรณีการย้ายถิ่นของประชากรทำให้เกิดความเป็นเมืองขึ้น โดยการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้ย้ายถิ่น และความเป็นเมืองที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปโดยหาทิศทางได้ยาก ซึ่งหมายถึงความยากลำบากในการวางแผนพัฒนาและวางผังเมืองเพื่อสร้างสาธารณูปโภคให้เพียงพออย่างเหมาะสม ในหลายกรณีจะพบว่า การย้ายถิ่นมีบทบาทให้เมืองที่มีอยู่ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ของจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร

ทฤษฎีแบบจำลองการย้ายถิ่นของโตดาโร (Todaro)

จากปัญหาการย้ายถิ่นของลักษณะการจ้างงานในอุตสาหกรรมการผลิตมีปัญหที่เกิดขึ้นกับแรงงานที่จะเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวชนบทมาสู่โรงงานอุตสาหกรรมนั้น สามารถที่จะอธิบายถึงเหตุผลของการย้ายถิ่นได้จากทฤษฎีแบบจำลองการย้ายถิ่นของโตดาโร (พอพันธ์ อูยานนท์, 2547, น. 362-363) โดยแบบจำลองการย้ายถิ่นของโตดาโร ได้สร้างแบบจำลองการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง โดยได้ขยายแนวความคิดเพิ่มเติมของ ลูอิส ออกไป โดยเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องจากภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำอันได้แก่ ภาคเศรษฐกิจการเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าอันได้แก่ ภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ อันประกอบไปด้วยภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ การที่แรงงานจะตัดสินใจย้ายจากชนบทเข้าสู่เมืองนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของรายได้ระหว่างสองแห่งเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับโอกาสหรือความเป็นไปได้ของการจะได้งานในเมืองด้วย ค่าจ้างในชนบทถูกกำหนดโดยสภาพของความต้องการหรือ อุปสงค์และจำนวนหรืออุปทานของแรงงาน ในขณะที่ค่าจ้างในตัวเมืองส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสถาบันอื่น ๆ อาทิเช่น สภาพแรงงานระบบการศึกษา การเมืองวัฒนธรรม

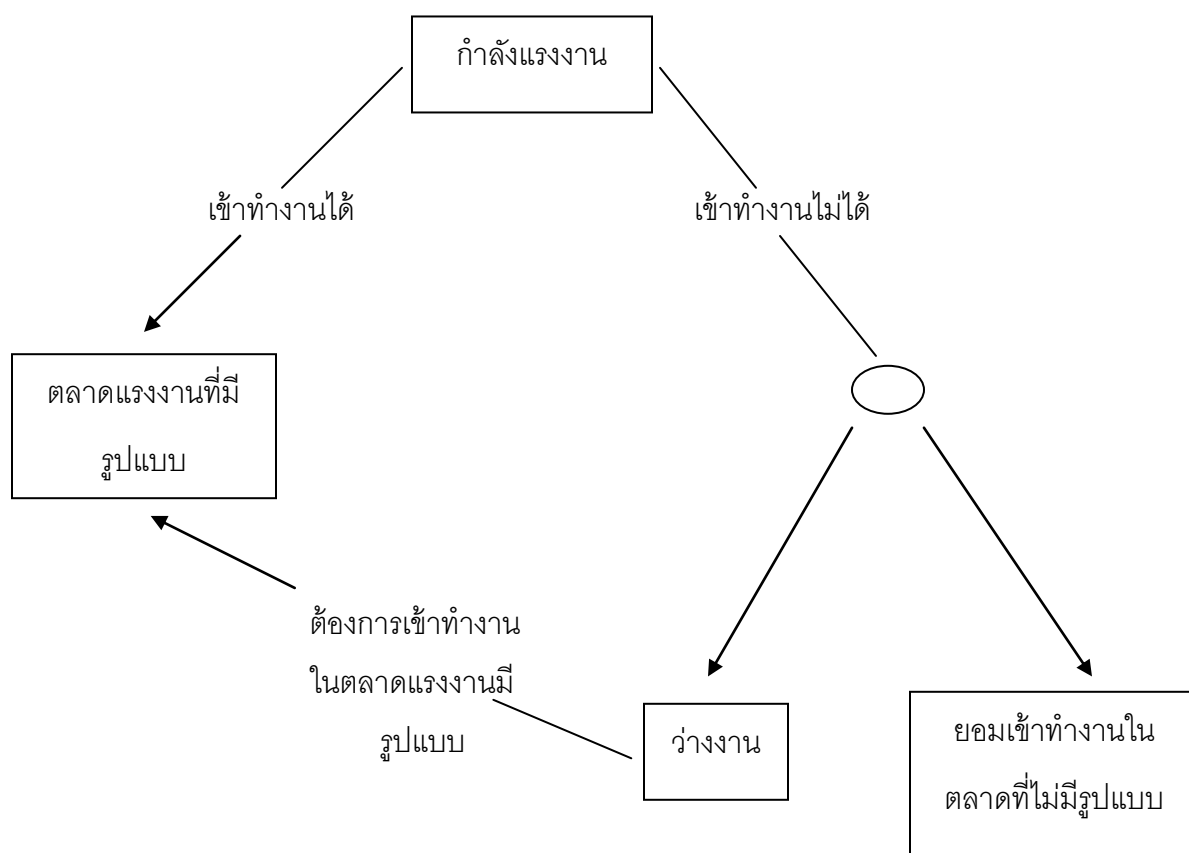
ตลาดแรงงานในเมืองแบ่งออกได้เป็นสองสาขา คือ สาขาที่ไม่เป็นทางการ (Informal Sector) อันประกอบด้วยงานในกิจการขนาดเล็กที่ทำธุรกิจอุตสาหกรรมพาณิชย์หรือบริการ และงานส่วนตัว

หาบเร่ แผงลอย มีลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ การเข้าออกจากตลาดเป็นไปโดยง่าย เงินทุนมีไม่มากนัก และแหล่งที่มาของเงินทุนมักจะเป็นทุนภายในประเทศมากกว่าทุนต่างชาติ (Family Ownership of Enterprise) ใช้แรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิต (Labour-Intensive) และมีการดัดแปลงเทคโนโลยีโดยไม่ต้องอาศัยความชำนาญมาก หรืออาศัยจากประสบการณ์นอกระบบโรงเรียน ไม่มีข้อกีดกันหรือปกป้องทางกฎหมาย ในขณะที่ลักษณะของตลาดแรงงานในสาขาที่เป็นทางการมีลักษณะตรงกันข้ามกับสาขาที่ไม่เป็นทางการ กล่าวคือ เป็นกิจการขนาดใหญ่ อาทิเช่น รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจขนาดใหญ่ การเข้าออกตลาดเป็นไปโดยยากมักมีการดำเนินการเป็นบริษัทธุรกิจ โดยใช้เงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ แรงงานในภาคนี้ต้องมีทักษะสูง และได้รับการอบรมในระบบโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย มีการใช้ทุนอย่างหนาแน่น และใช้แรงงานมาก มีข้อจำกัดด้านกฎหมาย เช่น ค่าจ้างขั้นต่ำ และการมีสหภาพแรงงาน เป็นต้น

อัตราค่าจ้างของสาขาที่ไม่เป็นทางการจะถูกกำหนดโดยกลไกราคาของตลาด และมีระดับต่ำกว่าค่าจ้างในสมัยใหม่มาก ส่วนค่าจ้างที่สูงในสาขาสมัยใหม่นั้น ไม่ได้เกิดจากกลไกราคา แต่เกิดจากปัจจัยทางสถาบันเป็นตัวกำหนด อาทิเช่น กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ และนโยบายการจ้างงาน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ค่าจ้างในสาขาสมัยใหม่ ไม่มีความยืดหยุ่นที่จะปรับตัวลงได้ แม้จะมีจำนวนแรงงานมากกว่าความต้องการก็ตาม

จากการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมามักจะพบว่า การอพยพจากชนบทสู่เมืองของแรงงานไทยทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรในเมืองสูงกว่าอัตราการเพิ่มของการจ้างงานในภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ซึ่งเพิ่มขึ้นค่อนข้างช้า ผู้ย้ายถิ่นจากชนบท โดยมากมักจะมีการศึกษาต่ำจึงมักประสบกับปัญหาการว่างงาน และต้องหันไปประกอบอาชีพส่วนตัวในภาคเศรษฐกิจนอกระบบแต่เศรษฐกิจนี้ก็ยังไม่สามารถดูดซับแรงงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้หมดทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับ นอกจากนี้ความแตกต่างอย่างมากระหว่างค่าจ้างสูง ๆ ในสาขาที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ ทำให้บุคคลบางกลุ่มมองงานจนกว่าจะได้งานในตลาดที่มีรูปแบบโดยเฉพาะพวกที่ได้รับการศึกษาสูง เพราะค่านิยมทางสังคมที่จำเป็นต้องเลือกงานได้มีส่วนผลักดันให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่ยอมทำงานต่ำกว่าวุฒิในตลาดที่ไม่เป็นทางการ กล่าวโดยสรุป โครงสร้างของตลาดแรงงานในเมืองตามแนวความคิดของโทดาโร สามารถแสดงได้ ดังแผนภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1
โครงสร้างของตลาดแรงงานในเมืองของโทราโด

ที่มา : “โครงสร้างของตลาดแรงงานในเมืองตามทฤษฎีการย้ายถิ่นของโทราโด” เอกสารประกอบการสอนเศรษฐจุไทย, หน่วยที่ 13 : แรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี. โดย พอพันธ์ อุทยานนท์, 2547, น. 363.

จากภาพที่ 2.1 ถ้าผู้หางานเข้าทำงานในตลาดที่มีรูปแบบหรือเป็นทางการได้ก็จะได้รับรายได้หรือค่าจ้างสูงจึงถือว่าเป็นสิ่งที่แรงงานทุกคนปรารถนา แต่เมื่อไม่สามารถเข้าทำงานได้ผู้หางานทำก็มีทางเลือกอยู่ 2 ทาง คือ ยอมเข้าทำงานในตลาดที่ไม่มีรูปแบบหรือไม่เป็นทางการ หรือ ปล่อยตนเองให้

เป็นผู้ว่างงาน และรองงานต่อไป เพราะความหวังว่าเมื่ออยู่ในเมืองไปนานวัน จะมีข้อมูลข่าวสารและช่องทาง โอกาสที่จะได้งานในสาขาสัมัยใหม่ก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

แนวคิดของ โทดาโร เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่กำหนดการเพิ่มขึ้นของแรงงานในเมืองหลวงการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เป็นเหตุให้เกิดปริมาณแรงงานที่มีเพิ่มมากขึ้น คือ ปัจจัยค่าจ้าง หรือรายได้ของแรงงานที่ได้รับจากการจ้างงาน ดังนั้น โทดาโร จึงให้ความสำคัญกับอัตราค่าจ้างที่เป็นปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่น หรือเพิ่มขึ้นของแรงงาน

ดังนั้น ปัจจัยทางด้าน ค่าจ้าง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานจากการศึกษาของ สุวรรณา ตุลยวคินพงส์ (2543, น.8-9) ได้ศึกษาเรื่อง เกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำและผลกระทบต่อกรจ้างงานและค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นงานวิจัยในระดับวิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการกำหนดค่าจ้าง โดยมีผลสรุปที่ว่า เนื่องจากค่าจ้างมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ เป็นอำนาจซื้อของบุคคลในระบบเศรษฐกิจ และในฐานะที่เป็นต้นทุนส่วนหนึ่งของการผลิตสินค้าต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของระดับค่าจ้างย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจมวลรวม

ทฤษฎีด้านทุนมนุษย์ในการย้ายถิ่น

โดยหลักแล้วสมมติฐานของทฤษฎีด้านทุนมนุษย์ในการย้ายถิ่น มีความใกล้เคียงกับสมมติฐานของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกว่าด้วยการย้ายถิ่นในระดับมหภาค ซึ่งมีส่วนที่เป็นลักษณะร่วมอันสำคัญของกลุ่มทฤษฎีด้านทุนมนุษย์ในการย้ายถิ่น คือ การพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจว่าจะย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นของมนุษย์ในฐานะปัจเจกชน (พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน, 2552, น. 57-58) โดยมองว่า

(1) การย้ายถิ่นเกิดจากการตัดสินใจของผู้ย้ายถิ่นในฐานะปัจเจกชน

(2) การตัดสินใจนั้นเป็นการตัดสินใจบนหลักเหตุผล ซึ่งอิงทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ผู้ตัดสินใจรู้จักเข้าใจพิจารณาไตร่ตรองข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ใน การที่จะเลือกว่าจะย้ายถิ่นหรือไม่ย้ายถิ่นจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง

(3) การตัดสินใจนั้นเป็นในเชิงเศรษฐกิจ โดยการพิจารณาวิเคราะห์ประโยชน์และต้นทุน หรือผลเสียในระยะสั้นและในระยะยาวจากการย้ายถิ่น โดยการตัดสินใจนั้นเน้นให้ผู้ย้ายถิ่นบรรลุ อรรถประโยชน์สูงสุดจากการย้ายถิ่น คือ รายได้

(4) การย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการย้ายถิ่นไปยังพื้นที่ซึ่งผู้ย้ายถิ่นคาดว่าจะได้รับ ประโยชน์สูงสุดในอนาคต ซึ่งเป็นอรรถประโยชน์จากการมีงานทำหรือได้รับการจ้างงาน

(5) มีความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง

(6) มีโอกาสการจ้างงานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง

(7) บุคคลยอมย้ายถิ่นหากรายได้ที่คาดหวัง หรือรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในพื้นที่ ปลายทางสูงกว่าในพื้นที่ต้นทาง

(8) มีความโยงใยระหว่างคุณลักษณะทางทุนมนุษย์เฉพาะตัวของผู้ย้ายถิ่นกับโอกาสใน การทำงานผ่านกระบวนการคัดเลือก (Selectivity)

(9) การย้ายถิ่นเป็นการสะท้อนความปรารถนาที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นให้ได้มากที่สุด เท่าที่ทำได้ตามอรรถภาพด้านคุณลักษณะทางทุนมนุษย์ที่บุคคลหนึ่ง ๆ มีอยู่

(10) คุณลักษณะทางทุนมนุษย์ของบุคคล เน้นมองลักษณะเชิงคุณภาพของแรงงานว่า เป็นปัจจัยด้านทุนมนุษย์ ซึ่งมีหลากหลาย เช่น การศึกษา ประสบการณ์ อายุ เพศ เป็นต้น

(11) คุณลักษณะทางทุนมนุษย์ของบุคคลเป็นเรื่องเฉพาะตัว และยอมแตกต่างกันไป ระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง ดังนั้น การตัดสินใจของบุคคลยอมแตกต่างกัน และผู้ย้ายถิ่นจาก พื้นที่หนึ่งไม่อาจเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดในพื้นที่นั้นได้

(12) การย้ายถิ่นกลับบ้านเกิด เป็นไปในทำนองเดียวกับการย้ายถิ่นไปยังพื้นที่ปลายทาง กล่าวคือ เป็นผลของการตัดสินใจซึ่งวิเคราะห์ถึงต้นทุนและอรรถประโยชน์เช่นเดียวกับการอยู่หรือ ย้ายนั่นเอง การย้ายถิ่นกลับบ้านเกิดยอมเกิดขึ้น หากผลการวิเคราะห์เป็นในลักษณะว่า การย้ายถิ่นจะ สามารถทำให้ผู้ย้ายถิ่นได้ประโยชน์สุทธิสูงสุดตลอดชั่วชีวิตของเขา

Sjaastad (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2528, น. 22-23) ได้เสนอทฤษฎีการลงทุนมนุษย์ ของการย้ายถิ่น ซึ่งถือว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นเสมือนการลงทุนตัดสินใจส่วนบุคคลที่มีความเป็น เหตุเป็นผล ในเรื่องเกี่ยวกับต้นทุนและผลประโยชน์ที่ถูกกระจายตามเวลาที่ผ่านไป ผลตอบแทนถูก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ในส่วนขององค์ประกอบของผลตอบแทนที่

ไม่ใช่ตัวเงิน จะรวมถึงการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ทางจิตใจ (Psychic benefits) ในแง่ที่เป็นผลของความพอใจในเรื่องสถานที่

แม้ว่า Sjaastad จะพิจารณาต้นทุนและผลประโยชน์ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน แต่ในการคำนวณผลตอบแทนสุทธิของการย้ายถิ่น จะคำนวณเฉพาะต้นทุนในรูปตัวเงินและผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ทางจิตใจ เขาสมมติว่าในการตัดสินใจย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นมีแนวโน้มแสวงหารายได้ที่แท้จริงสุทธิสูงสุดตลอดชีวิต (net real life-span incomes) และคำนึงถึงกระแสรายได้ที่มีอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-span income streams) ที่จะได้รับในสถานที่พำนักที่ตนเองอยู่ในปัจจุบันเท่า ๆ กับพื้นที่ปลายทางและต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ซึ่งสามารถสรุปผลได้ที่เกิดจากการย้ายถิ่นได้ดังนี้

- (1) ในท้องถิ่นใหม่ที่ย้ายไปนั้นมีงานทำ คือ สามารถใช้ทักษะที่มีอยู่เดิมมาทำงานในถิ่นใหม่ได้ แต่ถ้าไม่ย้ายถิ่นอาจว่างงาน
- (2) มีโอกาสได้พัฒนาฝีมือของตน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่ออาชีพ
- (3) มีโอกาสได้อาชีพใหม่ ซึ่งจะมีรายได้เพิ่มขึ้น

การย้ายถิ่นอาจนำไปสู่การยกระดับด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าการย้ายถิ่นเป็นการลงทุนด้านทุนมนุษย์ของผู้ย้ายถิ่น ในทางปฏิบัติอาจมีผู้ตั้งสมมติฐานว่า คนวัยเยาว์และมีการศึกษามากเลือกที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้อื่น โดยลักษณะเฉพาะตัวด้านทุนมนุษย์ของแต่ละคนยังมีผลต่อผลิตภาพในการทำงาน ทั้งนี้ บุคคลย่อมมีการพิจารณาซึ่งใจเกี่ยวกับผลตอบแทนหรือค่าจ้างที่จะได้รับ ระหว่างการย้ายถิ่นกับการไม่ย้ายถิ่นไปยังพื้นที่ปลายทางจากความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ ประกอบกับต้นทุนต่าง ๆ ในการย้ายถิ่น (Migration Costs) และค่าจ้างหรือรายได้ที่จะได้รับผ่านอำนาจการคัดสรรในพื้นที่ปลายทาง (พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน, 2552, น. 60-61)

กล่าวได้ว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ย้ายถิ่นมองเห็นว่า ผลตอบแทนจากการย้ายถิ่นหรือรายได้ที่จะได้รับในพื้นที่ปลายทางนั้นสูงกว่ารายได้ที่จะได้รับในพื้นที่ต้นทางหรือบ้านเกิด อีกทั้งเป็นการคุ้มทุนกับต้นทุนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการย้ายถิ่น โดยผู้ย้ายถิ่นสามารถใช้ความรู้ความสามารถส่วนตัวของตนให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ปลายทางได้มากกว่าในพื้นที่ต้นทาง

ส่วนที่ 4 ทฤษฎีความคาดหวังเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

คำว่า แรงจูงใจ มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย เนื่องจากความหมายของคำนี้ มีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่มาก การศึกษาเรื่องแรงจูงใจส่วนใหญ่มักจะมุ่งไปที่แรงผลักดันภายในของแต่ละบุคคลที่ทำให้แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา เช่น การชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งพยายามที่จะชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออก หรือปฏิบัติตามสิ่งที่จูงใจ สิ่งจูงใจอาจมีได้จากทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ ส่วนนิยามหนึ่งที่ได้กล่าวถึงแรงจูงใจไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่ถูกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละบุคคลที่มีแนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจสมประสงค์ในความปรารถนาที่เกิดจากแรงขับนั้น ๆ ได้ อย่างไรก็ตามแรงจูงใจจะเกิดได้ทั้งจากความต้องการของร่างกายและจากความต้องการทางสังคม ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า แรงจูงใจหมายถึง เหตุผลหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตัดสินใจย้ายออกจากสถานที่ที่เคยอยู่เดิมไปยังสถานที่ใหม่ ซึ่งจากการศึกษาอาจสรุปได้ถึงประเภทของแรงจูงใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ (โอภาส ศรีฉันทะมิตร, 2538, น. 9-12) ดังนี้

1. แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยมีการพิจารณาจากกรอบการวิเคราะห์ของทฤษฎีผลักดันและดึงดูดโดยแยกพิจารณาออกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้นและจุดหมายปลายทาง แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้น หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันทางเศรษฐกิจในที่เดิม ทำให้เกิดความต้องการแสวงหาทางแก้ไขและแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นพฤติกรรมการย้ายถิ่น ส่วนแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับจุดหมายปลายทาง หมายถึง แรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับแรงดึงดูดทางเศรษฐกิจในสถานที่ที่บุคคลได้รับข่าวสารมา เพราะโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีการย้ายถิ่นเข้า จากลักษณะแรงจูงใจด้านเศรษฐกิจดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจทางเศรษฐกิจก็คือแรงจูงใจทางการทำงาน เหตุผลของการย้ายถิ่นเนื่องมาจากเศรษฐกิจอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (1) ย้ายถิ่นเพื่อมาหางานทำ (2) ย้ายถิ่นเพื่อหางานทำที่ดีกว่า และ (3) ย้ายถิ่นเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. แรงจูงใจทางด้านครอบครัว สาเหตุของการย้ายถิ่นของแรงงานนั้นที่ผ่านมา บ่อยครั้งที่พบว่า สาเหตุจูงใจทางด้านครอบครัวมีความสำคัญเหนือกว่าเหตุผลด้านอื่น ๆ ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุของแรงจูงใจทางด้านครอบครัวออกเป็น 2 กรณีคือ (1) เป็นการย้ายถิ่นเพื่อการแต่งงาน และ(2) การย้ายถิ่นเพื่อไปอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง

3. แรงจูงใจทางด้านวิถีการดำเนินชีวิต แรงจูงใจดังกล่าวเป็นแรงจูงใจทางการดำเนินชีวิต เป็นมูลเหตุที่สำคัญต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเช่นกัน อาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ (1) การย้ายถิ่นเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจจะเกิดจากความเบื่อหน่าย และไม่ชอบวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ อาจเป็นเพราะที่อยู่เดิมเป็นชนบทหรือเมืองเล็ก ๆ อาจจะต้องการที่จะหนีจากความจำเจในชีวิตประจำวัน (2) การย้ายถิ่นเพื่อต้องการมีชีวิตที่รุ่มรวยกว่า ตื่นเต้นกว่า และได้รู้จักกับบุคคลอื่น ๆ ที่น่าสนใจกว่า

ทฤษฎีความคาดหวังรายได้

สาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การย้ายถิ่นเป็นการไหลเวียนของทุนมนุษย์ และจะทำให้เพิ่มความสามารถในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์ การย้ายถิ่นเป็นการลงทุนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายคือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าเสียโอกาสและต้นทุนทางจิตใจ เป็นต้น นอกจากนั้นทฤษฎีดังกล่าวยังได้เสนอว่าการตัดสินใจย้ายถิ่นนั้น จะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างรายได้ในเมืองและชนบท และถูกกำหนดโดยโอกาสที่จะได้งานทำในเมือง รายได้จากการทำงานในชนบทนั้นขึ้นอยู่กับอุปสงค์ และอุปทานของแรงงาน ขณะที่รายได้ในเมืองขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของสถาบันต่าง ๆ เช่น องค์กรแรงงาน และการแทรกแซงของรัฐบาลที่กำหนดให้มีค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นมา เป็นต้น นอกจากนี้สาระสำคัญของทฤษฎียังกล่าวถึงความแตกต่างกันที่ค่อนข้างมากระหว่างค่าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในเมืองกับค่าแรงงานในชนบท จะเป็นสิ่งจูงใจให้ชาวชนบทย้ายเข้าไปหางานในเมือง ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถสร้างงานในภาคอุตสาหกรรมให้เพิ่มขึ้นได้ทันกับจำนวนผู้ย้ายถิ่นจากชนบท แต่แทนที่ผู้ย้ายถิ่นที่หางานทำไม่ได้ในเมืองจะกลับคืนสู่ชนบท เขาเหล่านั้นกลับหันไปใช้วิธีรอคอยและคงอยู่ในเมือง โดยคิดว่าโอกาสที่จะได้งานทำนั้นจะมีมากขึ้นหากอยู่ในเมืองนานขึ้น โดยช่วงที่รองานจะใช้เงินออมที่มีติดตัวมาหรือจากเพื่อนที่อยู่ในเมืองก่อนแล้ว หรือครอบครัวในชนบทส่งเงินมาให้ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถรองานได้จะหันไป

ทำงานในภาคไม่เป็นทางการ ซึ่งมีรายได้เท่ากับหรือน้อยกว่ารายได้ที่จะหาได้ในชนบท (ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 18)

ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษางานวิจัยและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยมีผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วรวิมล ชัยรัตน์ (2525) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาระดับการพัฒนากับการย้ายถิ่นของประชากร : การศึกษาในระดับชุมชน” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อทราบถึงการย้ายถิ่นของประชากรที่อยู่ในท้องที่ ที่ได้รับการพัฒนาในระดับที่แตกต่างกัน และประเภทการพัฒนาทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข สาธารณูปโภค เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร และการเข้าถึงที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของประชากร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการพัฒนาโดยรวมของหมู่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับการย้ายถิ่น คือ หมู่บ้านที่มีการพัฒนาระดับสูง การย้ายถิ่นของประชากรจะน้อย และในทางกลับกันหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาดำ การย้ายถิ่นของประชากรจะมีมาก

อนุ ดาวรัตน์ (2531) ศึกษาเรื่อง “แบบแผนการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดชลบุรี” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ

1. ศึกษากระแสการย้ายถิ่น จากท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่จังหวัดชลบุรี ในเขตพัทยา เขตเมือง และเขตชนบทเปรียบเทียบกัน
2. ศึกษาลักษณะของผู้ย้ายถิ่นจากท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่จังหวัดชลบุรีในเขตพัทยาเขตเมือง และเขตชนบทเปรียบเทียบกัน
3. ศึกษาถึงเหตุผลในการย้ายถิ่น จากท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่จังหวัดชลบุรีในเขตพัทยา เขตเมือง และเขตชนบทเปรียบเทียบกัน

ผลการศึกษาพบว่า กระแสการย้ายถิ่นที่เด่นที่สุด คือกระแสการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เขตเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยโดยทั่วไป ส่วนกระแสย้ายถิ่นเข้าสู่พัทยามีสัดส่วนผู้ย้ายถิ่นมาจากเมืองสูงกว่าเขตปลายทางอื่น ๆ การศึกษาลักษณะของผู้ย้ายถิ่นในแต่ละเขต พบว่า

ผู้ย้ายเข้าเขตชนบทมีการศึกษาต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตพัทยาและเขตเมือง ส่วนลักษณะในด้านอายุ เพศ และสถานภาพสมรสของผู้ย้ายถิ่นในแต่ละเขตมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นเข้าในแต่ละเขตปลายทางส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว เป็นชายพอ ๆ กับหญิงและเป็นผู้สมรสแล้วสูงกว่าคนโสดเล็กน้อย หลังจากย้ายถิ่นผู้ที่ย้ายเข้าชนบทส่วนใหญ่ทำงานด้านเกษตรกรรม และผู้ย้ายเข้าเขตพัทยา มีสัดส่วนการว่างงานต่ำกว่าเขตอื่น โดยผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ทำงานด้านบริการ

สถิติ นิยมญาติ (2533) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะของผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย : การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น หรือไม่ย้ายถิ่น จากเขตชนบท (หมู่บ้าน) เข้าสู่เขตเมือง (เมืองขนาดเล็ก)” วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อทราบว่าผู้ที่ย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง กับผู้ไม่ย้ายถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า (1) ผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุสูง มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุต่ำ (2) ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ (3) ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ (4) จำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่น (5) ผู้ที่มีญาติพี่น้องในระดับสูงต่ำ คือ จำนวน หรือฐานะ หรือการศึกษา มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่มีญาติพี่น้องในระดับน้อย (6) ผู้ที่พึ่งพาญาติพี่น้องได้มาก มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่พึ่งพาอาศัยญาติพี่น้องได้น้อย (7) ผู้ที่มีเพื่อนฝูงที่พึ่งพาได้มาก มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่มีเพื่อนฝูงที่พึ่งพาได้น้อย (8) การมีความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องในระดับมากหรือน้อย ไม่มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่น (9) ผู้ที่เผชิญภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่เผชิญภัยธรรมชาตินาน ๆ ครั้ง (10) สถานภาพสมรสไม่มีความเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น และ (11) ผู้ที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่น มีความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การย้ายถิ่น

สุกัญญา อาชีวะวิทย์ (2534) ศึกษาเรื่อง “การย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่ : ศึกษาการย้ายถิ่นในเขตอุตสาหกรรมอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ

1. ศึกษาพัฒนาการ ด้านความเจริญซึ่งเป็นตัวแปรดึงดูดการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่

2. ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งถูกเลือกสรรเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่

3. ศึกษาแบบแผนการย้ายถิ่น ทั้งในเรื่องเหตุผล ประสบการณ์และระยะเวลาในการ ย้ายถิ่น โดยอาศัยสถานที่เกิดแสดงนัยของระยะทางในการย้ายถิ่น รวมถึงศึกษาผลกระทบจากการย้ายถิ่นมาจากที่ต่างกันที่มีต่อการเลือกสรรคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น รวมถึงศึกษาผลกระทบจากการย้ายถิ่นมาจากที่ต่างกันที่มีต่อการเลือกสรรคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่

การพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ และการขยายตัวของตลาดแรงงานซึ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างงานจะเป็นผลให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานสู่เขตที่ได้รับการพัฒนาอุตสาหกรรม และการขยายตัวของตลาดแรงงานนั้น ๆ สำหรับภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรีมีการพัฒนาอุตสาหกรรมและการขยายตัวของตลาดแรงงาน โดยอำเภอศรีราชา นับเป็นเขตของอุตสาหกรรมที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในแง่แรงงาน เงินลงทุน และชนิดของอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอศรีราชาจำนวน 160 ตัวอย่าง ทำการสำรวจข้อมูลช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2534

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาข้อมูลในเรื่องการพัฒนาความเจริญทุก ๆ ด้าน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมของอำเภอศรีราชา พบว่า การสาธารณูปโภค เช่น การให้บริการสาธารณสุข จำนวนบุคลากร มีสัดส่วนสูงกว่าสัดส่วนการเพิ่มบุคลากร ของภาคกลาง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา การบริการทางการศึกษา คมนาคม สื่อสารก็เพิ่มปริมาณขึ้นรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับบริการเมื่อยังไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ในด้านการอุตสาหกรรมเอง พบการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานสูงกว่าระยะไม่พัฒนาอุตสาหกรรมและความต้องการแรงงานประจำโรงงานนั้นมีปริมาณสูงต่างจากเดิมถึง 30 เท่าตัว

จากการเปลี่ยนแปลงของเขตอุตสาหกรรมแสดงถึงความต้องการแรงงาน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับแรงงานภายนอก ได้แก่ แรงงานจากการย้ายถิ่นเข้า ในการศึกษาครั้งนี้สำรวจผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่ พบผู้ย้ายถิ่นเป็นผู้มีอายุน้อยเป็นส่วนใหญ่ (เกินกว่าครึ่งหนึ่ง) มีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น เมื่อพิจารณาเพศผู้ย้ายถิ่นพบว่า มีสัดส่วนของเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน ผู้ย้ายถิ่นเพศชายมีอายุมากกว่าเพศหญิง และมีระดับรายได้สูงกว่าเพศหญิง

คุณลักษณะหรือแบบแผนในการย้ายถิ่นอาจมีความแตกต่างกันตามสถานที่เกิด ซึ่งมีระยะห่างจากเขตอุตสาหกรรมต่างกัน จากการจำแนกสถานที่เกิด พบผู้ย้ายถิ่นระยะใกล้ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมมากกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะไกล และยิ่งผู้อยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรมก็ยิ่งมีส่วนการย้ายถิ่น

สูง ผู้ย้ายถิ่นจากสถานที่เกิดต่างกัันมีเหตุผลในการย้ายถิ่นต่างกััน การศึกษาครั้งนี้พบผู้ย้ายถิ่นไม่เกิน 3 ปีมากที่สุด ประมาณ 3 ใน 5 ส่วนของการย้ายถิ่นทั้งหมดและเป็นการย้ายถิ่นครั้งแรก ๆ เป็นส่วนใหญ่คือ ประมาณ 4 ใน 5 ส่วน ระยะทางในการย้ายถิ่นที่ผลต่อคุณลักษณะผู้ย้ายถิ่นเรื่อง เพศและอายุ โดยผู้ย้ายถิ่นระยะไกลพบสัดส่วนเพศหญิงสูงกว่าเพศชายและในเรื่องอายุพบผู้ย้ายถิ่นอายุมากมีสัดส่วนลดลงสำหรับการย้ายถิ่นระยะไกล แต่ผู้มีอายุมากจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นหากเป็นการย้ายถิ่นระยะใกล้

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีความพึงพอใจต่อการย้ายถิ่นมาอยู่ยังเขตอุตสาหกรรมใหม่ ยกเว้นผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ความต้องการย้ายถิ่นต่อไปในอนาคตจึงมีไม่มาก

จิระ บุรีคำ (2537) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดลำพูน” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาพบว่า รายได้ในภาคเกษตรกรรมที่ต่ำลง ผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรม และอายุของแรงงานที่สูงขึ้น จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจทางการค้า และขนาดของครัวเรือนของแรงงานที่ใหญ่ขึ้นจะเป็นส่วนผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมมากขึ้น ซึ่งมักจะเป็นการเคลื่อนย้ายแบบถาวร (permanent mobility)

ประกาย โภชนกิจ (2539) ศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของแรงงานภาคเกษตรต่อสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสถานการณ์การเคลื่อนย้ายของแรงงานออกจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม รวมถึงผลกระทบจากสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นในภาคเกษตร และผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนเกษตรที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคเกษตร คือ รายได้นอกภาคเกษตร จากการประกอบอาชีพรอง หากรายได้้นอกภาคเกษตรจากการประกอบอาชีพรองต่ำ ก็จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานมาก ในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานพบว่า

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ คือการมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการใช้จ่ายเงินเพื่อบริโภคสิ่งของฟุ่มเฟือยตามแบบสังคมเมืองมากกว่าการลงทุนทางด้านเกษตร และมีหนี้สินน้อยลง ผลทางด้านสังคมและวิถีชีวิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ส่วนผลด้านการประกอบอาชีพปรากฏว่ามีภาวะขาดแคลนแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูก ระดับผลผลิตน้อยลง ซึ่งส่วนใหญ่แก้ไขปัญหานี้ด้วยการทำงานมากขึ้น

แคร์รี ริคเตอร์ และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การติดตามผู้ย้ายถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า ในจำนวนผู้ที่ย้ายถิ่นออกจากหมู่บ้านชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 63 ให้เหตุผลว่า ย้ายเพื่อหางานทำและหารายได้สำหรับครัวเรือน แต่กลุ่มผู้ย้ายถิ่นวัยหนุ่มสาวจำนวนมากให้คำตอบเพิ่มเติมว่าพอใจจะอยู่บ้านมากกว่าถ้าแต่งงานและมีบุตร แต่ในขณะเดียวกันก็คงมีการย้ายถิ่นตามฤดูกาลเพื่อหารายได้เพิ่มเติม โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจถือเป็นแรงจูงใจประการเดียวสำหรับการย้ายถิ่นของคนกลุ่มนี้

ส่วนที่ 6 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การย้ายถิ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น ผู้วิจัยเลือกปัจจัยที่นำมาทดสอบหาความสัมพันธ์ และสามารถแสดงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาได้ดังนี้

$$ML = f(G_1 + G_2 + G_3 + W + C + I + X + RMA + POP + EA + LC + PE_1 + PE_2 + PE_3 + PE_4)$$

ตัวแปรตาม

$$ML = \text{แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร}$$

(Migration of Labor : ML)

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางเศรษฐกิจ)

G_1	=	งบพัฒนาด้านการบริหารทั่วไป (The Development and General Management : G_1)
G_2	=	งบพัฒนาด้านบริการชุมชนและสังคม (The Development of Community and Social Services : G_2)
G_3	=	งบพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (Statement of Economic Development : G_3)
W	=	อัตราค่าจ้างที่แท้จริง (Real Wage Rate : W)
C	=	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน (Consumption Expenditure : C)
I	=	การลงทุนภาคเอกชน (Private Investment : I)
X	=	มูลค่าการส่งออก (Exports : X)
RMA	=	รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน (Revenue from the Monthly Average : RMA)

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีใช้ทางเศรษฐกิจ) ได้แก่

POP	=	ประชากรของประเทศ (Population of the Country : POP)
EA	=	ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (Employed in Agricultural Economic Activities : EA)
LC	=	ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก (Land for Cultivation : LC)

- PE₁ = ประชากรที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา
(Population has less than High School Education : PE₁)
- PE₂ = ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
(People who had been Educated at School : PE₂)
- PE₃ = ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
(People who have Received High School Education or Equivalent : PE₃)
- PE₄ = ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
(Population has a Bachelor's Degree or Higher : PE₄)

ส่วนที่ 7 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

สมมติฐานการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” มีสมมติฐานการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับการย้ายถิ่นฯ

1. งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่องบประมาณด้านการบริหารทั่วไป เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น
2. งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่องบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น
3. งบประมาณด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่องบประมาณด้านเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น

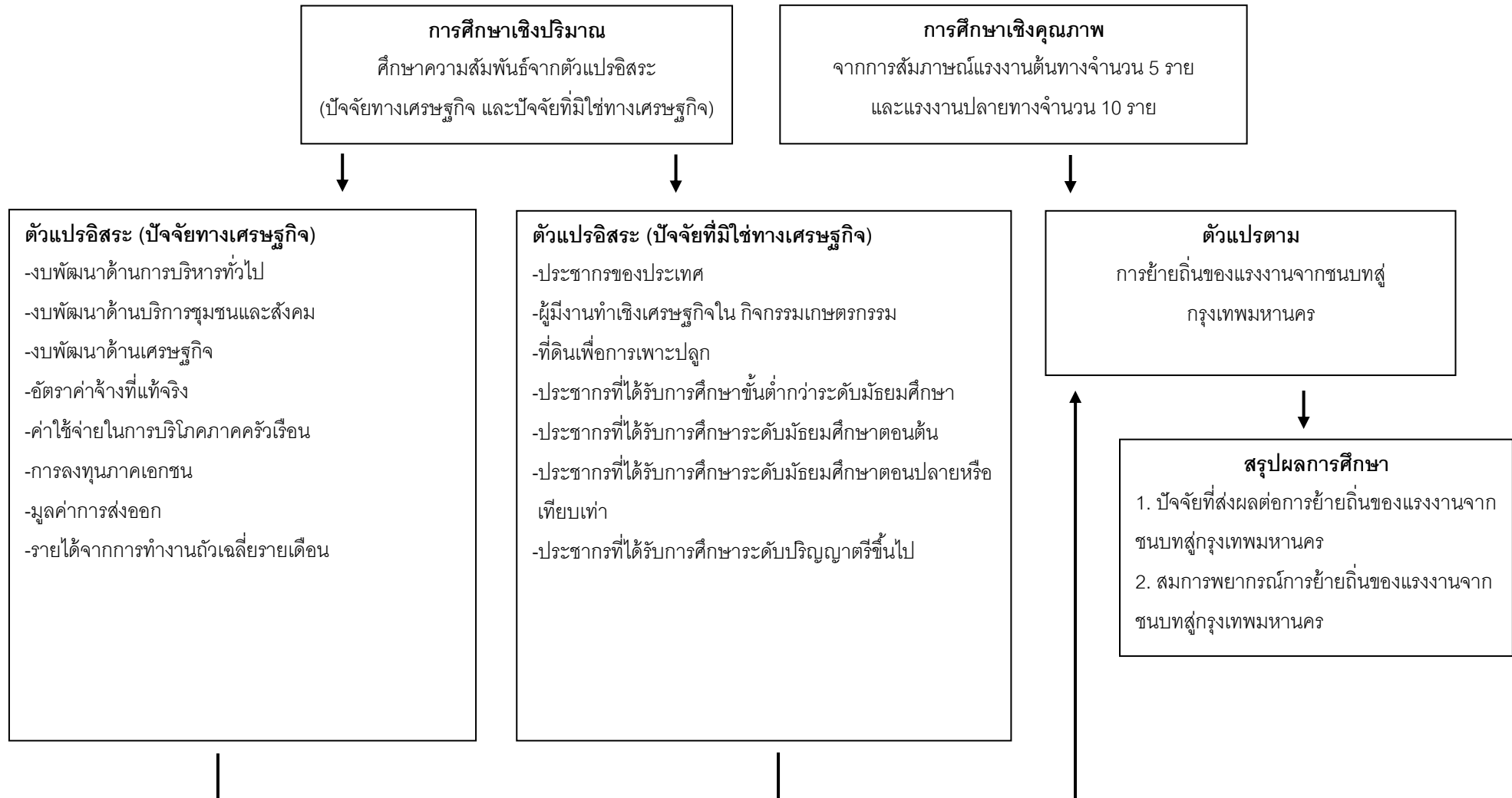
13. ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่อประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการย้ายถิ่นฯ

1. ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่อผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรมลดลง ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น

2. ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ เมื่อกีฬาที่ดินเพื่อการเพาะปลูกลดลงส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการศึกษาที่ใช้

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” มีวิธีการวิจัยโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครโดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2541–2552 จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นจึงนำมาสร้างแบบจำลองเพื่อใช้พยากรณ์ในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวอย่างของประชากรแรงงานโดยใช้การสัมภาษณ์ ได้แก่ แรงงานต้นทาง (แรงงานก่อนการย้ายออกจากท้องถิ่นเดิม) (จำนวน 5 คน จากภาคผนวก ค) ซึ่งกระจายตามภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ รวมถึงแรงงานปลายทาง (แรงงานที่ย้ายถิ่นที่เข้าสู่กรุงเทพมหานคร) (จำนวน 10 คน จากภาคผนวก ค)

ส่วนการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ การศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลารายปี (Time Series) จากเอกสารที่แสดงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างปี 2541–2552 รวมระยะเวลา 12 ปี โดยข้อมูลปัจจัยทางด้านตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สามารถค้นคว้าจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายปี ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมการปกครอง เป็นต้น ซึ่งการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณสามารถกำหนดตัวแปรได้ดังนี้

ตัวแปรตาม

ML = แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
(Migration of Labor : ML)

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางเศรษฐกิจ)

G_1 = งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป
(The Development and General Management : G_1)

G_2 = งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม
(The Development of Community and Social Services : G_2)

G_3 = งบประมาณด้านเศรษฐกิจ
(Statement of Economic Development : G_3)

W = อัตราค่าจ้างที่แท้จริง
(Real Wage Rate : W)

C = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน
(Consumption Expenditure : C)

I = การลงทุนภาคเอกชน
(Private Investment : I)

X = มูลค่าการส่งออก
(Exports : X)

RMA = รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน
(Revenue from the Monthly Average : RMA)

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีโทษทางเศรษฐกิจ) ได้แก่

POP = ประชากรของประเทศ
(Population of the Country : POP)

EA	=	ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (Employed in Agricultural Economic Activities : EA)
LC	=	ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก (Land for Cultivation : LC)
PE ₁	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาชั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา (Population has less than High School Education : PE ₁)
PE ₂	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (People who had been Educated at School : PE ₂)
PE ₃	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (People who have Received High School Education or Equivalent : PE ₃)
PE ₄	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (Population has a Bachelor's Degree or Higher : PE ₄)

เครื่องมือสำหรับการวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาบันทึกในแบบบันทึกข้อมูล หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) โดยการคัดเลือกตัวแปรแบบ Stepwise และบันทึกการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (สัมภาษณ์ : แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง) หลังจากนั้น นำปัจจัยที่ส่งผล มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ เอกสาร วารสารงานวิจัย วารสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์

รายงานประจำปี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยนำมาบันทึกในแบบบันทึกข้อมูล พร้อมทั้งสัมภาษณ์
แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง เพื่อใช้ในการศึกษาและนำมาใช้ในการกำหนดกรอบการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่
กรุงเทพมหานคร” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการศึกษาถึงปัจจัยทางด้าน
เศรษฐกิจ สังคม พร้อมทั้งปัจจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานโดยการสัมภาษณ์แบบ
ปลายเปิด จากแรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง
2. วิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) หลังจากการรวบรวมข้อมูลทุกมิติที่ได้
จากการเก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ นำมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical
Package Social Sciences) หรือ SPSS เพื่อใช้วิเคราะห์ค่าสถิติซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
และทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple
Regression Analysis) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) สำหรับหา
ความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ซึ่งเป็นการ
วิเคราะห์เพื่อพยากรณ์ถึงปัจจัยที่เหมาะสมต่อการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทที่เข้าสู่
กรุงเทพมหานครต่อไป
3. สรุปผลการวิเคราะห์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน และนำเสนอผลการศึกษาเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. การกำหนดตัวแปรและการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร
 - 2.1 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.2 การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยเชิงปริมาณ
3. สมการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร
4. การอภิปรายผล

การกำหนดตัวแปรและการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครจำนวน 15 ตัวแปร ได้แก่ งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม งบประมาณด้านเศรษฐกิจ อัตราค่าจ้างที่แท้จริง การลงทุนภาคเอกชน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน มูลค่าการส่งออก รายได้จากการทำงาน ถัวเฉลี่ยรายเดือน ประชากรของประเทศ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก ประชากรที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลที่รวบรวมได้ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านอัตราค่าจ้างที่แท้จริง รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม และแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร จากกระทรวงแรงงานและสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. ข้อมูลด้านการลงทุนภาคเอกชน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน และมูลค่าการส่งออก จากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. ข้อมูลด้านงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ ได้แก่ งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม และงบประมาณด้านเศรษฐกิจ จากสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี
4. ข้อมูลด้านจำนวนประชากรของประเทศ จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
5. ข้อมูลด้านประชากรที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จากกระทรวงศึกษาธิการ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง โดยมีผลการศึกษาดังนี้

แรงงานต้นทาง

จากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง (ภาคผนวก ค) ทั้ง 5 คน ที่จำแนกตามภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคใต้ (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดศรีสะเกษ) ภาคตะวันออก (จังหวัดฉะเชิงเทรา) ภาคตะวันตก (จังหวัดตาก) และภาคเหนือ (จังหวัดลำปาง) สามารถสรุปถึงผลการศึกษา โดยสามารถจำแนกประเด็นออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง ในด้านสภาพการดำรงชีวิตของแรงงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ตัวแทนแรงงานทั้ง 5 คน กระจายตามภูมิภาคของประเทศ และกระจายตามลักษณะอาชีพ สามารถสรุปถึงสภาพปัญหาของแรงงานในการดำรงชีวิต และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งปัญหาและแนวทางในการแก้ไข

จะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม และภูมิประเทศ แต่โดยภาพรวมลักษณะของปัญหา มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยนำมาสามารถสรุปได้ดังนี้

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน

1. สถานภาพทางครอบครัวมีฐานะยากจนถึงปานกลาง เป็นลักษณะแบบพอมีพอกิน พอใช้ ในการดำรงชีพ
2. ลักษณะของรายได้เป็นแบบค่าจ้างรายวัน
3. อาชีพส่วนใหญ่มักจะเป็นเกษตรกร หรือรับจ้างทั่วไป
4. การทำงานในภาคเกษตร จะขึ้นกับสภาพดินฟ้า อากาศ และฝน
5. การทำงานเฉลี่ยวันละ 9-10 ชั่วโมง
6. ลักษณะของชุมชนเป็นแบบพึ่งพาอาศัย แบบระบบเครือญาติ หรือคนรู้จัก
7. สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน หรือชุมชนมีลักษณะแบบชนบท ยังอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ มลพิษหรือมลภาวะยังมีไม่มาก
8. ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ เป็นรูปแบบเกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัย มีเพื่อนบ้านคอยให้การช่วยเหลือ เป็นสังคมขนาดใหญ่
9. การรักษาพยาบาลได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลชุมชน ซึ่งยังขาดแคลนบุคลากร และอุปกรณ์ทางการแพทย์ การเดินทางไปรักษาพยาบาลต้องใช้เวลาเดินทาง เนื่องจากเส้นทางจราจรและระบบการขนส่งยังไม่สะดวกเท่าที่ควร ระบบการให้บริการยังไม่ดี มีการให้บริการที่ค่อนข้างช้ายังไม่รวดเร็วเท่าที่ควร
10. ขาดแหล่งการเรียนรู้ ขาดการพัฒนาการศึกษาให้กับชุมชน และพัฒนาอาชีพต่อยอดให้กับชาวบ้านในชุมชน
11. ความมั่นคงในอาชีพน้อย เนื่องจาก ลักษณะของอาชีพขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการจ้างงานของนายจ้าง
12. ขาดแคลนสาธารณูปโภคที่เหมาะสมกับความต้องการใช้งานของชาวบ้าน รวมทั้งยังมีการกระจายที่ไม่ทั่วถึง

แนวทางแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

1. ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
2. ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย โดยให้สอดคล้องกับรายได้ที่หาได้
3. ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และพยายามหางานทำ มีความขยัน อดทน และไม่เกียจงาน
4. มีแผนการย้ายถิ่นในอนาคต

สาเหตุการตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ ในอนาคต

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง ในเรื่องของสาเหตุในการตัดสินใจที่จะย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครในอนาคต จากการสัมภาษณ์ตัวแทนแรงงานทั้ง 5 คน ซึ่งกระจายตามภูมิภาคของประเทศ สามารถสรุปถึงสาเหตุสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติจากธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมหรือป้องกันได้
2. ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. หาแหล่งงานใหม่ ที่มีค่าตอบแทนหรือรายได้ที่สูงขึ้น
4. ต้องการใช้ชีวิตในสังคมใหม่ ๆ หรือเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ
5. มีญาติพี่น้อง เพื่อน หรือคนรู้จักชักชวน ให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร

ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง ในเรื่องของความ ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ ในด้านสภาพการดำรงชีวิตของแรงงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งจากการสัมภาษณ์ตัวแทนแรงงานทั้ง 5 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. อยากให้มีการประกันราคาสินค้าเกษตร ไม่ให้มีราคาถูกเกินไป
2. เพิ่มสถานพยาบาลในชุมชน โดยมีบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอกับความต้องการ
3. เพิ่มแหล่งการเรียนรู้ตามสภาพชุมชนหรือท้องถิ่น พัฒนาแหล่งการเรียนรู้เดิมให้ดีขึ้น จัดหาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนท้องถิ่นในชุมชนให้มากขึ้น
4. เพิ่มระบบสาธารณูปโภคด้านการสื่อสารในท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น โทรศัพท์ชุมชน เป็นต้น

5. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในภาคการเกษตร เพื่อให้เกิดความรู้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ให้มีความหลากหลายในผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้น
6. ปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชน รวมถึงเส้นทางจราจร เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุและส่งผลต่อการลดรายจ่ายค่าสีกรของรถยนต์
7. ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาจากภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น เงินช่วยเหลือ หรือสิ่งของช่วยเหลือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
8. ปรับค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำให้สอดคล้องกับรายจ่ายในยุคปัจจุบัน
9. ปรับปรุง หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีความเจริญ เพื่อจะได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นำมาซึ่งการเพิ่มแหล่งอาชีพต่อไป

แรงงานปลายทาง

จากการสัมภาษณ์แรงงานปลายทาง (ภาคผนวก ค) ทั้ง 10 คน ที่จำแนกตามภูมิภาค แต่ละจังหวัด และแต่ละอาชีพ สามารถสรุปถึงผลการศึกษา โดยจำแนกเป็นประเด็นได้ 4 ด้าน ดังนี้

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร

1. เนื่องจากมีญาติ พี่น้อง หรือคนรู้จัก ที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร
2. แหล่งงานในกรุงเทพมหานคร มีค่อนข้างมาก เนื่องจากมีสถานประกอบการจำนวนมาก
3. มีค่านิยมหรือความเชื่อในท้องถิ่นในทางที่ดี เกี่ยวกับการเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร
4. มีมุมมองว่ากรุงเทพมหานคร มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสาธารณูปโภค และด้านการคมนาคม รวมถึงสถานบันเทิงต่าง ๆ
5. มีความเจริญในด้านการรักษาพยาบาล การสาธารณสุขที่ดีกว่าท้องถิ่นของตน
6. มีค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือรายได้ที่สูงกว่าในท้องถิ่นของตน
7. ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
8. ปัญหาจากการเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

9. ปัญหาจากการเกิดภัยตามฤดูกาล เช่น ปัญหาน้ำแล้ง ปัญหาจากแมลงศัตรูพืช ที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาลูก

10. ย้ายตามตำแหน่งงานที่ได้บรรจุ ตามคำสั่งของต้นสังกัดในแต่ละหน่วยงาน

ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเมื่ออพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

1. การปรับตัวของแรงงานหลังจากย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่าง

2. ปัญหาในเรื่องการเดินทางในกรุงเทพมหานครเนื่องจากไม่รู้จักเส้นทาง

3. ค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงขึ้น

4. เมื่อเกิดปัญหา หาบุคคลหรือแหล่งให้คำปรึกษาได้ยาก

5. สำหรับแรงงานที่เข้ากรุงเทพมหานครเพียงผู้เดียว คือไม่มีญาติพี่น้อง หรือเพื่อนที่รู้จักในการให้การช่วยเหลือ

6. ปัญหาในเรื่องของภาษาที่ใช้สื่อสาร

7. ปัญหาในเรื่องของอาหารที่แตกต่างจากท้องถิ่นที่ย้ายมา

8. หาแหล่งงานตามที่ต้องการค่อนข้างยาก

9. ปัญหาเรื่องสุขภาพ ซึ่งเกิดจากสภาพอากาศ และสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร

10. มีความไม่สบายใจ คิดถึงบ้าน หวาดระแวง กลัว ต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นหรือที่ตนเองจะต้องประสบ

11. ปัญหาการหาที่พักอาศัยที่เหมาะสมได้ยากเพราะรายได้ที่จำกัด

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

1. ใช้เวลาปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไป

2. ใช้จ่ายอย่างประหยัดให้เหมาะสมกับรายได้ที่มี

3. หาอาชีพหรือแหล่งงานตามที่ตนเองถนัด หรือตามความสามารถที่ตนเองมีอยู่โดยไม่เกี่ยงงานหรือเลือกงาน

4. เมื่อมีปัญหาขอคำปรึกษาจากคนที่เรารู้จัก และไว้วางใจได้ หรือขอคำปรึกษาจากหน่วยงานราชการที่ดูแลในแต่ละเรื่อง

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. มีการจัดหาหรือแนะนำแหล่งงาน ในลักษณะที่เป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างง่าย พร้อมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดหาแหล่งงานที่ต้องการแรงงาน โดยระบุเงินเดือน ค่าตอบแทน ตำแหน่งงาน แผนที่ตั้งของสถานที่ปฏิบัติงานหรือสถานที่สมัครงาน ข้อมูลที่พัก ตามเขตท้องที่ และสิทธิทั่วไปที่ควรจะได้รับ เช่น การรักษาพยาบาล เป็นต้น
2. มีการพัฒนาอาชีพหรือสอนอาชีพเสริม ให้แก่แรงงาน
3. มีเงินช่วยเหลือสำหรับแรงงานที่เข้ามาหางานทำ หรือเงินทุนไว้สำหรับลงทุนในธุรกิจขนาดย่อม
4. เพิ่มอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ หรือรายได้ให้สูงขึ้นให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
5. มีบ้านพักหรือที่อยู่อาศัยเป็นสวัสดิการสำหรับแรงงานที่ว่างงาน ในช่วงที่หางาน
6. มีการรักษาพยาบาลฟรีสำหรับแรงงานที่ว่างงาน
7. มีนโยบายเกี่ยวกับค่าตอบแทนนอกเหนือจากค่าจ้าง เช่น ค่าทำงานล่วงเวลา (โอที) เงินโบนัส เบี้ยขยัน และเงินช่วยเหลือพิเศษ เป็นต้น
8. มีการแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ หรือภัยต่าง ๆ ที่มาจากการย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน หรืออาศัยในกรุงเทพมหานคร
9. เพิ่มความสะดวกของการเดินทาง การคมนาคมขนส่ง ที่เข้ามากรุงเทพมหานคร และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในขณะที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร
10. มีสวัสดิการ การรักษาพยาบาลเหมือนแรงงานในระบบ เช่น การประกันสังคม เป็นต้น
11. ภาครัฐมีนโยบายในการจัดหาที่อยู่อาศัยในราคาถูกลงให้กับแรงงานได้เช่า หรือซื้อเพื่อเป็นทรัพย์สิน

ตารางที่ 4.1

สรุปปัจจัยที่กำหนดการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานครของแรงงานปลายทาง

กรณีที่	แรงงานปลายทาง ที่ย้ายถิ่นเข้าเมืองหลวง	ญาติ /คนรู้จัก ชักชวน	แหล่งงาน ในเมือง มีมาก	ค่านิยม	ความเจริญ ที่มี มากกว่า	ประสิทธิภาพ การรักษา พยาบาล	รายได้ที่ ดีกว่า	ศึกษาต่อ	ภัยพิบัติ จาก ธรรมชาติ	ปัญหา ฤดูกาล	ย้ายตาม ตำแหน่ง งาน
1	คุณวิษณุ	✓	✓	✓	✓						
2	คุณสัจจา		✓	✓	✓	✓					
3	คุณปัญญา	✓	✓	✓	✓		✓				
4	คุณกรชัย		✓	✓	✓		✓				
5	คุณน้ำเพชร		✓	✓	✓			✓			
6	คุณนัฐทิยา		✓	✓	✓			✓			
7	คุณบัวทอง	✓	✓	✓			✓			✓	
8	คุณประไพพร										✓
9	คุณจรัญ		✓						✓		
10	คุณสมนึก		✓				✓				

ที่มา : สรุปผลการสัมภาษณ์แรงงาน ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยเชิงปริมาณ

ในหัวข้อการศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานในช่วงปี พ.ศ.2541–2552 โดยมีการศึกษาตามลำดับดังนี้

การคัดเลือกตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานครในระดับเศรษฐกิจมหภาคผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยมีรูปแบบสมการแสดงความสัมพันธ์คือ

$$\begin{aligned} ML = & b_0 + b_1G_1 + b_2G_2 + b_3G_3 + b_4W \\ & + b_5C + b_6I + b_7X + b_8RMA \\ & + b_9POP + b_{10}EA + b_{11}LC + b_{12}PE_1 \\ & + b_{13}PE_2 + b_{14}PE_3 + b_{15}PE_4 \end{aligned}$$

โดย ค่าในทางสถิติ

b_0	=	ค่าคงที่
b_{1-15}	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร 1 ถึง 15
ML	=	แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
G_1	=	งบพัฒนาด้านการบริหารทั่วไป
G_2	=	งบพัฒนาด้านบริการชุมชนและสังคม
G_3	=	งบพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
W	=	อัตราค่าจ้างที่แท้จริง
C	=	ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน
I	=	การลงทุนภาคเอกชน
X	=	มูลค่าการส่งออก

RMA	=	รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน
POP	=	ประชากรของประเทศ
EA	=	ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม
LC	=	ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก
PE ₁	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาชั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา
PE ₂	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
PE ₃	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
PE ₄	=	ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 4.2

สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.	ML	G ₁	G ₂	G ₃	W	C	I	X	RMA
2541	420,034.00	205,467.60	287,547.50	398,337.00	109.89	1,478,785.00	516,001.00	1,519,992.00	6,088.00
2542	401,351.00	164,261.40	196,257.30	348,848.40	109.55	1,542,775.00	559,722.00	1,657,258.00	6,081.75
2543	443,017.00	174,322.50	188,769.70	376,581.50	107.86	1,623,716.00	623,078.00	1,947,081.00	6,488.58
2544	451,609.00	177,509.40	207,075.80	381,380.30	108.42	1,690,644.00	639,995.00	1,865,083.00	6,713.16
2545	461,139.00	184,535.40	239,247.10	426,517.10	139.47	1,782,648.00	678,201.00	2,088,768.00	7,070.50
2546	479,693.00	188,298.00	208,589.10	420,310.90	133.76	1,896,327.00	769,832.00	2,235,664.00	7,618.33
2547	504,043.00	193,730.10	209,878.20	437,782.70	131.47	2,008,211.00	868,050.00	2,451,123.00	8,380.33
2548	453,405.00	211,274.80	273,047.10	466,546.50	129.87	2,097,177.00	979,018.00	2,557,714.00	9,070.58
2549	436,973.00	240,404.80	340,411.30	544,130.50	128.43	2,173,060.00	950,815.00	2,788,007.00	9,976.25
2550	420,946.00	284,616.30	333,850.80	656,864.50	129.38	2,207,884.00	954,318.00	2,985,608.00	10,763.33
2551	413,331.00	328,435.10	693,976.60	320,416.40	155.43	2,278,617.00	1,030,545.00	5,851,370.65	11,375.91
2552	405,144.00	377,514.70	765,981.90	317,592.90	156.76	2,252,698.00	771,157.00	5,194,588.61	11,273.41

ที่มา : ภาคผนวก ก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.	POP	EA	LC	PE ₁	PE ₂	PE ₃	PE ₄
2541	61,466.18	13,891.00	130,393,525.00	8,095,329.00	2,426,931.00	1,679,878.00	1,657,634.00
2542	61,661.70	13,877.80	131,341,384.00	8,122,533.00	2,375,218.00	1,727,484.00	1,680,068.00
2543	61,878.75	13,936.60	131,195,913.00	8,189,022.00	2,339,817.00	1,725,558.00	1,824,919.00
2544	62,308.89	13,425.40	131,059,974.00	8,164,598.00	2,338,674.00	1,713,973.00	1,899,930.00
2545	62,799.87	13,967.90	130,892,013.00	8,168,185.00	2,368,920.00	1,699,734.00	1,986,439.00
2546	63,079.77	13,907.60	130,682,025.00	8,010,530.00	2,447,702.00	1,657,717.00	1,979,615.00
2547	61,973.62	13,526.60	130,480,284.00	7,791,258.00	2,672,432.00	1,729,356.00	2,205,002.00
2548	62,418.05	13,266.30	130,275,994.00	7,649,794.00	2,761,216.00	1,767,546.00	2,265,220.00
2549	62,828.71	13,876.60	130,290,717.00	7,468,470.00	2,782,081.00	1,868,999.00	2,502,763.00
2550	63,038.24	14,306.00	130,353,309.00	7,323,197.00	2,782,834.00	1,945,929.00	2,430,234.00
2551	63,389.73	14,699.10	131,785,671.00	7,140,932.00	2,794,218.00	1,974,980.00	2,428,016.00
2552	63,525.06	14,692.50	131,595,539.00	6,924,993.00	2,738,798.00	2,002,801.00	2,437,241.00

ที่มา : ภาคผนวก ก

ตารางที่ 4.3
สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบร้อยละ

พ.ศ.	ML	G ₁	G ₂	G ₃	W	C	I	X	RMA
2541	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2542	95.55	79.95	68.25	87.58	99.69	104.33	108.47	109.03	99.90
2543	105.47	84.84	65.65	94.54	98.15	109.80	120.75	128.10	106.58
2544	107.52	86.39	72.01	95.74	98.66	114.33	124.03	122.70	110.27
2545	109.79	89.81	83.20	107.07	126.92	120.55	131.43	137.42	116.14
2546	114.20	91.64	72.54	105.52	121.72	128.24	149.19	147.08	125.14
2547	120.00	94.29	72.99	109.90	119.64	135.80	168.23	161.26	137.65
2548	107.94	102.83	94.96	117.12	118.18	141.82	189.73	168.27	148.99
2549	104.03	117.00	118.38	136.60	116.87	146.95	184.27	183.42	163.87
2550	100.22	138.52	116.10	164.90	117.74	149.30	184.94	196.42	176.80
2551	98.40	159.85	241.34	80.44	141.44	154.09	199.72	384.96	186.86
2552	96.46	183.73	266.38	79.73	142.65	152.33	149.45	341.75	185.17

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลตารางที่ 4.1

หมายเหตุ : ปูฐาน พ.ศ. 2541

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)
 สรุปรูปตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบร้อยละ

พ.ศ.	POP	EA	LC	PE ₁	PE ₂	PE ₃	PE ₄
2541	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2542	100.32	99.90	100.73	100.34	97.87	102.83	101.35
2543	100.67	100.33	100.62	101.16	96.41	102.72	110.09
2544	101.37	96.65	100.51	100.86	96.36	102.03	114.62
2545	102.17	100.55	100.38	100.90	97.61	101.18	119.84
2546	102.63	100.12	100.22	98.95	100.86	98.68	119.42
2547	100.83	97.38	100.07	96.24	110.12	102.95	133.02
2548	101.55	95.50	99.91	94.50	113.77	105.22	136.65
2549	102.22	99.90	99.92	92.26	114.63	111.26	150.98
2550	103.13	102.99	99.97	90.46	114.66	115.84	146.61
2551	100.33	105.82	101.07	88.21	115.13	117.57	146.47
2552	103.35	105.77	100.92	85.54	112.85	119.22	147.03

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลตารางที่ 4.1

หมายเหตุ : ปีฐาน พ.ศ. 2541

นำค่าตัวแปรตารางที่ 4.3 มาวิเคราะห์โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผล และคัดเลือกตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยได้ผลการศึกษาตามตารางที่ 4.4, 4.5 และ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.4

การทดสอบความสัมพันธ์ตัวแปร

Model	R	R Square	Change Statistics		
			Adjusted R Square	R Square Change	Std. Error of the Estimate
1	.605(a)	0.366	0.303	0.366	6.17775

a Predictors: (Constant), EA

ตารางที่ 4.4 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามภายหลังจากใส่ตัวแปรอิสระทั้งหมด 15 ตัว Stepwise Regression จะทำการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่สมการครั้งละ 1 ตัวแปร โดยจะทำการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์สูงสุดเข้าสู่สมการก่อน จากนั้นจึงเลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามรองลงมาเข้าสู่สมการ ในขณะที่เดียวกันก็จะพิจารณาตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการว่า สมควรอยู่ในสมการต่อไปหรือไม่ ถ้าไม่ควรอยู่ก็จะตัดออกไปจากสมการ และคัดเลือกตัวแปรใหม่เข้าสู่สมการ ซึ่งจากการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการโดยการคัดเลือกตัวแปรแบบ Stepwise ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกคือ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) และพบว่าค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.366 แสดงว่า ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม มีอิทธิพลกับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครร้อยละ 36.60

ตารางที่ 4.5
การทดสอบความแปรปรวน

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	220.722	1	220.722	5.783	0.037(a)
	Residual	381.646	10	38.165		
	Total	602.368	11			

a Predictors: (Constant), EA

b Dependent Variable: ML

ตารางที่ 4.5 แสดงการทดสอบความแปรปรวนระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่าค่า F-test ของ Model ที่ 1 มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.037 จึงสรุปได้ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรใน Model ตารางที่ 4.5 มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.6
การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรตาม

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	245.372	58.412		4.201	0.002
EA	-1.398	0.581	-0.605	-2.405	0.037*

a Dependent Variable: ML

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.6 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละตัวตามวิธีคำนวณแบบ Stepwise ได้ผลดังสมการที่ (1) ดังนี้

$$ML = 245.372 - 1.398 EA \dots\dots\dots(1)$$

(4.201) (-2.405)*

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เมื่อทดสอบสมการที่ (1) พบว่า

1. ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) มีความสัมพันธ์กับการจ้างงานในประเทศไทยทิศทางตรงกันข้ามสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. แบบจำลองที่ประมาณได้นี้ มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ส่วนตัวแปรอิสระตัวอื่นไม่สามารถที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์ของการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครได้

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร จากตารางที่ 4.4, 4.5 และ 4.6 พบว่าการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) โดย R^2 มีค่าเท่ากับ 0.366 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 36.60 โดยสามารถอธิบายได้ด้วยสมการที่สร้างขึ้นมา

สมการการพยากรณ์การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร

การคัดเลือกตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร คือ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) และทราบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ML = 245.372 - 1.398 EA

สมการดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ให้เห็นถึง ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร (ML) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ) สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หมายความว่า หากผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ลดลง ก็จะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน มากำหนดตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดการย้ายถิ่น ผลการศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานชนบทที่เข้าสู่กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเชิงคุณภาพ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชนบทที่เข้าสู่กรุงเทพมหานครทั้งแรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง ได้แก่ ญาติพี่น้องหรือคนรู้จักชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร มีสถานประกอบการค่อนข้างมาก ค่านิยมการย้ายถิ่น ความเจริญของกรุงเทพมหานครมีมากกว่าในท้องถิ่นของตน ความพร้อมในด้านการรักษาพยาบาล ค่าจ้างค่าตอบแทนที่สูง ต้องการศึกษาต่อ ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ ส่วนปัจจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) โดยผลการศึกษาดังกล่าว สามารถอธิบายถึงผลกระทบ และความสัมพันธ์ ด้วยแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปัจจัยเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น : จากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง

จากผลการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานชนบทที่เข้าสู่กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับตัวแปรเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางจำนวน 5 คน และแรงงานปลายทาง

จำนวน 10 คน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการคาดหวังและการตัดสินใจการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชนบทที่เข้าสู่กรุงเทพมหานครทั้งแรงงานต้นทางและแรงงานปลายทางนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นไปตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ (Ravenstine's "laws" of migration) (อ้างถึงใน ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 13-16) ซึ่งมีปัจจัยส่งผลอยู่ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push factors) หมายถึงปัจจัยที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นซึ่งบีบบังคับให้ผู้อาศัยอยู่ ณ ที่นั้นต้องละทิ้งถิ่นไปอยู่อาศัย ณ ที่อื่น และปัจจัยดึง (Pull factors) หมายถึง ปัจจัยที่พบอยู่ในท้องถิ่นที่หมาย ซึ่งสามารถดึงดูดให้ผู้อพยพย้ายถิ่นไปอยู่ที่นั่นได้ อีกทั้งทฤษฎีของ Todaro (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2528, น. 23-24) ได้เสนอว่าการตัดสินใจการย้ายถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับการคาดหวัง (Expectation) ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความคาดหวังในรายได้ที่ได้รับ ความคาดหวังในสิ่งที่ได้รับมากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ความคาดหวังในเรื่องความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างชนบทกับเมือง และความเป็นไปได้ของการพบความสำเร็จในการได้รับการว่าจ้างให้ทำงานในภาคเศรษฐกิจเมือง เป็นต้น

ดังนั้นหากนำทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ (Ravenstine's "laws" of migration) และทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Todaro มาอธิบายถึงปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของแรงงานในชนบทในประเทศไทย ซึ่งสาเหตุที่แรงงานในภาคชนบทคาดหวัง จนต้องละทิ้งถิ่นที่อยู่เดิมเพื่อไปอาศัยอยู่ในเมืองนั้น เกิดขึ้นจากสาเหตุจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดของเขตเมือง ซึ่งก็หมายถึง สภาพะบางประการที่ไม่เป็นที่พึงพอใจของแรงงานในภาคชนบทจนต้องละทิ้งที่อยู่ ละทิ้งอาชีพเดิมเพื่อเข้าไปสู่สถานที่และสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ไม่มี ความคุ้นเคยมาก่อน สภาวะดังกล่าวสามารถอธิบายจากผลการศึกษา ดังนี้

ปัจจัยการย้ายถิ่นจากคนรู้จักชักชวน การศึกษาต่อ ย้ายตามตำแหน่งงานและเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ จากผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง และแรงงานปลายทางปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานครปัจจัยต้น ๆ ที่แรงงานทั้งสองได้ตอบการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เหมือน ๆ กัน คือ มีการชักชวนจากญาติพี่น้อง หรือคนรู้จักให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ย้ายตามตำแหน่งงาน บางคนมองต่อยอดในเรื่องของการหาประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มพูนความรู้ หรือทักษะของตนเอง ส่วนการศึกษาต่อนั้นจัดอยู่ในกลุ่มของแรงงานวัยหนุ่มสาวที่ต้องการเข้ามาทำงานพร้อมกับเรียนต่อ ซึ่งเป็นความตั้งใจของพ่อแม่

ที่คาดหวังอยากให้บุตรหลานของตนได้มีการศึกษาที่สูงได้มีอนาคตที่ดี ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของแรงงานต้นทางกับแรงงานปลายทางได้แก่ คุณวิษณุ คุณปัญญา คุณน้ำเพชร คุณนัฐธิยา คุณประไพพร และคุณบัวทอง (ภาคผนวก ค) ที่ส่วนใหญ่ให้การสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น ซึ่งทั้งหมดให้การสัมภาษณ์ที่สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ สาเหตุที่ทำให้ย้ายถิ่นเข้ามากรุงเทพมหานครได้แก่ มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักชักชวน ต้องการศึกษาต่อ ย้ายตามตำแหน่งงานใหม่รวมถึงต้องการหาประสบการณ์เพิ่มในด้านการทำงาน เช่น คำสัมภาษณ์ของคุณน้ำเพชร (ภาคผนวก ค) ที่ให้การสัมภาษณ์ว่า “กรุงเทพมหานครน่าจะมั่งงานให้ทำมาก แหล่งงานเยอะ หาเงินง่ายกว่าอยู่ที่บ้าน อีกอย่างที่ตั้งใจไว้ก่อนที่เข้ามากรุงเทพมหานคร คิดว่าเข้าไปหางานทำแล้วก็จะเรียนต่อด้วยแบบว่าทำงานไปเรียนไป” และคำสัมภาษณ์ของคุณนัฐธิยา (ภาคผนวก ค) ที่ให้การสัมภาษณ์ว่า “ที่เซียงรายทางเล็กน้อย คิดว่าถ้าเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพมหานคร คงมีทางเลือกมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน หรือเรื่องทำงานเสริม คงจะมากกว่า อีกอย่างเข้ามากรุงเทพมหานคร ก็ไม่ได้มาอยู่คนเดียวมาอยู่กับพี่สาวในช่วงแรก ๆ พี่สาวทำงานแล้ว เราก็เข้ามาเรียนปริญญาตรีต่อ ทำงานพิเศษไปด้วยเรียนไปด้วย เพื่อช่วยทางบ้านประหยัดค่าใช้จ่าย”

พร้อมทั้งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี พิริยะกุล (2546) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง ในเรื่อง “ตัวแบบการย้ายถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นในลักษณะรูปแบบของการย้ายถิ่นที่ว่า การย้ายถิ่นมักจะเกิดขึ้นมากถ้าในพื้นที่นั้น ๆ มีคนหนุ่มสาวอยู่ในสัดส่วนสูงมาก (Vermeulen, 2003 อ้างถึงใน มนตรี พิริยะกุล, 2546) คนหนุ่มสาวมักจะเป็นผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา หรือในบางระดับจึงย้ายถิ่น เพราะเหตุผลทางการศึกษา คือ เพื่อศึกษาต่อ หรือเพราะสำเร็จการศึกษาแล้วจึงย้ายถิ่น เพราะต้องการหางานทำ คนวัยนี้เป็นคนกล้าเสี่ยง อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่ อยากทำในสิ่งที่เคยฝัน อยากมีรากฐานมั่นคง อยากมีครอบครัว อยากเห็นโลกที่แปลกออกไป แม้จะรู้ว่าหนทางข้างหน้าอาจลำบากก็อยากจะลองอีกทั้งเป็นกลุ่มคนที่คุ้นเคยกับการออกจากบ้านเพราะต้องเดินทางไปศึกษาในต่างพื้นที่ความหวั่นเกรงความวิตกกังวลจึงน้อยกว่าคนกลุ่มอื่นเมื่อมีเงินทุนมนุษย์และอาจมีทุนสังคมอยู่บ้างขณะที่มีทุนทางจิตวิทยา (psychic cost) น้อยจึงมีความเป็นไปได้ที่คนกลุ่มนี้จะย้ายถิ่นกันมาก

ทุนสังคมในที่นี้ หมายถึงเครือข่ายทางสังคมในพื้นที่ปลายทางที่คอยเกื้อกูลกัน เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนที่รู้จักกันซึ่งย้ายเข้ามาก่อน (Rebhum, 2003 อ้างถึงใน มนตรี พิริยะกุล, 2546) หรือแนะนำต่อ ๆ กันมาเป็นแรงจูงใจให้ชักชวนเข้ามาทำงานในเมืองหลวง พร้อมทั้งจากการศึกษาแบบจำลองการตัดสินใจการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองหลวงของ Fuller et.al. (1983 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2528, น. 196-199) ได้อธิบายถึง การตัดสินใจการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองว่าการติดต่อทางสังคมกับคนในเมือง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่น โดย Fuller et.al. ได้อธิบายผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ย้ายถิ่น เกี่ยวกับการติดต่อกับเพื่อนฝูง ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในเมืองก่อนแล้ว หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ หรือใครก็ตามที่สามารถให้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเพียงพอในด้านอาชีพ พบว่าประมาณร้อยละ 84 ตอบว่าอย่างน้อยมีหนึ่งครั้งที่ติดต่อกับญาติพี่น้อง หรือคนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และประมาณร้อยละ 36 ที่ตอบว่าอย่างน้อยมีหนึ่งครั้งเช่นกันที่ติดต่อกับคนในเมือง จะเห็นได้ว่าแรงงานมีการติดต่อสื่อสารกับคนรู้จัก เพื่อหาข้อมูลก่อนการย้ายถิ่น รวมถึงการถูกชักชวนให้เข้ามาในกรุงเทพมหานครก่อนการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครนอกจากนี้การย้ายถิ่นนั้นทำให้มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการทำงานทำให้ผลผลิตของทุนมนุษย์สูงขึ้น หรือทำให้สต็อกของทุนมนุษย์เพิ่มสูงขึ้นตามการย้ายถิ่น ซึ่งทุนมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง สิ่งที่แฝง (Embod) อยู่ในตัวมนุษย์ในรูปของนามธรรมซึ่งจับต้องไม่ได้ และมองไม่เห็น (รวงทอง ชัยประสพ, 2548, น. 152-153)

ความคาดหวังในการหาสถานประกอบการ แหล่งงานที่มีค่อนข้างมาก ผลการศึกษาปัจจัยเชิงคุณภาพพบว่าปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร คือ การคาดการณ์ที่จะมีสถานประกอบการ หรือแหล่งงานรองรับค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้รับการสัมภาษณ์ให้เหตุผลมากที่สุดในการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสู่กรุงเทพมหานคร ปัจจัยดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางกับแรงงานปลายทาง ได้แก่ คุณสุชาดา คุณวิษณุ คุณสังจา คุณปัญญา คุณกรชัย คุณน้ำเพชร คุณนัฐธิยา คุณบัวลอง คุณจรัญ และคุณสมนึก (ภาคผนวก ค) เช่น ผลการสัมภาษณ์ของคุณสังจา (ภาคผนวก ค) โดยให้การสัมภาษณ์ว่า *“กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเจริญ คงต้องมีงานให้ทำ และเงินคงหาง่ายแน่ ๆ ดีกว่าอยู่ที่บ้าน”* อีกทั้งผลการศึกษาดังกล่าว พายัพ พยอมยนต์ (2533, น. 5) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นไว้ในหัวข้อ *“นโยบายการย้ายถิ่นในประเทศไทย”* ที่กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจในเขตเมือง เป็นปัจจัยดึงดูด

ที่สำคัญในการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทการมีอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม และการบริการที่เจริญในเขตเมืองทำให้มีความเชื่อที่ว่า กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่หางานทำได้ง่ายมีสถานประกอบการที่ค่อนข้างมาก แม้แต่แรงงานที่ไร้ฝีมือและทักษะก็ยังมีโอกาสหางานทำอาจจะเป็นกรรมกรแบกหาม หรือบริการตามร้านอาหารได้ จึงทำให้ประชากรแรงงานในชนบทที่ต้องการยกระดับรายได้ของตนต่างมุ่งหน้าเข้ามาในเมืองหลวง โดยคาดว่าจะมีความก้าวหน้าในชีวิตมากกว่าอยู่ในชนบท นอกจากนี้ การที่มีระบบคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็วก็เป็นปัจจัยเสริมในการย้ายถิ่น เพราะการมีระบบสื่อสารที่ทันสมัยจะช่วยเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเมืองและชนบทให้ประชากรทั่วไปได้รับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจย้ายถิ่น รวมถึงการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็วระหว่างเขตชนบทและเมืองทำให้การเดินทางของผู้ย้ายถิ่นเป็นไปได้ง่าย ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การย้ายถิ่นหมุนเวียนมากขึ้นด้วย

ความเชื่อ : **ค่านิยมการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร** จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านค่านิยมการย้ายถิ่นของแรงงานชนบท เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางกับแรงงานปลายทาง ได้แก่ คุณวิษณุ คุณสัจจา คุณปัญญา คุณกรชัย คุณน้ำเพชร คุณนัฐธิยา และคุณบัวทอง (ภาคผนวก ค) ตัวอย่างเช่น ผลการให้สัมภาษณ์ของคุณวิษณุ (ภาคผนวก ค) กล่าวว่า “มองว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ มีความเจริญ คนเยอะ คนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวก และที่สำคัญคงจะน่าอยู่กว่าที่บ้านแน่ ๆ เห็นเวลามีคนกลับไปเยี่ยมบ้านจะดูดีมาก ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งตัวหรือเงินทอง” และยังสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านผลกระทบที่เกิดจากการโยกย้ายถิ่นภายในประเทศ (สุมาลี ปิตยานนท์, 2545, น. 193-200) ที่ได้อธิบายถึง ผลต่อวิถีชีวิตของประชากรในท้องถิ่น การอพยพไปทำงานยังท้องถิ่นอื่นโดยเฉพาะเขตเมืองอาจส่งผลกระทบต่อภาวะสังคม โดยแรงงานมักจะนำเอานิสัยของชาวเมืองมาใช้เมื่อกลับท้องถิ่นเดิม ซึ่งมักทำให้เกิดความต้องการเอาแบบอย่างของเพื่อนบ้านและเป็นเหตุชักจูงให้คนหนุ่มสาวเดินหรือแรงงานเดินทางออกจากหมู่บ้านเพื่อให้ได้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกเช่นเดียวกับคนในเมือง จากผลการศึกษาปัจจัยทางค่านิยมการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง ของแรงงานต้นทางและแรงงานปลายทางให้เหตุผลตรงกันว่า ค่านิยม มุมมอง ความเชื่อในการย้ายถิ่นของแรงงานก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ดึงดูดพวกเขาให้เกิดความต้องการหรือความอยากที่จะย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร เพื่อแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกตามความต้องการของตน และเป็นไปตามกระแสสังคมที่คนในท้องถิ่นยอมรับการย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร

การดึงดูดให้ย้ายถิ่นเกิดจากความเจริญของกรุงเทพมหานครมีมากกว่าในท้องถิ่นของตน ความเจริญของกรุงเทพมหานครที่มากกว่าในชนบท เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทางได้แก่ คุณสุชาติ คุณวิษณุ คุณสัจจา คุณปัญญา คุณกรชัย คุณน้ำเพชร และคุณนัฐทิยา (ภาคผนวก ค) เช่นผลการสัมภาษณ์ของคุณปัญญา (ภาคผนวก ค) ที่กล่าวว่า “มองกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่สวยจากคำบอกปากต่อปากของเพื่อนบ้านที่กลับไปเยี่ยมบ้าน ดูเจริญคนเยอะแยะแต่ก็ดูร่วนวาย น่าอยู่ดี คงมีงานให้ทำ และเงินก็คั่งหาง่ายแน่ ๆ รายได้มากกว่าอยู่ที่บ้าน” ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของราเวนสไตน์ (Ravenstine's “laws” of migration) (อ้างถึงใน ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น.13-16) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ว่าเกิดจากความเจริญ ความเป็นเมืองหลวงของกรุงเทพมหานคร เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นซึ่ง ได้แก่ การที่เมืองมีระดับความเจริญสูงเป็นศูนย์กลางการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมเมืองมีบริการทางสังคมที่ดีกว่ามีโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ดีกว่ามีสถานบันเทิงที่โดดเด่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ชาวชนบทอยากเข้ามาในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้รู้ได้เห็น และสามารถนำกลับไปบอกต่อในท้องถิ่นเดิมของตน สาเหตุความเจริญของกรุงเทพมหานคร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการอพยพเข้ามาใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ของแรงงานจากภาคชนบท

การแสวงหาทางเลือกในการรักษาพยาบาลที่ดีกว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเจริญในด้านสาธารณสุข การรักษาพยาบาลให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นออกนอกท้องถิ่นของตนเอง ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในชนบทโดยการขยายบริการพื้นฐานให้ครอบคลุมและทั่วถึง เช่น ทางด้านสาธารณสุข เพื่อลดอัตราการตาย รวมทั้งอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ให้ลดลง เพื่อให้สภาพความเป็นอยู่ของประชากรในภาคชนบทดีขึ้น อีกทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 ในมาตรา 79 (2) ที่ได้

กล่าวถึงการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ อันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณสุข (คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญ สภาร่างรัฐธรรมนุญ, 2550, น. 45) แต่ถึงกระนั้น การพัฒนาดังกล่าว ยังมีความกระจุกตัวอยู่เฉพาะแต่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพราะการที่กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางจะมีความเจริญมากมีการจัดสรรงบประมาณที่ค่อนข้างสูง กรอบกับการมีทรัพยากรทางการแพทย์ในสัดส่วนที่สูงกว่า จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้แรงงานในชนบทเห็นถึงความไม่เท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำในการได้รับบริการการรักษาพยาบาล เป็นสาเหตุที่ทำให้อพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากต้องการคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีกว่า (พายุพ พยอมยนต์, 2533, น. 10-11) อีกทั้งปัจจัยดังกล่าว ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ที่ได้จากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง เช่น คุณสัจจา (ภาคผนวก ค) ที่ได้ให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว ที่ว่า “เวลาเจ็บป่วยก็ต้องไปนอนมัยอย่างเดียวซึ่งอยู่ไกล ถ้าเข้ามากรุงเทพมหานครโรงพยาบาลคงมีมากกว่าที่บ้าน” ผลการสัมภาษณ์ดังกล่าว จึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พายุพ พยอมยนต์ ที่ได้กล่าวเบื้องต้นถึงเหตุผลในด้านความพึงพอใจ และความไม่เพียงพอในการให้บริการการรักษาพยาบาล รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ที่มีค่อนข้างน้อยในท้องถิ่นของตนเอง จึงเป็นสาเหตุที่ต้องแสวงหาทางเลือกในการรักษาพยาบาลที่ดีกว่าให้กับตนเองต่อไป

ความคาดหวังต่อ ค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่สูง ในการเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า ปัจจัยทางด้านการคาดหวังต่อค่าจ้างค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง ได้แก่ คุณสมศรี คุณพีระวัตร คุณปัญญา คุณกรชัย คุณบัวลอง และคุณสมนึก (ภาคผนวก ค) เช่น ผลการสัมภาษณ์ของ คุณสมศรี (ภาคผนวก ค) ที่กล่าวว่า “ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ถ้ามีโอกาสก็จะย้ายเข้ากรุงเทพมหานคร เพราะรายได้ น่าจะดีกว่าทุกวันนี้ที่รับอยู่” และสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านผลกระทบที่เกิดจากการโยกย้ายถิ่นภายในประเทศ (สุมาลี ปิตยานนท์, 2545, น. 193-200) ที่ได้อธิบายถึง ผลต่อรายได้และการสะสมทุนแรงงานที่มีการย้ายถิ่นมักจะคาดหวังต่อค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเดินทางไปทำงานในถิ่นอื่น เมื่อมีค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือรายได้ที่เพิ่มขึ้น ก็สามารถส่งเงินกลับไปบ้าน หรือ

ส่งความช่วยเหลือที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น อาหาร เสื้อผ้า หรือสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ กลับมายังท้องถิ่นเดิมของตนเอง หรือนำติดตัวกลับมาให้เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้าน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการกระจายรายได้ของชาวชนบทในทางที่ดีขึ้น ทำให้ครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies) ได้อธิบายกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทไปยังเขตเมือง จากแนวคิดของ Lewis (1954) และ Renis Fei (1961) (อ้างถึงใน ปรียา สุวรรณบุบผา, 2531, น. 17) ที่ได้อธิบายถึง การย้ายถิ่นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความสมดุล โดยการย้ายแรงงานจากท้องถิ่นที่มีแรงงานเกินไปสู่ท้องถิ่นที่มีแรงงานขาดแคลน จึงเป็นผลให้ค่าจ้างมีระดับเดียวกันในที่สุด โดยได้มีการพิจารณาว่า เศรษฐกิจของประเทศต้องพัฒนาประกอบไปด้วย 2 สาขา คือ สาขาเกษตรกรรมแบบยังชีพในชนบทซึ่งมีผลิตภาพต่ำมาก ขณะเดียวกันก็จะมีแรงงานล้นตลาดเกิดขึ้น สาขาที่สองคือสาขาอุตสาหกรรมในเมืองซึ่งมีผลิตภาพสูง ภาคนี้อาจรับแรงงานล้นตลาดจากชนบทให้เข้ามาทำงานในเมือง โดยจะมีการขยายการลงทุนอย่างต่อเนื่องจากผลกำไรที่ได้รับมาจากผลผลิตรวมที่เพิ่มสูงขึ้น

ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาล สูญการอพยพย้ายถิ่น
 ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ ซึ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่ออพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทาง ได้แก่ คุณบุญเจือ คุณบัวทอง และคุณบัวทอง (ภาคผนวก ค) ตัวอย่างเช่น ผลการสัมภาษณ์ของคุณบุญเจือ (ภาคผนวก ค) ที่กล่าวว่า “สภาพปัจจุบันพอมี พอกิน ตามอัตรภาพ เงินที่หามาได้บางเดือนก็พอใช้ บางเดือนก็ขาดส่น เพราะการทำสวนยางพาราขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้า อากาศด้วย หากฝนตกก็ไม่สามารถกรีดยางได้ บางเดือนก็ขาดส่นก็ต้องประหยัดเอา โดยหาพวก หอย ปู ปลา จากลำห้วยข้างบ้าน ผักที่ปลูกไว้ มาทำกับข้าวกับปลา กินกัน จะได้ประหยัดเงินไม่ต้องเสียเงินไปหาซื้อมากิน” อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมาลี ปิตยานนท์ (2545, น. 193-200) ที่ได้อธิบายถึงประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังคงมีอาชีพเกษตรกร ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติในการทำการเพาะปลูก ดังนั้นเมื่อภาวะดินฟ้าอากาศไม่อำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเพาะปลูกก็จะมีปัญหา ทำให้รายได้ของเกษตรกรโดยทั่วไปจะขึ้น ๆ ลง ๆ ตามปริมาณการผลิตพืชผลทางการเกษตรในแต่ละปี จึงเป็นแรงผลักดันให้แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองมากขึ้น อีกทั้งผลการศึกษาดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับ

การศึกษาของ เกษมสันต์ จินฉนวนไธ (2538, น. 3-4) ที่ได้อธิบายถึง การย้ายถิ่นของแรงงานในภาคเกษตรเข้าสู่เมืองหลวง โดยจากการพิจารณาขนาดและจำนวนของการเคลื่อนย้ายแรงงานในแต่ละปีนั้น กล่าวโดยสรุปว่า การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในแต่ละช่วงของฤดูกาลเพาะปลูกในแต่ละปีเป็นสำคัญ ปีใดมีฝนทิ้งช่วงหรือแล้ง หรือมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีระบบน้ำ จะส่งผลให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปหางานทำในเขตเมือง และเขตกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานนี้ เป็นเพียงกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น จากจำนวนผู้ว่างงานตามฤดูกาลในแต่ละปี

ปัจจัยเชิงปริมาณที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่น : ผลกระทบ และความเพียงพอทางด้านอุปสงค์อุปทานของแรงงานในภาพรวมจากการย้ายถิ่น

ผลการศึกษาศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” นอกจากการศึกษปัจจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษปัจจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว มีทั้งปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่ส่งผลเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่ไม่ส่งผลและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ผลการศึกษาเชิงปริมาณได้ผลที่สอดคล้อง และได้ผลที่ตรงกันข้ามกับการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะผลการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาจากความคิด หรือความคาดหวังที่เกิดขึ้น จากตัวแทนของประชากรที่เป็นแรงงานกระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณนั้น เป็นการศึกษาในลักษณะภาพรวมระดับมหภาคของข้อมูลเชิงอนุกรมเวลา การศึกษาเชิงปริมาณดังกล่าวให้ผลในด้านการพยากรณ์เหตุการณ์ข้อมูลที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครโดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร อีกทั้งการศึกษาดังกล่าวยังทำให้ทราบถึงผลกระทบ ผลดีจากการอพยพย้ายถิ่นและความเพียงพอในด้านอุปสงค์ อุปทานของแรงงานในภาคเศรษฐกิจจากการย้ายถิ่นอีกด้วย โดยผลการศึกษาที่เกิดขึ้นสามารถอธิบายได้จากทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องดังนี้

การลดลงของผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) สู่การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาดังกล่าว เป็นปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่

ส่งผลความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษมสันต์ จินณวาโส (2538, น. 3-4) และแนวคิดของ สุมาลี ปิตยานนท์ (2545, น. 193-200) ที่ได้อธิบายถึงการย้ายถิ่นของแรงงานในภาคเกษตรเข้าสู่เมืองหลวง โดยจากการพิจารณาขนาดและจำนวนของการเคลื่อนย้ายแรงงานในแต่ละปีนั้น กล่าวโดยสรุปว่า การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในแต่ละช่วงของฤดูกาลเพาะปลูกในแต่ละปีเป็นสำคัญ ปีใดมีฝนทิ้งช่วงหรือแล้งหรือมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีระบบน้ำชลประทานสนับสนุนกิจกรรมการผลิตในสาขาเกษตรขาดแคลน จะส่งผลให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปหางานทำให้เขตเมือง และเขตกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานนี้เป็นเพียงกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น จากจำนวนผู้ว่างงานตามฤดูกาลในแต่ละปี และเป็นการยากที่จะประมาณการในแต่ละปีว่าจะมีจำนวนผู้อพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่เขตเมืองและกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนเท่าใด

ดังนั้น จากผลการศึกษาปัจจัยทางด้านผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) จึงมีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หากผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ลดลงจะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร (ML) ที่เพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอื่น ๆ นั้นมีสาเหตุที่ไม่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความไม่สอดคล้องกับทฤษฎี Keynesian ปัจจัยตัวแปรทางเศรษฐกิจต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน ปัจจัยตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ผู้ศึกษานำมาศึกษา ได้แก่ การลงทุนภาคเอกชน (I) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคภาคครัวเรือน (C) มูลค่าการส่งออก (X) งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป (G_1) งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม (G_2) และงบประมาณด้านเศรษฐกิจ (G_3) ผลการศึกษาดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าวมีความขัดแย้งกับทฤษฎีเศรษฐกิจมหภาคของ Keynesian และแนวคิดการกำหนดลักษณะของเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรมของ อัลวิน ฮาร์ด ค็องคา (2551, น. 7) เพราะทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวได้กำหนดเป้าหมายทางด้าน

เศรษฐกิจมหภาคซึ่งจะเน้นในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทางด้านการบริโภค การผลิต การลงทุน และการส่งออก โดยจะส่งผลให้ระดับรายได้ประชาชาติกับการจ้างงานเพิ่มขึ้น และสะท้อนความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชาติให้มีระดับที่สูงขึ้น

เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงปัจจัยเศรษฐกิจดังกล่าวจะส่งผลได้ดีกับประเทศที่มีกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามที่ Keynesian ได้อธิบายไว้ สาเหตุที่ไม่ส่งผลกับประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีฐานการผลิตอยู่ในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ซึ่งระบบเศรษฐกิจยังขาดความมีเสถียรภาพ การแทรกแซงของรัฐรวมถึงการส่งเสริมการลงทุนในด้านต่าง ๆ มิได้ส่งผลต่อการจ้างงานอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะมีแรงงานจากภาคชนบทอพยพเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครมากขึ้น ก็มิได้ส่งผลให้เกิดความเจริญตามลำดับ แต่กลับเป็นการสร้างปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น โดยระบบเศรษฐกิจจะต้องมีการแข่งขันอย่างเสรี กลไกตลาดสามารถทำงานอย่างสมบูรณ์เป็นไปตามระบบราคา ไร้ซึ่งการแทรกแซงของภาครัฐ จะส่งผลต่อการผลิตและการจ้างงานอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของ Adam Smith และสุดท้ายจะส่งผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยน จากภาคการเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยนในตลาดอย่างแท้จริง (ประสาร บุญเสริม, 2550, น. 13-24)

ส่วนปัจจัยทางด้านงบประมาณภาครัฐ ได้แก่ งบประมาณด้านการบริหารทั่วไป (G_1) งบประมาณด้านบริการชุมชนและสังคม (G_2) และงบประมาณด้านเศรษฐกิจ (G_3) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ และรายรับของรัฐบาลไม่มีอิทธิพลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ถึงแม้ว่างบประมาณรายจ่ายภาครัฐ และรายรับของรัฐบาลจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในนโยบายการคลัง เพราะการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐจะเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทฤษฎีสำนึก Keynesian ถือว่ารายจ่ายภาครัฐเป็นพื้นฐานของการกระตุ้นเศรษฐกิจส่งผลต่อการจ้างงานในประเทศไทย กรอบกับพื้นฐานโครงสร้างการจ้างงานของประเทศไทย ที่จะมีการกระจุกตัวรวมถึงการส่งเสริมแหล่งการผลิตในเขตเมืองหลวง ปริมณฑล พร้อมทั้งหัวเมืองใหญ่ ๆ ทำให้ผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดของเคนส์ต่อการจ้างงาน (The Keynesian Approach) ซึ่งการจ้างงานตามแนวคิดของ Keynesian (วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ, 2546, น. 15-16) มีข้อเสนอที่ต่อการจ้างงานและแก้ไขปัญหาการว่างงาน กล่าวคือ การเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐจะส่งผลต่อการเพิ่มอุปสงค์การผลิตสินค้าและบริการในประเทศ การเพิ่มการใช้จ่ายดังกล่าวจะลดการว่างงานลง เพราะว่าอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นจะ

ตอบสนองสินค้าที่ผลิต การจ้างแรงงานจะเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีรายได้และนำไปซื้อสินค้าเกิดการสร้างอุปสงค์สำหรับผลิตภัณฑ์อื่น เคนส์ได้เสนอให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขรวมถึงกำหนดนโยบายในการจ้างงานในรูปแบบการเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐรวมถึงการลงทุนในภาคเอกชน

ดังนั้น แนวคิดของเคนส์ส่งเสริมที่จะให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการจ้างงาน รูปแบบการดำเนินงานของรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจมหภาคในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แนวคิดทฤษฎีของเคนส์จะเกิดประสิทธิภาพได้ดีในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่เป็นระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม แต่สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนามีระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมมากกว่าระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม หลายครั้งที่ประเทศไทยใช้การแก้ไขปัญหาการจ้างงานโดยการกระตุ้นเศรษฐกิจและใช้นโยบายงบประมาณรายจ่ายภาครัฐแบบขาดดุล ผลที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถที่จะส่งผลต่อการจ้างงานได้เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ทำให้เกิดอุปสงค์ส่วนเกินในตลาดผลิตผลและทำให้ระดับราคาสินค้าสูงขึ้น ทำให้ปริมาณเงินที่แท้จริงน้อยลง ผลคือ เกิดอุปสงค์ส่วนเกินในตลาดเงิน อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น นอกจากนี้ การที่ระดับราคาสูงขึ้น ทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงลดลง เกิดอุปสงค์ส่วนเกินต่อแรงงานในตลาดแรงงานตามไปด้วย นั่นคือ ค่าจ้างที่เป็นตัวเงินสูงขึ้น ส่งผลต่ออุปสงค์แรงงานลดลง ซึ่งทฤษฎีนโยบายการคลังตามแบบจำลองของนักเศรษฐศาสตร์เดิม (The Classical Model) (ประพันธ์ เศรษฐนันท์, 2522, น. 58-60) ได้อธิบายไว้ อีกทั้งในภาวะที่เศรษฐกิจหดตัว รัฐบาลไม่มีการกำหนดนโยบายการจ้างงานที่แน่นอน การจ้างงานเป็นไปตามความต้องการของอุปทานแรงงาน แต่ไม่เป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจหรือความต้องการของประเทศในด้านการเพิ่มผลผลิต การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลทำให้ผลผลิตมวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่การจ้างงานนั้นเป็นเพียงผลพลอยได้ที่ได้รับไม่ใช้จากรายจ่ายภาครัฐที่แท้จริง (วิเศษภูษี โรจนธรรมกุล, 2522) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายในระบบเศรษฐกิจมิได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับการจ้างงานเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามามาก็ตาม

การเปลี่ยนแปลงผลตอบแทน สู่การผลักดันการอพยพย้ายถิ่น ในตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทน ได้แก่ รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน (RMA) และอัตราค่าจ้างที่แท้จริง (W) ไม่มีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เมื่อรายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน และอัตราค่าจ้างที่แท้จริง

สะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าที่แท้จริงของตัวเงินที่เป็น ผลตอบแทนจากแรงงานได้รับและนำไปใช้จ่ายในการบริโภค ซึ่งผันแปรไปตามดัชนีราคาผู้บริโภคและภาวะเศรษฐกิจ ในส่วนของนายจ้าง ผลตอบแทนที่จ่ายให้กับแรงงานนั้น กำหนดจากอัตราค่าจ้างเปรียบเทียบกับดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นปัจจัยในการกำหนดอุปสงค์ของแรงงาน เนื่องจากอุปสงค์แรงงานดังกล่าวเป็น อุปสงค์สืบเนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการ หากนายจ้างมีความรู้ดีกว่า อัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นต้นทุนในการผลิตที่เพิ่มขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งจะต้องผลิตให้คุ้มค่ากับการจ่ายค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อปริมาณการผลิตที่มากขึ้นเพื่อให้คุ้มค่ากับการจ้างงานจะส่งผลให้ระดับราคาสินค้าลดลงเพื่อสอดคล้องกับปริมาณสินค้าที่เพิ่มขึ้น นายจ้างจะไม่จ้างแรงงานเพิ่มขึ้น เพราะหากขยายการผลิตจะต้องประสบกับภาวะขาดทุน (นุกูล ประจวบเหมาะ, 2516, น. 171-172) ดังนั้น ถึงแม้อัตราค่าจ้างที่แท้จริงจะสูงขึ้น ก็จะไม่ส่งผลกับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบท ได้แก่ ประชากรของประเทศ (POP) ไม่มีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เหตุเพราะ ประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ว่าจะปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการศึกษา ปัญหาสังคม ฯลฯ (ศิริพันธ์ ถาวรทิวังษ์, 2546, น. 130-131) ประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้อุปทานของแรงงานมีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ถ้าอุปทานของแรงงานมีจำนวนมากจะทำให้เกิดการว่างงาน ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่เศรษฐกิจของประเทศ เพราะจะทำให้ผลผลิตที่ผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากร อีกทั้ง เป็นภาระของรัฐบาลในการจัดหางานให้ทำหรือสร้างงาน (จินตนา พรพิไลพรรณ, 2548, น. 55) ประเทศที่มีอัตราการเพิ่มประชากรสูงมักจะได้แก่ประเทศที่ยังไม่พัฒนาหรือกำลังพัฒนา ซึ่งยังอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วมักจะมีความเจริญในทางอุตสาหกรรมการผลิต มีอัตราการเพิ่มประชากรที่ลดลง (สภากิจแห่งชาติ, คณะกรรมการวิจัยสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 2505, น. 18) สำหรับในประเทศไทย ประชากรที่เพิ่มขึ้นไม่มีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร แต่กลับส่งผลให้กับรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาการหางานทำ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการตกงาน และปัญหา

ด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนอุปสงค์ของแรงงานที่กำหนดโดยนายจ้างก็มีอยู่อย่างจำกัดตามการผลิต และต้นทุนที่แบกรับ ถึงแม้ประชากรเป็นฐานกำลังการผลิตที่ตอบสนองอุตสาหกรรมการผลิตก็ตาม

จากภาพในอดีตเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีอัตราการว่างงานอยู่ในสัดส่วนที่สูงมีการอพยพ เคลื่อนย้ายแรงงานในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่หลังปี 2530 เป็นต้นมา เนื่องจากโครงสร้างของประชากรของไทยได้สะท้อนให้เห็นว่า อัตราการเกิดหรือ การเพิ่มขึ้นของประชากรไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงตามลำดับ ส่งผลให้กำลังแรงงานใหม่ ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในแต่ละปีเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ขณะเดียวกันผลของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้โครงสร้างของการจ้างงานได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะ สัดส่วนของการจ้างงานในภาคเกษตรต่อภาคอุตสาหกรรมได้ลดลง ผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจใน ระดับสูง ได้ส่งผลให้ความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลาดแรงงานของไทย ต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในระดับกลางและสูง พร้อมทั้งยังมีการผลิตกำลังคนใน ระดับล่างที่มีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งประเด็น ปัญหาเหล่านี้จะต้องเร่งรัดแก้ไข

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมในด้านการว่างงานของประเทศ จะเห็นได้ว่าอัตราการ ว่างงานของไทยมีแนวโน้มลดลงไปในทิศทางเดียวกัน กับอัตราการเกิดหรือการเพิ่มขึ้นของประชากร และกำลังแรงงานของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราการว่างงาน จะสะท้อนให้เห็นว่า ตลาดแรงงาน ของประเทศไทยอยู่ในภาวะตึงตัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกลางเกษตรในแต่ละปี จะมีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ตลาดแรงงาน ของประเทศไทย นอกจากอยู่ภาวะตึงตัวแล้ว ยังเข้าสู่ภาวะการจ้างงานเต็มที่ยิ่งอีกด้วย (เกษมสันต์ จิณณวาโส, 2538, น. 2-3)

ที่ดินในการเพาะปลูกต่อการถือครองของแรงงาน จากการศึกษาปัจจัย ที่ดินเพื่อการ เพาะปลูก (LC) ผลการศึกษาดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ของ สุมาลี ปิตยานนท์ (2545, น. 187-188) ที่ได้อธิบายในเรื่องปัญหาการถือครองที่ดินทำกิน ปัญหา เรื่องที่ดินทำกินซึ่งมีปริมาณน้อยลงเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร จึงทำให้ประชากรที่อาศัยอยู่ใน ชนบทไม่มีที่ดินเป็นของตนเองต้องเช่าที่ดินจากเจ้าของที่ดินเพื่อทำการเกษตร ในอดีตเมื่อพื้นที่ ทางการเกษตรไม่เพียงพอ หรือไม่สามารเพาะปลูกพืชผลได้ ประชาชนในพื้นที่ก็มักจะบุกรุกเข้าพื้นที่

ป่าเพื่อแผ้วถางจับจองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่ปัจจุบันนโยบายด้านป่าไม่มีความเข้มงวดมากขึ้น การบุกรุกป่าเพื่อจับจองพื้นที่ทำมาหากินก็มักจะเกิดปัญหากับภาครัฐและนำไปสู่ข้อพิพาทต่าง ๆ ภาครัฐจึงมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการให้กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินแก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่ถึงกระนั้นการถือครองดังกล่าวก็มักจะประสบปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ที่ผิดกฎหมายให้กับนายทุน ปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพและขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการเกษตรเป็นการปลูกพืชชนิดเดียวกันติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้พื้นดินขาดธาตุอาหารที่จำเป็นบางชนิดสำหรับพืช เมื่อที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่สามารถเพาะปลูกได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับแรงงานหรือประชาชนในชนบทเพิ่มมากขึ้น ก็ยังส่งผลให้แรงงานอพยพเข้ามาทำงานทำในเขตเมืองซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า

ในหมู่ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ มีปัญหาพื้นฐานที่สะสมมาคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ความไม่เท่าเทียมในการกระจายการถือครองที่ดิน แม้ว่ารัฐบาลประเทศต่าง ๆ จะพยายามเยียวยาโดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน แต่ดูเหมือนว่ามีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่พอจะบรรลุผลสำเร็จ ความไม่เสมอภาคในการถือครองที่ดินมีส่วนเสริมสร้างให้เกิดการเพาะปลูกขนาดใหญ่ ซึ่งคู่ขนานไปกับการผลิตขนาดเล็กของชาวไร่ชาวนาในชนบท ในไม่ช้าก็จะต้องละทิ้งไร่นาของตน เพราะมีความเสียเปรียบจากขนาดการประกอบการในการผลิต ทำให้ต้นทุนการเพาะปลูกถัวเฉลี่ยแพงกว่าการเพาะปลูกขนาดใหญ่ ดังนั้นชาวไร่ชาวนาขนาดเล็กย่อมมีทางเลือกไม่มากนัก ทางเลือกที่หนึ่งกลายเป็นแรงงานในภาคชนบทรับจ้างในไร่นาขนาดใหญ่ ทางเลือกที่สอง อพยพเข้ามาทำงานทำในเมือง เพราะอย่างไรตนเองก็ไม่มีที่ดินทำกินอยู่แล้ว

โครงสร้างระดับการศึกษาของประชากรกับการย้ายถิ่นของแรงงาน ได้แก่ ประชากรที่ได้รับการศึกษาขั้นต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา (PE_1) ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (PE_2) ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (PE_3) ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (PE_4) จากผลการศึกษาดังกล่าว ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งผลดังกล่าว แสดงว่าปัจจัยทางด้านโครงสร้างระดับการศึกษาของประชากรนั้น ไม่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ โฆชะ อาริยา และคณะ (2546, น. 2-6 : 2-7) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการว่างงานกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ” ผลการศึกษาดังกล่าวได้อธิบายถึงโครงสร้างประชากรจำแนกตามระดับ

การศึกษา โดยมีผลการศึกษาที่แสดงถึงการขยายการศึกษาในภาคบังคับ การจัดการศึกษาให้ประชาชนในแต่ละระดับ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น การขยายการฝึกหัดครูอย่างเร่งด่วนโดยเริ่มตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 การขยายการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียนให้ผู้ที่พ้นจากการศึกษาในระบบมีโอกาสรับการศึกษามากขึ้น การกระจายสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพให้ลงในพื้นที่และกลุ่มประชากรที่เหมาะสม การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทสูงขึ้นในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม รวมถึงระดับการเจริญเติบโตและความก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศต้องการประชากรที่มีระดับความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาของประชากรไทยจึงสูงขึ้นตามลำดับ สัดส่วนของประชากรที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ต่อประชากรที่มีอายุในกำลังแรงงานรวมของประเทศลดลง สัดส่วนของประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น ระดับอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น และระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า การเพิ่มขึ้นของการส่งเสริมการได้รับการศึกษาเมื่อเทียบกับสัดส่วนของประชากรในภูมิภาคมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานในชนบทลดลงในภาพรวม เนื่องจากมีอุปทานทางด้านการศึกษาเพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการศึกษาต่อของประชากรในภูมิภาค

สรุปผลการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” จากการอธิบายผลการศึกษาเบื้องต้น สามารถสรุปภาพรวมถึงวิธีการศึกษา และผลการศึกษาถึงความแตกต่าง และความคล้ายคลึงของการศึกษาทั้งสองแบบ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ ความแตกต่างของปัจจัยตัวแปร ปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพได้มาจากการสัมภาษณ์แรงงานต้นทางและแรงงานปลายทางโดยมีผลการสัมภาษณ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรปัจจัยที่มีใช้ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่น ส่วนปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยที่มีใช้ทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค ส่วนความคล้ายคลึงของผลการศึกษาปัจจัยตัวแปรทั้งสองชนิดมาจากผลการศึกษาเนื่องจาก ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทสู่กรุงเทพมหานครนั้น โดยส่วนใหญ่ผลการศึกษาที่ได้เป็นตัวแปรปัจจัยที่มีใช้ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลการอพยพย้ายถิ่น (จากการอธิบาย) เหตุเพราะผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้รับการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นของตนที่มีต่อปัจจัยการอพยพย้ายถิ่น มูลเหตุที่แท้จริงที่ส่งผลการย้ายถิ่นในลักษณะข้อมูลจุลภาคในระดับความคิดเห็นส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่ส่งผล คือ ผู้มีงานทำเชิง

เศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ถึงแม้ปัจจัยดังกล่าวจะแสดงถึงข้อมูลทุติยภูมิ โดยลักษณะของข้อมูลเชิงปริมาณแบบจำนวนนับในระดับมหภาค แต่ถึงกระนั้น รูปแบบของข้อมูลก็ยังถือว่าจัดอยู่ในกลุ่มของตัวแปรอิสระซึ่งเป็นปัจจัยที่มีใช้ทางเศรษฐกิจ (จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาบทที่ 2 น. 43) ซึ่งได้อธิบายถึงสาเหตุของการเป็นปัจจัยตัวแปรที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทสู่กรุงเทพมหานครตามที่ได้อธิบายในการอภิปรายผลข้างต้น ส่วนปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณอื่น ๆ ที่มีได้ส่งผลความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากข้อจำกัดของข้อมูล (ดังที่ได้กล่าวต่อไปในการศึกษาบทที่ 5 หัวข้อข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป) จึงเป็นมูลเหตุให้ไม่ส่งผลความสัมพันธ์ แต่ถ้านำข้อมูลตัวแปรเชิงปริมาณดังกล่าวมาพิจารณาเป็นรายตัวแปรควบคู่กับปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพ รวมถึงอาจใช้วิธีการศึกษาด้านอื่น ๆ มาประกอบในการศึกษาครั้งต่อไปก็อาจจะสามารถทราบการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานครได้อีกวิธีหนึ่ง

มองมุมกลับ : ผลดีจากการย้ายถิ่น

จากผลการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ถึงแม้ว่าผลการศึกษาดังกล่าว แสดงถึงผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ถึงกระนั้นในกรณีที่มีมุมมองกลับถึงการย้ายถิ่นนั้นมีผลในแง่ลบเพียงด้านเดียว ก็จะมีผลทำให้เกิดการเหนียวรั้งการพัฒนาเศรษฐกิจอาจเป็นการชักนำให้หลงผิด การย้ายถิ่นย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้ย้ายถิ่นและครอบครัวซึ่งเป็นระดับปัจเจกชน ซึ่งมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในแง่ที่ว่าผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาสู่เมืองเข้ามาเสาะหางานทำ ไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มอุปทานของแรงงานเท่านั้น หากยังเป็นการสร้างการจ้างงานใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้มีการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม บริการ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสาขาต่าง ๆ ในเขตชนบท การย้ายถิ่นออกจากไร่นา อาจนำไปสู่การลดลงของสัดส่วนแรงงาน ที่ดิน และอาจสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่จะจูงใจให้มีการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิตในเขตชนบท หรือการโยกย้ายแรงงานจากชนบทไปในเมืองที่มีผลิตภาพสูงกว่า ในที่สุดอาจเป็นการสร้างอุปสงค์ที่มีต่อผลผลิตจากชนบทไปในเมืองที่มีผลิตภาพสูงกว่า ในที่สุดอาจเป็นการสร้างอุปสงค์ที่มีต่อผลผลิตจากชนบทให้เพิ่มมากขึ้นจนมีทางเป็นไปได้ว่าอาจเป็นการเบี่ยงเบนอัตราการค้าระหว่างชนบทกับเมือง นั่นก็คือ สินค้า

ทางเกษตรกรรมมีราคาสูงขึ้น โดยเปรียบเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตจากเมืองราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้นก็จะเป็นแรงกระตุ้นเร่งเร้าให้มีการผลิตสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ให้ชาวชนบทในทำนองเดียวกัน เงินที่ส่งกลับจากผู้ย้ายถิ่นที่มาทำงานในเมืองก็อาจเป็นปัจจัยในการกระจายรายได้ระหว่างประชากรในเมืองกับชนบท โดยเฉพาะประโยชน์จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อส่งเงินกลับไปใช้ในการลงทุนแทนที่จะนำไปบริโภค (สมบุญ ศิริประชัย, 2528, น. 4-5) อีกทั้งการย้ายถิ่นนั้น ทำให้มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการทำงานทำให้ผลิตภาพของทุนมนุษย์สูงขึ้น หรือทำให้สต็อกของทุนมนุษย์เพิ่มสูงขึ้นตามการย้ายถิ่น ดังนั้นทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งหมายถึง สิ่งที่แฝง (Embodiment) อยู่ในตัวมนุษย์ในรูปของนามธรรมซึ่งจับต้องไม่ได้และมองไม่เห็น ดังนั้นทุนมนุษย์ คือ คุณภาพของมนุษย์นั่นเอง เป็นสต็อกของความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะในการผลิตทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลนั่นเอง การลงทุนในทุนมนุษย์ หรือการสร้างทุนมนุษย์ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มค่าทุนมนุษย์เพื่อให้ได้ผลิตภาพสูงขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สูงขึ้นโดยการลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ สุขภาพอนามัย การย้ายถิ่น เพื่อให้ได้ใช้แรงงานของตนเต็มความสามารถ เป็นต้น (รวงทองชัยประสพ, 2548, น. 152-153)

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ได้ผลการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ในช่วงปี 2541-2552 การเพิ่มขึ้นของแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร (ML) ดังกล่าว พบว่าปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชนบทที่เข้าสู่กรุงเทพมหานคร ทั้งแรงงานต้นทาง และแรงงานปลายทาง ได้แก่ ญาติ พี่น้องหรือคนรู้จักชักชวน มีสถานประกอบการค่อนข้างมาก ค่านิยมการย้ายถิ่น ความเจริญของกรุงเทพมหานคร ความพร้อมในด้านการรักษาพยาบาล ค่าจ้างค่าตอบแทนที่สูง ต้องการศึกษาต่อ ปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานด้านอื่น ๆ ส่วนปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของราเวนส์ไตน์ (Ravenstine's “laws” of migration) ซึ่งให้เหตุผลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคชนบทสู่เมืองหลวง โดยกล่าวถึงปัจจัยอยู่ 2 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push factors) หมายถึง ปัจจัยที่บังคับให้ผู้อาศัยอยู่ ณ ที่นั้นต้องละทิ้งถิ่นไปอยู่อาศัย ณ ที่อื่น และปัจจัยดึง (Pull factors) หมายถึง ปัจจัยที่ดึงดูดให้ผู้อพยพย้ายถิ่น อพยพย้ายถิ่นไปอยู่แหล่งอื่นได้ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ Todaro ที่ได้เสนอการตัดสินใจการย้ายถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับคาดหวัง (Expectation) ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความคาดหวังในรายได้ที่ได้รับ ความคาดหวังมากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในเรื่องความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างชนบทกับเมือง และความเป็นไปได้ของการพบความสำเร็จในการได้รับการว่าจ้างให้ทำงานในภาคเศรษฐกิจเมือง เป็นต้น

ส่วนการลดลงของผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ผู้การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาดังกล่าวเป็นปัจจัยตัวแปรเชิงปริมาณที่ส่งผลความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และปริมาณน้ำฝนที่ตก โดยเฉพาะระบบน้ำชลประทานสนับสนุนกิจกรรมการผลิตในสาขาเกษตร ปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานไปหางานทำในกรุงเทพมหานคร ปัจจัยทางด้าน

ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) จึงมีความสัมพันธ์กับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ในทิศทางตรงกันข้ามซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หากผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ลดลงจะส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร (ML) ที่เพิ่มขึ้น

ดังนั้น การวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ทำให้ได้สมการที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์การอพยพย้ายถิ่น คือ

$$ML = 245.372 - 1.398 EA$$

โดยที่

ML	=	แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
EA	=	ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม

โดยสมการดังกล่าว เป็นสมการที่เหมาะสมสำหรับพยากรณ์การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการพยากรณ์โดยใช้สมการดังกล่าว พบว่า การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2541–2552 มีลักษณะที่ใช้พยากรณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยมีแนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร (ML) ที่เพิ่มสูงขึ้น หากผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม (EA) ลดลง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร” ทำให้ทราบถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และเพื่อให้การศึกษานี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อแรงงาน นายจ้าง สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการย้ายถิ่น ให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการของอุปสงค์ อุปทานของแรงงานในภาคเศรษฐกิจที่ส่งผลจากการย้ายถิ่นแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังนี้

ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบาย

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยตัวแปรเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการกำหนดนโยบายที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครให้แก่แรงงาน นายจ้าง สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนะดังนี้

1. ในภาพรวมระบบเศรษฐกิจและแรงงานของประเทศไทย ยังอยู่ในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มีผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ ซึ่งการผลิตดังกล่าวต้องอาศัยสภาพดินฟ้าอากาศ และยังคงประสบกับภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยที่นอกเหนือที่จากการคาดหมาย ดังนั้น ภาครัฐควรมีแผนสำหรับการเตรียมพร้อมในระยะยาวกับการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น การบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารจัดการกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น การชดเชยและเยียวยาผู้ประสบภัย การจัดหาแหล่งงานหรือการจัดหาอาชีพในท้องถิ่นให้กับแรงงานในชนบทหากอยู่นอกเหนือจากฤดูกาลทำเกษตรกรรม เป็นต้น

2. ภาครัฐควรมีการวางแผนระยะยาวในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น นอกเหนือจากการเพิ่มแหล่งงานหรือการส่งเสริมการผลิตแล้ว ควรมีการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมในระดับท้องถิ่น เช่น การพัฒนาหรือเพิ่มเติมสถานศึกษา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สถานรักษาพยาบาล การคมนาคมขนส่ง และสาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นต้น ซึ่งปัจจัยทางโครงสร้างทางสังคมเหล่านี้ จะเป็นการยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้มีความเทียบเท่าหรือเสมอภาคกับเมืองหลวง จะสามารถแก้ไขปัญหาการอพยพย้ายถิ่นได้

3. ภาครัฐควรมีมาตรการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระบบเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจ้างงาน การเพิ่มการจูงใจในการผลิต ให้กับแรงงานและนายจ้าง เช่น การส่งเสริมสนับสนุนเงินทุน การลดภาษี เพราะการลดภาษีเป็นการจูงใจให้เกิดการผลิตและการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น การลดภาษีจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าลดลง เมื่อต้นทุนในการผลิตสินค้าลดลง จะส่งผลสืบเนื่องต่อต้นทุนการใช้จ่ายในการดำรงชีวิตลดลง ในส่วนของแรงงานจะมีรายได้หลังจากหักภาษีเพิ่มขึ้น เมื่อระดับรายได้ที่สูงขึ้นกรอบกับค่าครองชีพในท้องถิ่น เมื่อเทียบกับในเมืองหลวงจะมีระดับที่น้อยกว่า ก็จะสามารถดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาการอพยพย้ายถิ่น อีกทั้งเป็นการตอบสนองปริมาณอุปสงค์และอุปทานของแรงงานในตลาดการผลิต ให้เพียงพอต่อความต้องการของทั้งสองฝ่าย

4. ในระยะยาวภาครัฐควรมีการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พร้อมทั้งมีการฝึกทักษะทางอาชีพในท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ควรมีนโยบายในการรณรงค์ หรือส่งเสริมที่สอดคล้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพของแรงงาน โดยการลดค่านิยมการอพยพย้ายถิ่น โดยอาจจัดโครงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เป็นแหล่งการผลิต หรือแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อการจ้างงานต่อไป

5. อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้พิจารณากำหนด อุปสงค์แรงงาน และอุปทานแรงงาน ดังนั้น รัฐบาลควรพิจารณาการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ให้เป็นระบบการกำหนดค่าจ้างที่มีความเป็นธรรม ลดการเหลื่อมล้ำของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำระหว่างเมืองหลวงกับชนบท อีกทั้งหากภาครัฐดำเนินการดังกล่าว ยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 ในมาตรา 83 (7) โดยมาตราดังกล่าว กล่าวถึงให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ (คณะกรรมการการยกเว้นรัฐธรรมนูญ สภาว่ารัฐธรรมนูญ, 2550, น. 49) ดังนั้น ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายหรือมาตรการการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่เป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะนำมาสู่มาตรการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานครต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษา ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชนบทสู่กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาข้อมูลปัจจัยเชิงปริมาณทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2541-2552 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรที่จะขยายขอบเขตการศึกษาทั้งทางด้านระยะเวลาและปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพจากหลาย ๆ ปัจจัยตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อไป

2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบจำลองสมการแบบเส้นตรง ซึ่งผลการศึกษพบว่าตัวแปรอิสระบางตัวไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม พร้อมทั้งไม่สามารถอธิบายผลการศึกษาหรืออธิบายการศึกษาได้น้อย หรือไม่มียุทธศาสตร์ทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นเพราะตัวแปรบางตัวมีความสัมพันธ์ในรูปแบบไม่ใช้เส้นตรง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทดสอบปัจจัยตัวแปร

เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชนบทสู่กรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อสมการการกำหนดการอพยพย้ายถิ่นต่อไป

3. ระยะเวลาในการศึกษาคือช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2541–2552 จำนวน 12 ปี จึงทำให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธี Multiple Regression มีข้อจำกัดของอนุกรมเวลา ในระยะเวลาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากถ้าระยะเวลาในการศึกษามากขึ้น ก็จะทำให้การวิเคราะห์ด้วยวิธี Multiple Regression มีความถูกต้องแม่นยำตามจำนวนระยะเวลาของอนุกรมเวลาที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรที่จะเพิ่มระยะเวลาจำนวนปีที่ทำการศึกษาต่อจากรยะเวลาดังกล่าวที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาไว้ จะทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้มีความแม่นยำมากขึ้น

4. จากการศึกษาและเก็บรวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้นจำนวน 15 ตัวแปร ซึ่งข้อมูลของตัวแปรบางตัวได้ขาดหาย ทำให้ผู้ศึกษาต้องใช้วิธีประมาณค่าซึ่งอาจทำให้ค่าที่ได้มีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรนำค่าที่แท้จริงของข้อมูลตัวแปรมาใช้เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แม่นยำมากขึ้น

5. ในการศึกษาปัจจัยทางด้านตัวแปรเชิงคุณภาพนั้น ผลการศึกษาและเก็บข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ในความเป็นจริงการเก็บข้อมูล หากเก็บข้อมูลของสภาพปัญหาในการดำรงชีวิตแรงงานในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือภูมิภาคอื่น ๆ อาจจะทำให้ได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากท้องถิ่นหรือภูมิภาคเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน นอกเหนือจากที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาไว้

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กลุ่มสถิติแรงงาน สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. (2548). *ตารางสถิติที่สำคัญ. โครงการสำรวจ
ภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร.*
..... (2551). *ตารางสถิติที่สำคัญ. โครงการสำรวจ
ภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร.*
- คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ, สภาว่ารัฐธรรมนูญ. (2550). *สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น.* กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จินตนา พรพิไลพรรณ. (2548). *เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ 1.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นุกูล ประจวบเหมาะ. (2516). *ทฤษฎีการว่าจ้างแรงงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา และปัญหาเศรษฐกิจ
ของประเทศล้าหลัง.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : แสงทองการพิมพ์.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). *เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2522). *ทฤษฎีมหเศรษฐศาสตร์ในระบบทุนนิยม.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ประสาร บุญเสริม. (2550). *ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ.* กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2543). *ประชากรศาสตร์ สาระตถศึกษาเรื่องประชากรมนุษย์.* กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พรธนี จิริมพร. (2548). *เศรษฐศาสตร์แรงงานร่วมสมัย.* กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.
- พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. (2552). *การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย.* กรุงเทพฯ: วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พ่ายัพ พยอมยนต์. (2533). *นโยบายการย้ายถิ่น : รายงานการสัมมนา นโยบายการย้ายถิ่นในประเทศไทย การสัมมนาเรื่องข้อมูลที่น่าสนใจ*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พอพันธ์ อุทยานนท์. (2547). *เอกสารประกอบการสอน เศรษฐกิจไทย, หน่วยที่ 13 : แรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รวงทอง ชัยประสพ และคณะ. (2548). *เอกสารประกอบการสอน EC 742 วิชาเศรษฐศาสตร์แรงงาน และแรงงานสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วัชชา สังข์ศรีศรี. (2545). *ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลย์ลดดา วิวัฒน์พนชาติ. (2546). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์มหภาค, เอกสารประกอบการบรรยาย EC 709 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค*. กรุงเทพฯ : หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ.2543*. กรุงเทพฯ : กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- _____. (2545). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ : กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- _____. (2547). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- _____. (2551). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- _____. (2552). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพชร จำกัด.
- _____. (2549). *สมุดสถิติ รายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2549*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบลิ๊อค.

สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550*.

กรุงเทพฯ : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

_____ . (2553). *สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553*.

กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

สำนักงานประมาณ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2542-2553). *รายงานงบประมาณโดยสังเขป ปี พ.ศ.*

2541-2552. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด.

สุมาลี ปิตยานนท์. (2545). *ตลาดแรงงานไทยกับนโยบายรัฐ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย. (2529). *สารศึกษาประชากร*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน

จำกัด อักษรบัณฑิต.

ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงษ์. (2546). *ประชากรศาสตร์*. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

อัญชลี ค้อคงคา. (2551). *เอกสารประกอบการศึกษา พร.602 เศรษฐศาสตร์แรงงานและ*

สวัสดิการ. กรุงเทพฯ: โครงการพิเศษหลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดบัณฑิต,

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารงานวิจัย

เกษมสันต์ จินณวาโส. 2538. *แรงงานอพยพ : มิติใหม่ของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : กองวางแผน

ทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายประเมินกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ.

กระทรวงแรงงาน, กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2546). *รายงานผลการวิเคราะห์ผลผลิตภาพ*

แรงงานปี 2546. กรุงเทพฯ: กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

แคร์รี ริคเตอร์ และคณะ. (2540). *การติดตามผู้ย้ายถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: รายงาน

การวิจัย, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

โฆษะ อารียา. (2546). *ปัญหาการว่างงานกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย,

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

- จิระ บุรีคำ. (2537). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในเขตจังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์.
- จุฑา มนต์ไพบูลย์. (2538). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ*. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัย, คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาย โภชนกิจ. (2539). *การปรับตัวของแรงงานภาคเกษตรต่อสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ.
- ปรียา สุวรรณบุบผา. (2531). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความต้องการย้ายถิ่นของแรงงานสตรีชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหมู่ 1 ต.สระพัง อ.เข้า้อย จ.เพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ภัสสร ลิมานนท์ และเพ็ญพร ธีระสวัสดิ์. (2532). *การย้ายถิ่นกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: แผนงานประชากรแห่งอาเซียน โครงการการย้ายถิ่นและความเป็นเมือง, สถาบันประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และศักดินา สนธิศักดิ์โยธิน. (2539). *การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและประชากร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- วรวิมล ชัยรัต. (2531). *การศึกษาระดับการพัฒนากับการย้ายถิ่นของประชากร : การศึกษาในระดับชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาวิจัยประชากรและสังคม.
- วิเชษฐ โรจนธรรมกุล. (2522). *บทบาทของนโยบายงบประมาณรายจ่าย ของประเทศไทยในระยะเศรษฐกิจหดตัว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2533). *นโยบายการย้ายถิ่นในประเทศไทย : การสัมมนาเรื่องข้อมูลที่สำคัญ*. กรุงเทพฯ: รายงานการสัมมนา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2541). *แนวทางการพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะยาว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2543). *โครงการงานพัฒนาแบบจำลองกำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สถิตย์ นิยมญาติ. (2534). *ลักษณะของผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย : การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น จากชนบท (หมู่บ้าน) เข้าสู่เขตเมือง (เมืองขนาดเล็ก)*. รายงานวิจัยคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาวิจัยแห่งชาติ, คณะกรรมการวิจัยสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. (2505). *ปัญหาการเพิ่มประชากรของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมมหาดไทย.
- สมบุญ สิริประชัย. (2528). *ผู้ย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร: การสำรวจสถานะแห่งความรู้*. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัย, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกัญญา อาชีวิทย์. (2534). *การย้ายถิ่นเข้าสู่อุตสาหกรรมใหม่ : ศึกษาการย้ายถิ่นในเขตอุตสาหกรรมอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- สุวรรณ ตูลยวสินพงส์. (2543). *เกณฑ์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำและผลกระทบต่อการจ้างงานและค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์.
- อนุ ดาวัฒน์. (2531). *แบบแผนการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรุณ ชัยญาณ. (2545). *การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ กรณีศึกษา แรงงานไทยของจังหวัดสตูลที่เดินทางไปทำงานในเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัย, กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

อัศววัต เตียมไชยศรี. (2543). *แรงงานคืนถิ่น: กรณีศึกษาแรงงานที่เคลื่อนย้ายจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลกลับไปสู่จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์.

โอภาศ ศรีจันทร์หะมิตร. (2531). *การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงานเข้าสู่นิคม อุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรปี 2544-2552*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2553. จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/BaseStat/basestat.html>.

กระทรวงแรงงาน (2551). *อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปีพ.ศ. 2541- 2550*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2552, จาก http://www.mol.go.th/statistic_01.html.

กระทรวงศึกษาธิการ. *ข้อมูลสถิติพื้นฐานการศึกษาโดยรวมของแต่ละปีการศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2553, จาก http://www.moe.go.th/data_stat/.

กรมศุลกากร. (ประมวลผลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย). *การส่งออกและการนำเข้า ปี 2551-2552*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก <http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=52&language=th>.

กลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. *สถิติการเกิด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2553 จาก <http://bps.ops.moph.go.th/index.php?mod=bps&doc=5>.

ดัชนีราคาผู้บริโภค พ.ศ. 2551-2552. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก http://www.indexpr.moc.go.th/price_present/cpi/stat/others/indexg_report2.asp?list_year=2541.

มนตรี พิริยะกุล. (2546). *บทความวิจัย เรื่อง ตัวแบบการย้ายถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2554, จาก www.ru.ac.th/news/mov.doc.

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *รายได้ ประชาชาติ ปี พ.ศ. 2541-2550*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552, จาก http://www.nesdb.go.th/econ/Social/macro/NAD/1_qgdp/statistic/menu.html.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *การบริโภคภาคครัวเรือนและการลงทุนภาคเอกชน ปี 2551-2552*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.docsfinder.com/รายได้ประชาชาติของประเทศไทย-ฉบับปี-พ-ศ-2552-xls.html>.

สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2552). *ดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2541-2550*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.price.moc.go.th/content/1.aspx?cid=1>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรปี พ.ศ. 2550-2552*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2553, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/BaseStat/basestat.html>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553, จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.Php?nid=4542.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2553, จาก http://www.oae.go.th/download/download_journal/yearbook2552.pdf.

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ ซึ่งได้ประกาศให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก <http://politics.spiceday.com/redirect.php?tid55052&goto=1astpost&sid=740 XV8>.

Book

Fuller, Theodore, Peerasit Kamnuansilpa, Paul Lightfoot and Sawaeng Rathanamongkolmas. (1983). *Migration and Development in Modern Thailand* : Bangkok. Social Science Association of Thailand.

- Rebhun, Uzi. (2003). *The Changing Roles of Human Capital, State Context of Residence, and Ethnic Bonds in Interstate Migration : American Jews 1970-1990*. International Journal of Population Geography, 9, 3-21.
- Vermeulen, W. (2003). *Inter-Regional Migration in the Netherlands : An Aggregate Analysis*. Regional Economics and Spatial Analysis Unit CPB, Netherlands.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตารางภาคผนวกที่ 1
แรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

หน่วย : คน

ปี	จำนวนแรงงาน
2541	420,034.00
2542	401,351.00
2543	443,017.00
2544	451,609.00
2545	461,139.00
2546	479,693.00
2547	504,043.00
2548	453,405.00
2549	436,973.00
2550	420,946.00
2551	413,331.00
2552	405,144.00

ที่มา : (ข้อมูลปี พ.ศ. 2541-2543) สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2544. น.31. กรุงเทพฯ : กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2544-2545) สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2547). สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2546. น. 23. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2546-2547) สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2549). สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2549. น. 23. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบลิ๊อค.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2548-2549) สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550. น. 43. กรุงเทพฯ : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชัน จำกัด.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2550) สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2551. น. 50. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2551-2552) สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). สมุดสถิติรายปีประเทศไทยปี พ.ศ. 2552. น. 34. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.

ตารางภาคผนวกที่ 2
งบประมาณรายจ่ายภาครัฐ

หน่วย : ล้านบาท

ปี	G ₁	G ₂	G ₃
2541	205,467.60	287,547.50	398,337.00
2542	164,261.40	196,257.30	348,848.40
2543	174,322.50	188,769.70	376,581.50
2544	177,509.40	207,075.80	381,380.30
2545	184,535.40	239,247.10	426,517.10
2546	188,298.00	208,589.10	420,310.90
2547	193,730.10	209,878.20	437,782.70
2548	211,274.80	273,047.10	466,546.50
2549	240,404.80	340,411.30	544,130.50
2550	284,616.30	333,850.80	656,864.50
2551	328,435.10	693,976.60	320,416.40
2552	377,514.70	765,981.90	317,592.90

ที่มา : สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542-2553). รายงานงบประมาณโดยสังเขป ปี พ.ศ.

2541-2552. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ดีฟวิง จำกัด.

ตารางภาคผนวกที่ 3
อัตราค่าจ้างที่แท้จริง

หน่วย : บาท

ปี	ค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ย (1)	ดัชนีราคาผู้บริโภค (2)	อัตราค่าจ้างที่แท้จริง
2541	140.44	127.80	109.89
2542	140.44	128.20	109.55
2543	140.44	130.20	107.86
2544	143.44	132.30	108.42
2545	145.33	104.20	139.47
2546	136.17	101.80	133.76
2547	137.52	104.60	131.47
2548	141.56	109.00	129.87
2549	146.92	114.40	128.43
2550	151.38	117.00	129.38
2551	163.88	105.43	155.43
2552	163.88	104.54	156.76

ที่มา : (อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี พ.ศ. 2541- 2550). กระทรวงแรงงาน. (2551). อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี พ.ศ. 2541- 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2552, จาก http://www.mol.go.th/statistic_01.html.

(ดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2541- 2550). สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2552). ดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2541- 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552, จาก http://www.price.moc.go.th/content_1.aspx?cid=1.

(อัตราค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ย พ.ศ. 2551-2552). อัตราค่าจ้างขั้นต่ำใหม่. ซึ่งได้ประกาศให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก [http://politics.spiceday.com /redirect.php?tid55052&goto=lastpost&sid=740 XV8](http://politics.spiceday.com/redirect.php?tid55052&goto=lastpost&sid=740_XV8).

(ดัชนีราคาผู้บริโภค พ.ศ. 2551-2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก http://www.indexpr.moc.go.th/price_present/cpi/stat/others/indexg_report2.asp?list_year=2541.

ตารางภาคผนวกที่ 4
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมหภาค

หน่วย : ล้านบาท

ปี	C	I	X
2541	1,478,785.00	516,001.00	1,519,992.00
2542	1,542,775.00	559,722.00	1,657,258.00
2543	1,623,716.00	623,078.00	1,947,081.00
2544	1,690,644.00	639,995.00	1,865,083.00
2545	1,782,648.00	678,201.00	2,088,768.00
2546	1,896,327.00	769,832.00	2,235,664.00
2547	2,008,211.00	868,050.00	2,451,123.00
2548	2,097,177.00	979,018.00	2,557,714.00
2549	2,173,060.00	950,815.00	2,788,007.00
2550	2,207,884.00	954,318.00	2,985,608.00
2551	2,278,617.00	1,030,545.00	5,851,370.65
2552	2,252,698.00	771,157.00	5,194,588.61

ที่มา : (ปี 2541-2550). สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). รายได้ประชาชาติ ปี พ.ศ. 2541-2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2552, จาก http://www.nesdb.go.th/econSocial/macro/NAD/1_qgdp/statistic/menu.html.
(การส่งออก ปี 2551-2552). กรมศุลกากร. (ประมวลผลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก <http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.asp?reportID=52&language=th>.

(การบริโภคภาคครัวเรือนและการลงทุนภาคเอกชน ปี 2551-2552). สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.docs-finder.com/รายได้ประชาชาติของประเทศไทย-ฉบับปี-พ-ศ-2552-xls.html>.

ตารางภาคผนวกที่ 5
รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน

หน่วย : บาท

ปี	รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน
2541	6,088.00
2542	6,081.75
2543	6,488.58
2544	6,713.16
2545	7,070.50
2546	7,618.33
2547	8,380.33
2548	9,070.58
2549	9,976.25
2550	10,763.33
2551	11,375.91
2552	11,273.41

หมายเหตุ : รายได้จากการทำงานถัวเฉลี่ยรายเดือน = รายได้เฉลี่ยตัวหัวของประชากรต่อปี / 12

ที่มา : (ข้อมูลปี พ.ศ. 2541). สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ.

2543. กรุงเทพฯ : กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2542-2546). สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). สมุดสถิติ

รายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2547-2552). สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). สมุดสถิติ

รายปีประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

ตารางภาคผนวกที่ 6
ประชากรของประเทศ

หน่วย : พันคน

ปี	ประชากรของประเทศ
2541	61,466.18
2542	61,661.70
2543	61,878.75
2544	62,308.89
2545	62,799.87
2546	63,079.77
2547	61,973.62
2548	62,418.05
2549	62,828.71
2550	63,038.24
2551	63,389.73
2552	63,525.06

ที่มา : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). สมุดสถิติรายปีประเทศไทย ปี พ.ศ.
2553. น. 10. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

ตารางภาคผนวกที่ 7
 ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมที่มีใช้เกษตรกรรมและ
 ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม

หน่วย : พันคน

ปี	ผู้มีงานทำเชิงเศรษฐกิจในกิจกรรมเกษตรกรรม
2541	13,891.00
2542	13,877.80
2543	13,936.60
2544	13,425.40
2545	13,967.90
2546	13,907.60
2547	13,526.60
2548	13,266.30
2549	13,876.60
2550	14,306.00
2551	14,699.10
2552	14,692.50

ที่มา : (ข้อมูลปี พ.ศ.2541-2547). กลุ่มสถิติแรงงาน สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. ตารางสถิติที่สำคัญ, โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่ราชอาณาจักร. (น. 4) . กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548.

(ข้อมูลปี พ.ศ.2548-2549). กลุ่มสถิติแรงงาน สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. ตารางสถิติที่สำคัญ, โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่ราชอาณาจักร. (น. 3). กรกฎาคม พ.ศ. 2551.

(ข้อมูลปี พ.ศ.2550-2552). สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรปี พ.ศ. 2550-2552. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2553, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/BaseStat/basestat.html>.

ตารางภาคผนวกที่ 8
ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก

หน่วย : ไร่

ปี	ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก
2541	130,393,525.00
2542	131,341,384.00
2543	131,195,913.00
2544	131,059,974.00
2545	130,892,013.00
2546	130,682,025.00
2547	130,480,284.00
2548	130,275,994.00
2549	130,290,717.00
2550	130,353,309.00
2551	131,785,671.00
2552	131,595,539.00

ที่มา : (ข้อมูลปี พ.ศ. 2538-2549). สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553, จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.Php?nid=4542.

(ข้อมูลปี พ.ศ. 2550-2551). สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2553, จาก http://www.oae.go.th/download/download_journal/yearbook2552.pdf.

ตารางภาคผนวกที่ 9
ระดับการศึกษาของประชากร

หน่วย : คน

ปี	ขั้นต่ำกว่าระดับ มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายหรือเทียบเท่า	การศึกษาระดับ ปริญญาตรีขึ้นไป
2541	8,095,329.00	2,426,931.00	1,679,878.00	1,657,634.00
2542	8,122,533.00	2,375,218.00	1,727,484.00	1,680,068.00
2543	8,189,022.00	2,339,817.00	1,725,558.00	1,824,919.00
2544	8,164,598.00	2,338,674.00	1,713,973.00	1,899,930.00
2545	8,168,185.00	2,368,920.00	1,699,734.00	1,986,439.00
2546	8,010,530.00	2,447,702.00	1,657,717.00	1,979,615.00
2547	7,791,258.00	2,672,432.00	1,729,356.00	2,205,002.00
2548	7,649,794.00	2,761,216.00	1,767,546.00	2,265,220.00
2549	7,468,470.00	2,782,081.00	1,868,999.00	2,502,763.00
2550	7,323,197.00	2,782,834.00	1,945,929.00	2,430,234.00
2551	7,140,932.00	2,794,218.00	1,974,980.00	2,428,016.00
2552	6,924,993.00	2,738,798.00	2,002,801.00	2,437,241.00

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. ข้อมูลสถิติพื้นฐานการศึกษาโดยรวมของแต่ละปีการศึกษา. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 5 ธันวาคม 2553, จาก http://www.moe.go.th/data_stat/.

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย
เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร”
ประเภท 1 (แรงงานก่อนการย้ายถิ่น : แรงงานต้นทาง)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงาน

ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี เพศ.....

ระดับการศึกษา.....

สถานภาพสมรส.....

จำนวนบุตร.....คน

ที่อยู่ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้.....

สมาชิกในครอบครัวที่อาศัยในบ้านเดียวกัน.....คน

ได้แก่

.....

.....

.....

.....

อาชีพปัจจุบันที่ทำอยู่.....

อาชีพที่ทำก่อนหน้านี้อ.....

รายได้ปัจจุบัน (รวมรายรับทั้งหมด).....บาท

ที่มาของรายได้

.....
.....
.....
.....

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ประเภทของการใช้จ่าย

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 สภาพการดำรงชีวิต

2.1 สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากไหม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.2 สภาพการทำงานเป็นอย่างไร พอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง จากบ้านไป
ที่ทำงานไกลไหม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 สภาพชุมชน / สิ่งแวดล้อม รอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 พอใจกับรายได้ที่ได้รับหรือไม่ แล้วการใช้จ่ายในแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอหรือไม่ ถ้า
ไม่เพียงพอ จะทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 เวลาเจ็บป่วย เดินทางไปหาหมอลำบากไหม โรงพยาบาลหรืออนามัยเพียงพอหรือไม่
พอใจกับการรักษาพยาบาล หรือบริการจากโรงพยาบาลไหม พอใจในค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯหรือไม่ หรือเคยมีญาติพี่น้อง คนรู้จัก
ชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ หรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.7 ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ถาม หรืออยากบอกเล่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 จากข้อ 2 มีแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าในอนาคตอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาอาศัย หรือทำงานทำในกรุงเทพฯ หรือไหม เพราะอะไร (หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไร)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 5 อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้เรามีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม

ประเภทของการใช้จ่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลแรงงานหลังการย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ

ที่อยู่ปัจจุบันที่อาศัยในกรุงเทพฯ

.....

.....

.....

อาชีพปัจจุบัน.....

รายได้ปัจจุบันต่อเดือน (รวมรายรับทุกชนิด).....บาท

ที่มาของรายได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ส่วนที่ 3 สาเหตุที่เลือกกรุงเทพฯ เป็นแหล่งปลายทางของการย้ายถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 หลังจากเข้ามาในกรุงเทพฯแล้ว มีปัญหาอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 5 จากข้อ 4 มีวิธีในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ผลการสัมภาษณ์แรงงานต้นทาง (5 คน) และแรงงานปลายทาง (10 คน)

ผลการสัมภาษณ์แรงงานต้น และแรงงานปลายทาง

แรงงานต้นทางจำแนกตามภูมิภาคจำนวน 5 ภูมิภาค

กรณีศึกษาที่ 1 (แรงงานต้นทางภาคใต้) คุณบุญเจือ : ชาวสวนยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลของแรงงาน คุณบุญเจือ ปัจจุบันอายุ 59 ปี เพศชาย สถานภาพสมรส จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ภูมิลำเนาเดิมตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีอาชีพเป็นชาวสวนยาง สถานภาพทางครอบครัว ปานกลาง มีบุตรจำนวน 2 คน โดยมีบุตรชาย 1 คน และบุตรสาว 1 คน ปัจจุบันมีรายรับเฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ 15,000 บาท โดยมีที่มาจากการทำงานสวนยาง คือการขายผลผลิตน้ำยางที่ได้จากการกรีดยาง ส่วนรายจ่ายต่อเดือนนั้น ตกประมาณเดือนละ 10,000 บาท ซึ่งเป็นรายจ่ายได้แก่ ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว (ค่าอาหาร ค่าไฟฟ้า เป็นต้น) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าการศึกษาเล่าเรียนของบุตร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพยางพารา (ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดวัชพืช) เป็นต้น

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากหรือไม่ รายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายหรือไม่ ถ้าใช้จ่ายไม่พอจะทำอย่างไร คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “สภาพปัจจุบันพอมี พอกิน ตามอัตราเงินที่หามาได้บางเดือนก็พอใช้ บางเดือนก็ขาดส่น เพราะการทำงานพาราขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้า อากาศด้วย หากฝนตกก็ไม่สามารถกรีดยางได้ บางเดือนก็ขาดส่น ก็ต้องประหยัดเอา โดยหาพวก หอย ปู ปลา จากลำห้วยข้างบ้าน ผักที่ปลูกไว้ มาทำกับข้าวกับปลากินกัน จะได้ประหยัดเงินไม่ต้องเสียเงินไปหาซื้อมากิน”

สภาพการทำงานเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง การเดินทางไปทำงานประสบปัญหาหรือไม่ คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “ตัวผมเองเป็นเจ้าของสวนยาง กรีดยางเอง มีความพอใจในการทำงานเป็นอย่างมาก ทำงานวันละ 9-10 ชั่วโมง ส่วนสวนยางพาราก็ติดกับบ้านไม่ต้องเดินทางไปไหน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางก็ไม่มี”

สภาพชุมชน /สิ่งแวดล้อม รอบ ๆ บ้านเป็นอย่างไร มีปัญหาจากชุมชน หรือเพื่อนบ้านหรือไม่ คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “ชุมชนแถวบ้านผมนี้เป็นชุมชนที่ไม่แออัด ไม่มีมลพิษ เพราะเป็น

สวนยาง รู้จักกันหมด ส่วนใหญ่ก็เป็นคนท้องถิ่น ไปไหนมาไหนก็รู้ว่าเป็นใคร ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้านก็ไม่มี เพราะบ้านล้อมรอบด้วยสวนยาง บ้านไม่ค่อยอยู่ติดกัน เลยไม่มีปัญหากับเพื่อนบ้าน”

เวลาเจ็บป่วย การเดินทางไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลมีความลำบากหรือไม่ โรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัยมีความเพียงพอกับคนไข้ แล้วพอใจกับการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรักษาจากสถานพยาบาลหรือไม่ คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “เวลาเจ็บป่วย เดินทางไปโรงพยาบาลลำบาก เพราะไม่มีรถรับจ้าง รถประจำทาง ต้องขับรถจักรยานยนต์ออกไปถนนใหญ่ แล้วไปต่อรถเมล์ หรือรถสองแถวเอง โรงพยาบาลอยู่ไกลบ้าน สถานีนอนามัยก็ไม่มีหมอรักษา มีแต่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือไม่ก็พยาบาล ค่ารักษาพยาบาลก็จะใช้บัตรทอง 30 บาทรักษาทุกโรค แต่ก็รักษาไม่ค่อยดีสักเท่าไร”

ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สอบถาม หรืออยากบอกเล่ามีปัญหาด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “เนื่องจากแถวบ้านเป็นชนบทที่ห่างไกล จากตัวจังหวัด และไม่ค่อยมีแหล่งการเรียนรู้สำหรับเด็ก ๆ ในชุมชน แต่ปัจจุบันการเรียนเขาก็มักจะใช้อินเทอร์เน็ตกัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับลูกหลาน ครู อาจารย์สั่งการบ้านจากที่โรงเรียนมา ให้หาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตอยู่เสมอ ๆ บ้านไหนมีก็ดีไป ไร้บ้านที่ไม่มีก็จะเป็นปัญหาให้กับลูกหลานทีเดียว”

มีแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “ง่าย ๆ เลย ผมว่าคนเราต้องใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และมีความต้องการที่เพียงพอไม่ฟุ่มเฟือย เมื่อเราคิดได้อย่างนี้ มันก็จะแก้ปัญหาได้ที่อยากมีอยากได้ พอกิน พอใช้ ตามสภาพของเราเอง”

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองหลวงหรือไม่ เพราะอะไร หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไรถึงไม่ย้าย คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “ตอนนี้ไม่มีความคิดที่จะย้ายถิ่นเข้าไปในเมืองหลวงนะ เพราะอยู่ที่บ้านถึงแม้บางครั้งรายได้จะขัดสนการทำงาน ทำสวนยางพารามีข้อจำกัด เรื่อง ฝน ฟ้า อากาศ แต่ก็ยังสามารถอยู่ได้ เพราะบ้านไม่ต้องเช่า ข้าวปลาอาหารก็ยังพอหาได้โดยไม่ต้องซื้อ หาได้จากรอบ ๆ บ้าน มีญาติมิตรอยู่ใกล้ ๆ กันที่ยังพอช่วยเหลือ เกื้อกูลกันได้ อยู่อย่างอบอุ่นและมีความสุข”

อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คุณบุญเจือ ให้การสัมภาษณ์ “สิ่งที่ผมอยากให้เข้ามาช่วยเหลือนะ คืออยากให้มีการประกันราคาอย่างพาราไม่ให้ราคาถูกเกินไป อยากให้เพิ่มสถานพยาบาลในชุมชน ให้มากขึ้นและให้มีหมอมาประจำคอยรักษา การใช้บัตร 30 บาทรักษาทุกโรค ก็ควรที่จะให้การรักษามีคุณภาพด้วย อยากให้มีการเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ เช่น ห้องสมุดชุมชน บริการอินเทอร์เน็ตด้วย อยากให้ช่วยประสานงานกับองค์การโทรศัพท์ ให้มีสัญญาณมือถือระบบต่าง ๆ ให้มีสัญญาณมากขึ้น การติดต่อสื่อสารจะได้สะดวกขึ้น”

กรณีศึกษาที่ 2 (แรงงานต้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) คุณสุชาดา : ครูอัตราจ้าง จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลของแรงงาน คุณสุชาดา ปัจจุบันอายุ 34 ปี เพศหญิง สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยในจังหวัดศรีสะเกษ ภูมิลำเนาเดิม ตำบลอิเซ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีอาชีพเป็นครูอัตราจ้างโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ สถานภาพทางครอบครัวปานกลาง ปัจจุบันมีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 6,500 บาท โดยมีที่มาจากการเงินเดือน ส่วนรายจ่ายต่อเดือนนั้น ตกประมาณเดือนละ 5,000 บาท ซึ่งเป็นรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ จำนวน 2,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากหรือไม่ คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ฐานะทางบ้านมีฐานะปานกลาง ไม่ได้เดือดร้อนสถานะความเป็นอยู่ธรรมดา”

สภาพการทำงานเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง การเดินทางไปทำงานประสบปัญหาหรือไม่ คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ต้องพักอยู่บ้านพักครูที่โรงเรียนจัดไว้ สังคมการทำงานมีเพื่อนร่วมงานที่ดีและไม่ดี แตกต่างกันไป โดยรวมก็มีความสุขกับการสอนหนังสือ โรงเรียนที่สอนเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กมีอาคารหลัก 2 หลังและอาคารชั่วคราว 1 หลัง มีนักเรียนประมาณ 700 คน การเดินทางจากบ้านพักครู ต้องเดินทางไปโรงเรียนใช้เวลาประมาณ 3-4 นาที เวลาการทำงาน 8 ชั่วโมง”

สภาพชุมชน / สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร มีปัญหาจากชุมชน หรือเพื่อนบ้านหรือไม่ คุณสุชาดา ให้การสัมภาษณ์ “รอบ ๆ บ้านมีลักษณะเป็นสวน สิ่งแวดล้อมดี จากบ้านห่างไป 1 กิโลเมตรเป็นป่าอนุรักษ์ การคมนาคมสะดวก มีรถเข้าถึงหมู่บ้านอีเซ ติดกับถนนหลักระหว่างอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ สาธารณูปโภคเข้าถึงหมู่บ้าน ขาดแต่การสื่อสารทางโทรศัพท์บ้านไม่มี เพื่อนบ้านมี 1 หลังมีประมาณ 3 คน คือ พ่อ แม่ ลูก”

พอใจกับรายได้ที่ได้รับหรือไม่ แล้วการใช้จ่ายในแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอจะทำอย่างไร คุณสุชาดา ให้การสัมภาษณ์ “พอใจ แต่ไม่ค่อยมีความมั่นคงเพราะขึ้นอยู่กับงบประมาณของรัฐที่ส่งมา การใช้จ่ายแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอแต่ถ้าเดือนใดไม่เพียงพอ คงต้องลดค่าใช้จ่ายลง เช่น ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่สิ้นเปลือง อย่างเช่น เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว เป็นต้น”

เวลาเจ็บป่วย การเดินทางไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลมีความลำบากหรือไม่ โรงพยาบาลหรือสถานอนามัยมีความเพียงพอกับคนไข้ แล้วพอใจกับการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรักษา จากสถานพยาบาลหรือไม่ คุณสุชาดา ให้การสัมภาษณ์ “ไม่ลำบาก เพราะถ้าไม่สบายเล็กน้อย จะมีพี่สาวคอยดูแลอยู่ที่บ้าน พี่สาวทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของอนามัยใกล้บ้าน หรือไม่ก็เดินทางไปสถานอนามัยโดยขับมอเตอร์ไซด์เอง ถ้าไม่สบายหนักก็จะเดินทางไปโรงพยาบาล

ส่วนโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ของรัฐ หรือเอกชนก็ไม่ค่อยจะเพียงพอกับการให้บริการมากนัก สถานอนามัยก็มีเพียงพอกับการให้บริการ การให้บริการส่วนตัวแล้วพอใจนะ เพราะมีนโยบายจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลต่าง ๆ ให้บริการด้วยความรวดเร็ว และสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลส่วนตัวแล้วใช้สิทธิประกันสังคมจึงไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการรักษาพยาบาล”

ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สอบถาม หรืออยากบอกเล่ามีปัญหาด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ คุณสุชาดา ให้การสัมภาษณ์ “สิ่งที่ขาดของตำบล คือ โทรศัพท์บ้านไม่มีมาเป็นระยะเวลาานานมากทั้งที่สายโทรศัพท์และสายเดินสัญญาณก็มีแล้ว ทั้งที่หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านใหญ่อยู่ติดกับอำเภอ”

จากปัญหาต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต
 คุณสุชาดา ให้การสัมภาษณ์ “ปัญหาส่วนใหญ่มักจะไม่มีอะไรมากมาย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องการติดต่อสื่อสาร เลยต้องแก้ไขปัญหาโดยการซื้อโทรศัพท์มือถือไว้ส่วนตัว ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างญาติพี่น้องและเพื่อนร่วมงาน”

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองหลวงหรือไม่ เพราะอะไร หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไรถึงไม่ย้าย คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “คิดว่า น่าจะย้ายนะ เพราะ ต้องการมาศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร และอาจจะหางานทำไปด้วยจะได้แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย”

อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “อยากให้ส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกร เพื่อลดการเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มากขึ้น อยากให้มีโรงพยาบาลในอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่อาศัยแต่ปัจจุบันต้องเดินทางไปใช้บริการโรงพยาบาลของอำเภออุทุมพรพิสัย ซึ่งอยู่ห่างไป 20 กิโลเมตร ทำให้เดินทางไกล ถ้ามีโรงพยาบาลในอำเภอ จะลดระยะเวลาการเดินทางจาก 20 กิโลเมตรเป็น 6 กิโลเมตร ซึ่งหมอก็จะดูแลผู้ป่วยได้อย่างทั่วถึง”

กรณีศึกษาที่ 3 (แรงงานต้นทางภาคตะวันออก) คุณสุชาดา : พนักงานเซเว่นอีเลฟเว่น จังหวัด ฉะเชิงเทรา

ข้อมูลของแรงงาน คุณสุชาดา ปัจจุบันอายุ 24 ปี เพศหญิง สถานภาพโสด ภูมิลำเนาตำบลหนองจอก อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมัธยมในเขตบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีอาชีพเป็นพนักงานร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลฟเว่น สถานภาพทางครอบครัว ปานกลาง ปัจจุบันมีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 4,000 บาท โดยมีที่มาจากการทำงานเป็นพนักงานเซเว่นอีเลฟเว่น ส่วนรายจ่ายต่อเดือนนั้น ตกประมาณเดือนละ 3,000 บาท ซึ่งเป็นรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ ค่าของแต่งตัว เป็นต้น

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากหรือไม่ คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ฐานะทางบ้านมีฐานะปานกลาง เพราะพ่อกับแม่มีงานทำอยู่แล้วเลยไม่ต้องช่วยรับภาระอะไรทางบ้านมากนัก”

สภาพการทำงานเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง การเดินทางไปทำงานประสบปัญหาหรือไม่ คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ก็ทำงานค่อนข้างเหนื่อย เพราะต้องทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย แต่งานที่ทำงานก็ชอบนะ สนุกดี พอใจ สามารถเรียนรู้จากการ

ทำงานได้ สอนให้รู้จักรับมือกับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย วันหนึ่งทำงานกะหนึ่งก็ประมาณ 8 ชั่วโมง ตั้งแต่ 5 โมงเย็นถึง 4 ทุ่ม การเดินทางจากบ้านไปร้านก็ไม่ไกลมาก เพราะใช้รถมอเตอร์ไซด์ ประมาณ 5-10 นาที ก็ถึงแล้ว ร้านอยู่ใกล้ ๆ บ้าน”

สภาพชุมชน / สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้านเป็นอย่างไร มีปัญหาจากชุมชน หรือเพื่อนบ้านหรือไม่ คุณสุชาติ ให้การสัมภาษณ์ “บ้านอยู่ติดกับริมคลอง รอบ ๆ บ้านเป็นคลองมีน้ำ รอบบ้าน มีสวน มีพืชผักสวนครัว มีบ่อกึ่งที่เลี้ยงอยู่ ๆ บริเวณรอบ ๆ บ้าน ส่วนเพื่อนบ้านแต่ละหลังก็อยู่ห่างกัน ประมาณช่วง 2 ป้ายรถเมล์ แต่สามารถเดินทางถึงกันได้ รู้จักกันหมดมีอะไรก็ช่วยเหลือกัน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นอย่างนี้นะ”

พอใจกับรายได้ที่ได้รับหรือไม่ แล้วการใช้จ่ายในแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอจะทำอย่างไร คุณสุชาติ ให้การสัมภาษณ์ “พอใจกับรายได้ที่ได้รับ เพราะสามารถช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้ ถึงแม้ว่าตนเองจะออกค่าใช้จ่ายในบ้านไม่ทั้งหมด แต่ก็ยังดีที่ยังสามารถช่วยเหลือได้ ถ้าเดือนไหนที่มีเงินใช้จ่ายไม่พอก็อาจจะขอยืมจากทางบ้านมาใช้ก่อน และก็ตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป”

เวลาเจ็บป่วย การเดินทางไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลมีความลำบากหรือไม่ โรงพยาบาลหรือสถานีนามัยมีความเพียงพอกับคนไข้ แล้วพอใจกับการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรักษาจากสถานพยาบาลหรือไม่ คุณสุชาติ ให้การสัมภาษณ์ “ไม่ลำบาก เดินทางโดยรถมอเตอร์ไซด์ประมาณ 5 นาทีก็ถึงสถานีนามัยของตำบล ซึ่งมีความเพียงพอกับคนไข้ที่ไปรักษา การบริการก็ดี พยาบาล และหมอ เวลารักษาก็ใจเย็น รักษาผู้ป่วยได้ดี ไม่ต้องรอคิวนาน ส่วนค่าใช้จ่ายไม่ต้องเสียเพราะใช้สิทธิบัตรประกันสังคมบ้าง ส่วนบางคนก็ใช้ 30 บาทรักษาทุกโรค”

มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือไม่ หรือเคยมีญาติพี่น้อง คนรู้จัก ชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ หรือไม่ คุณสุชาติ ให้การสัมภาษณ์ “มีนะ เช่น ยาย ลุง น้ำสาว พี่สาว พี่เขย และหลานชาย อาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานครอยู่กันมานานแล้วเป็นสิบ ๆ ปี ญาติพี่น้อง ชักชวนกันเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครแล้วก็ชวนกันมาทำงานที่อู่ซ่อมรถ เป็นกิจการส่วนตัวของญาติ พี่น้องที่อยู่กรุงเทพมหานคร บางคนก็ทำงานเป็นเสมียนบ้าง”

ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สอบถาม หรืออยากบอกเล่ามีปัญหาด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ คุณสุชาติ ให้การสัมภาษณ์ “อยากให้มีห้างสรรพสินค้า เพราะทุกวันนี้มีห้างน้อย ต้องเดินทางไกลถึง 10 กิโลเมตร ต้องนั่งรถยนต์ไป สินค้าไม่ค่อยทันสมัย”

จากปัญหาต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ ชาวของที่ต้องการใช้ เลยกแก้ปัญหาโดยการร่วมตัวกันในหมู่บ้าน เดินทางไปตัวเมืองอื่น ๆ และจังหวัดที่ใกล้เคียง เพื่อไปซื้อสินค้าเข้าบ้าน เช่น ของใช้ในบ้าน เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว เป็นต้น”

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองหลวงหรือไม่ เพราะอะไร หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไรถึงไม่ย้าย คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “ย้ายนะ เพราะใจหนึ่งอยากเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพมหานครในระดับปริญญาตรี และออกมาใช้ชีวิตในสังคมใหม่ ๆ หาประสบการณ์ในการทำงานอื่น ๆ ด้วย”

อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คุณสุชาดาให้การสัมภาษณ์ “อยากให้รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงถนนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น การเดินทางจะได้สะดวกกว่านี้ อีกอย่างเพื่อลดเวลาการเดินทาง ช่วยให้การเสื่อมของยานพาหนะที่ใช้เดินทางน้อยลง และลดการเกิดอุบัติเหตุให้น้อยลงด้วย”

กรณีศึกษาที่ 4 (แรงงานต้นทางภาคตะวันตก) คุณสมศรี : ชาวนา และรับจ้างทำไร่ทำสวน จังหวัดตาก

ข้อมูลของแรงงาน คุณสมศรี ปัจจุบันอายุ 47 ปี เพศหญิง สถานภาพหม้าย มีบุตรสาว 1 คน ภูมิลำเนาเกิดที่ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในอำเภอวังเจ้า โดยมีอาชีพรับจ้างถางหญ้า รับจ้างทำไร่ ทำสวน และทำนาโดยเป็นที่นาของครอบครัวสถานภาพทางครอบครัว ก่อนข้างลำบาก เพราะเนื่องจากต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียว ปัจจุบันมีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 4,500-5,000 บาท โดยมีที่มาจากการทำนา รับจ้างถางหญ้ารับจ้างทำไร่ ทำสวน และทำนา ส่วนรายจ่ายต่อเดือนนั้น ตกประมาณเดือนละ 4,000 บาท ซึ่งเป็นรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนของบุตรสาว ค่าเดินทางของบุตรสาว เป็นต้น

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากหรือไม่ คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “ค่อนข้างลำบาก หาเช้ากินค่ำ วันไหนทำงานก็มีเงิน ได้วันละประมาณ 150 บาทต่อวัน ไปไหนมาไหนก็ไม่สะดวก เวลาจะไปไหนที่ต้องเดินทางไปไกล จะไปซื้อของที่ร้านค้าห่างเป็นกิโล สถานีอนามัยก็ไกล เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยที่ ต้องรอรถ โรงเรียนลูกก็ไกล รถโดยสารก็ไม่ค่อยมี เรื่องอาหารการกิน โชคดีที่ปลูกผักไว้กินเอง ไม่ค่อยได้ซื้อซักรั้วเท่าไร แถวบ้านค่อนข้างเงียบสงบ ตกเย็นทำงานเสร็จก็เข้าบ้านแล้ว บ้านใครบ้านมัน จะเจอกันที่ตอนไปงานบุญที่วัด หรือไม่ก็ไปเจอกันที่ร้านค้าประจำหมู่บ้าน รอบ ๆ บ้านอากาศดี เพราะยังเป็นป่า เป็นเขาอยู่ รถไม่ค่อยมีมากนัก”

สภาพการทำงานเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง การเดินทางไปทำงานประสบปัญหาหรือไม่ คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “วันหนึ่งออกทำงานตั้งแต่หกโมงเช้า ไปดูที่นา ก่อน ดูน้ำดูท่าว่านาเป็นอย่างไรบ้าง เสร็จแล้วก็ไปรับจ้างถางหญ้า รดน้ำปรับหน้าดิน พรวนดินบ้าง ในสวน ไนไร่ที่เขาจ้างเรา งานที่ทำก็อยู่แถว ๆ บ้านนั่นแหละ ไม่ค่อยไปทำที่ไหนไกลหรอก ความรู้ก็ไม่ได้เยอะอะไรมาก ทำงานหนักเหนื่อยนะ เงินไม่ค่อยมากซักรั้วเท่าไร งานก็หาทำยาก เพราะแถวนี้ก็ไม่ได้ร่ำรวยอะไรมาก เงินไม่ค่อยจะพอจ่ายหรือเดือน ๆ หนึ่งนะ”

สภาพชุมชน/สิ่งแวดล้อม รอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร มีปัญหาจากชุมชน หรือเพื่อนบ้านหรือไม่ คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “แถว ๆ บ้านยังอากาศดี เข้า ๆ มีหมอก ยังเป็นป่าอยู่เลย ขนาดบ้านที่ปลูกยังใช้ไม้มาปลูกยังพอหากันได้ เพื่อนบ้านก็รู้จักกัน หลังหนึ่งห่างกันประมาณ 300-500 เมตร มีร้านค้าอยู่ไม่กี่ร้าน มีวัดประจำชุมชน เป็นจุดศูนย์กลาง เวลาทำบุญที่คนเยอะ ก็คนแถว ๆ นี้แหละ ส่วนบ้านที่อยู่ติด ๆ กัน อันนั้นเป็นบ้านญาติ ๆ คอยช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันได้ สวนสภาพอื่น ๆ ตอนนี่เริ่มมีการสร้างโรงงานขึ้นในแถวบ้าน ถ้าจำไม่ผิดน่าจะเป็นโรงงานผลิตพลาสติก ก็ดีนะ อาจจะมีงานได้ทำเพิ่ม อีกอย่างตอนนี้เริ่มมีพวกนายทุนเข้ามาแอบลักลอบตัดไม้ พวกเราก็ต้องช่วยกันดูแล มีเบาะแสะอะไรก็ให้ไปแจ้ง อบต. กับผู้ใหญ่บ้าน ส่วนเรื่องอื่น ๆ ก็ยังเห็นชาวบ้านพวกผู้ชายเขาก็ยังเล่นการพนันอยู่นะ ตำรวจมาจับที่ ก็ปรับที่ ปล่อยตัวมาแล้วก็เล่นกันใหม่ และก็ยังมีอีกอย่างสมัยก่อนมีการแอบปลูกฝิ่นแต่ตอนนี้ไม่ค่อยมีแล้ว ที่มีก็เห็นเป็นแค่แอบปลูกต้นกระท่อม แล้วก็เอามาเคี้ยวกัน ส่วนความเชื่อก็ยังเชื่อเรื่องผีอยู่นะ พวกผีปอบ ผีกระสือ คนทรงเจ้า เวลาผีอะไรที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยชาวบ้านเขาก็จะไปหาคนทรงเจ้านะให้ช่วยกันรักษา บางทีก็บอกว่าโดนผีปอบ ผีกระสือเข้าก็ไล่ผีกันไป แต่โดยภาพรวมแล้วก็ถือว่ายังอยู่ได้ เงียบสงบดี”

พอใจกับรายได้ที่ได้รับหรือไม่ แล้วการใช้จ่ายในแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอจะทำอย่างไร คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “ส่วนใหญ่ก็จะพอกับการใช้จ่ายในแต่ละวันนะ แต่มันก็ไม่ได้เยอะอะไรมากมาย เพราะกันเงินเอาไว้ใช้แล้ว แต่ถ้าไม่พอจริง ๆ ก็จะขอยืมหรือขอจากญาติพี่น้องกัน มีเงินแล้วก็เอามาใช้เขา เพราะแต่ละคนก็มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ”

เวลาเจ็บป่วย การเดินทางไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลมีความลำบากหรือไม่ โรงพยาบาลหรือสถานีนามัยมีความเพียงพอกับคนไข้ แล้วพอใจกับการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการค่าใช้จ่ายในการรักษา จากสถานพยาบาลหรือไม่ คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “เดินทางนะไม่ลำบาก ถึงแม้ว่าจะอยู่ไกลหลายกิโลเมตร ที่ลำบากคือต้องรอรถโดยสารนานมากรอเป็นชั่วโมงเลย กว่าจะมาคันหนึ่ง เวลาใครเจ็บป่วยมาก ๆ ต้องไปเคาะประตูบ้านที่มีรถยนต์ให้ช่วยไปส่ง เพราะไปเองไม่ได้ แถวบ้านมีแต่สถานีนามัยประจำตำบล หมอกับพยาบาลก็น้อย เวลาเป็นอะไร หรือเจ็บป่วยอะไร ก็มักจะให้แต่ยาชุดเดิม เป็นยาแก้ปวด คนไข้ก็เยอะต้องนั่งรอคิวกันนาน เราก็เข้าใจเขาเพราะคนรักษามีน้อย คนไข้มีเยอะ เครื่องไม้เครื่องมือก็ไม่ค่อยจะมีลำบากมาก ถ้าเป็นอะไรหนัก ๆ ต้องเข้าไปที่ตัวเมือง ไปโรงพยาบาลตัวอำเภอที่นั่นแหละ ถึงจะรักษาได้ดีหน่อย”

มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือไม่ หรือเคยมีญาติพี่น้อง คนรู้จัก ชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครหรือไม่ คุณสุชาติให้การสัมภาษณ์ “ญาติฝั่งตัวเองนะไม่มี มีแต่ญาติฝั่งสามีที่เขาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร พอสามีเสียชีวิตเขาก็ชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครนะ รู้สึกว่าให้เข้ามาช่วยขายข้าวแกงแถวตลาดทำอิฐ ที่บ้านไม่ยังมีใครเข้ามาในกรุงเทพมหานครเลย”

ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สอบถาม หรืออยากบอกเล่ามีปัญหาด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “บางที่เห็นลูกหลานเรียนที่ ห้องเรียนก็ไม่พร้อมเด็ก ๆ ต้องไปนั่งเรียนสนามกลางแจ้ง หนังสือก็ไม่ค่อยจะมีให้เรียน ห้องเรียนก็ไม่พอ ขาดแคลนเยอะเวลาเจ็บป่วยก็ต้องเดินทางไกล ไฟฟ้าข้างทางก็ไม่ค่อยมีเวลาเดินทางไปไหนตอนกลางคืน ต้องใช้ไฟฉายชวนไปกันเยอะ ๆ เพราะมันมืด กลัวงูเลยอยากจะให้เข้ามาช่วยเหลือตรงนี้”

จากปัญหาต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต
 คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “ส่วนใหญ่ถ้าเจ็บป่วยมาก ๆ ก็ต้องเข้าไปในโรงพยาบาลที่ตัวเมืองบ้าง ตัวอำเภอบ้าง ขอรอดจากเพื่อนบ้านให้เข้าไปส่งเวลาเจ็บป่วยกันหนักส่วนเรื่องเรียนก็อาศัยผู้ใจบุญ

หรือญาติพี่น้อง เอาหนังสือมาบริจาคให้เด็ก ๆ เรียนบ้างแก้ขัดไปก่อนส่วนเรื่องยาเสพติดการพนัน คงต้องให้ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้ามาดูแล”

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองหลวงหรือไม่ เพราะอะไร หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไรถึงไม่ย้าย คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “เมื่อก่อนคิดว่าไม่ย้ายนะเพราะที่นี่เป็นบ้านเกิด ผูกพันเป็นห่วงไปอยู่ที่อื่นจะเหมือนบ้านเราไหม แต่มาตอนนี้ ค่าใช้จ่ายมันสูงขึ้นถ้ามีโอกาสก็จะย้ายนะ เพราะความเป็นอยู่รายได้ น่าจะดีกว่าทุกวันนี้ที่ได้ ถ้าไปก็คงจะไปกันหมดบ้าน และทั้งพี่ชาย พี่สะใภ้ ลูกสาว และหลานสาวลูกพี่ชายด้วย ไปช่วยกันทำงาน”

อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “อยากให้รัฐ หรือผู้ใจบุญเข้ามาช่วยเหลือ มาบริจาคของใช้ที่จำเป็น ข้าวสาร อาหารแห้ง ยา จะได้ประหยัดเงินไม่ต้องไปซื้อ ช่วยพัฒนาโรงเรียนสงสารเด็ก ๆ ลูกหลาน ให้มีโรงเรียนดี ๆ เรียน มีอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือที่ใช้เรียนได้มีหนังสือดี ๆ อ่าน ช่วยหางานให้ชาวบ้านทำแถวบ้านนะมีอุทยานวังเจ้า อยากให้รัฐเข้ามาพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ชาวบ้านจะได้มีรายได้จากการขายของ ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมแถว ๆ บ้านไม่อยากจะเปลี่ยนแปลง เพราะตอนนี้ดีอยู่แล้ว บางทีกลัวว่าถ้าเจริญมากไป จะทำอะไรอะไร ๆ มันเปลี่ยนแปลงไปมากอยากให้เพิ่มไฟฟ้าตามถนน จะได้มองเห็น กลางคืนมืดมาก”

กรณีศึกษาที่ 5 (แรงงานต้นทางภาคเหนือ) คุณพิระวัตร : พนักงานโรงงานแปรรูปไม้ จังหวัดลำปาง

ข้อมูลของแรงงาน คุณพิระวัตร ปัจจุบันอายุ 21 ปี เพศชาย สถานภาพโสด ภูมิลำเนาเกิดที่ ตำบลปวยางคค อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดลำปาง โดยมีอาชีพ เป็นพนักงานลูกจ้างในโรงงานแปรรูปไม้ ในจังหวัดลำปาง ทางครอบครัวปานกลาง เพราะเนื่องจากที่บ้านเปิดร้านขายของชำ ปัจจุบันมีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 4,000-4,200 บาท โดยมีที่มาจากการทำงานในโรงงานแปรรูปไม้บางส่วน

บางส่วนได้จากคุณพ่อหรือคุณแม่ให้เป็นเงินรายวัน ส่วนรายจ่ายต่อเดือนนั้น ตกประมาณเดือนละ 4,000 บาท ซึ่งเป็นรายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าน้ำรถมอเตอร์ไซด์ ค่าอาหาร เป็นต้น

สภาพการดำรงชีวิตของแรงงาน สภาพการเป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความลำบากหรือไม่ คุณพิระวัตร ให้การสัมภาษณ์ “สภาพการเป็นอยู่ทางบ้าน และการดำรงชีวิต มีลักษณะปานกลางไม่ค่อยข้งลำบากมากนัก เนื่องจากแถวบ้านมีสาธารณูปโภค มีให้ใช้สอย ไม่ลำบากมากนัก ทุกคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็จะมั่งงานทำ สามารถทำมาหากินได้และพอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้ อาจเป็นเพราะลำปางเป็นเมืองท่องเที่ยวด้วยมั้ง เลยมีคนมาเยอะ ก็เลยมีงานจ้างให้ทำ”

สภาพการทำงานเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจกับงานที่ทำหรือไม่ ทำงานวันละกี่ชั่วโมง การเดินทางไปทำงานประสบปัญหาหรือไม่ คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “สภาพการทำงานไม่ค่อยจะดีนัก เพราะสภาพแวดล้อมมีสารพัดและมีฝุ่นละอองมาก เพื่อนร่วมงานมีดีและไม่ดีแตกต่างกันไป มีความเห็นแก่ตัวทำงานวันละ 8 ชั่วโมง (8.00-17.00น.) การเดินทางจากบ้านไปทำงานต้องขับรถมอเตอร์ไซด์ระยะทางขับไปก็ 5 กิโลเมตร ไปกลับก็ประมาณ 10 กิโลเมตร ถ้าไม่ได้แวะไปเที่ยวไหน”

สภาพชุมชน/สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บ้าน เพื่อนบ้านเป็นอย่างไร มีปัญหาจากชุมชน หรือเพื่อนบ้านหรือไม่ คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “สภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแล้วรอบ ๆ บ้านเป็นทุ่งนา อยู่ติดเขตอำเภอเมือง เพื่อนบ้านมีน้ำใจ เวลาทำงานช่วยเหลือกันดี”

พอใจกับรายได้ที่ได้รับหรือไม่ แล้วการใช้จ่ายในแต่ละวัน แต่ละเดือน เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ จะทำอย่างไร คุณสมศรีให้การสัมภาษณ์ “ก็เพียงพอนะ รายได้ที่ได้รับกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ถ้าไม่พอก็จะขอยืมจากแม่ก่อน และจะคืนให้ในเดือนถัดไป”

เวลาเจ็บป่วย การเดินทางไปหาหมอเพื่อรักษาพยาบาลมีความลำบากหรือไม่ โรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัยมีความเพียงพอกับคนไข้ แล้วพอใจกับการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการค่าใช้จ่ายในการรักษา จากสถานพยาบาลหรือไม่ คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “ไม่ลำบาก เพราะถ้าเวลาป่วยหนักก็จะเดินทางไป โรงพยาบาลในตัวจังหวัดที่ห่างออกไปโดยใช้เวลาเดินทางประมาณ 8 กิโลเมตร แต่ถ้าป่วยไม่ได้เป็นอะไรมาก ก็จะไปสถานีนอนามัยใกล้ ๆ บ้าน ห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตร ส่วนใหญ่แล้วทั้งโรงพยาบาลในตัวจังหวัดและสถานีนอนามัย ยิงโรงพยาบาลเอกชนในตัวจังหวัดด้วยแล้ว บริการดี แต่ค่าใช้จ่ายก็สูงนะถ้าเป็นโรงพยาบาลของรัฐก็รอคิวนานหน่อย คนมาใช้

บริการค่อนข้างมาก ค่าใช้จ่ายไม่ค่อยสูง ส่วนการบริการไม่ค่อยน่าพอใจนะสำหรับโรงพยาบาลของรัฐ และสถานีนอนมัย ส่วนโรงพยาบาลเอกชนอยากให้ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล”

มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือไม่ หรือเคยมีญาติพี่น้อง คนรู้จัก ชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครหรือไม่ คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “ก็มีนะ มีทั้งญาติ ผีพ่อและผีแม่ ผีแม่ก็จะเป็นน้ำสาว ส่วนผีพ่อก็จะมีอยู่ประมาณ 4 คนได้แก่ อาผู้หญิง 2 คน และ พี่ชาย (ลูกพี่ลูกน้อง) อีก 2 คน สำหรับญาติพี่น้องไม่เคยชักชวนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เพราะเขาคงเห็นว่าเรายังเรียนหนังสืออยู่มั่งในตอนนั้น และก็มึ่งงานทำด้วย”

ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สอบถาม หรืออยากบอกเล่ามีปัญหาด้านอื่น ๆ อีกหรือไม่ คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “ตอนนี้ที่เป็นปัญหาก็คือ มีกลุ่มเด็กวัยรุ่นรวมตัวกันตั้งเป็นแก๊งค์ชอบ ก่อเหตุและก่อกวนชาวบ้าน ปาหินใส่กระมองทางตามแยกต่าง ๆ แข่งรถกันเสียงดัง ส่วนปัญหาอย่างอื่นรู้สึกจะมีแต่ถนนบางช่วงชำรุด ฝุ่นเยอะ”

จากปัญหาต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรในการดำรงชีวิต คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “ส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีปัญหาเรื่องทำมาหากินนะ ถ้าจะมีก็เป็นปัญหา ความสงบเรียบร้อยเสียมากกว่า ชาวบ้านในชุมชน ในหมู่บ้านก็เลยสมัครกันเป็น ตำรวจบ้านประจำ หมู่บ้าน คอยดูแลความปลอดภัยเบื้องต้น สอดส่องเวลากลางคืนบางที่มีตำรวจสายตรวจมาตรวจ ความเรียบร้อยในหมู่บ้าน มีการตั้งด่านตรวจตามแยกต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อดูแลความปลอดภัย”

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต คิดว่าอยากจะย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองหลวงหรือไม่ เพราะอะไร หรือถ้าไม่ย้ายเพราะอะไรถึงไม่ย้าย คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “คิดว่าย้ายนะ อยากเข้ามาในกรุงเทพมหานครอยากมาเรียนต่อ อยากหางานทำให้เหมาะกับที่เรียน จบมาถ้าไม่ย้ายก็ต้องทำงานแถวบ้านก็เป็นงานทั่วไป ๆ เงินไม่ค่อยเยอะเท่าไร”

อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานทางราชการ เข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คุณพิระวัตรให้การสัมภาษณ์ “ถ้าเป็นไปได้อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยราชการ เข้ามาช่วยเหลือ โดยการปรับค่าแรงให้สูงขึ้นให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบันที่ค่าครองชีพค่อนข้างจะสูง”

แรงงานปลายทางจำนวน 10 ราย จากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ

กรณีศึกษาที่ 1 คุณวิษณุ : จากลูกจ้างโรงงานทำวัสดุ อุปกรณ์ประมง จังหวัดขอนแก่น มาเป็นลูกจ้างหน่วยงานราชการ สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณวิษณุปัจจุบันอายุ 29 ปี เพศชาย สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษานอกโรงเรียน (กศน) ในจังหวัดขอนแก่น ภูมิลำเนาเดิม ตำบลสีชมพู อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีน้องสาว 1 คน โดยที่บ้านมีอาชีพทำนา สถานภาพทางครอบครัว ปานกลาง

หลังจากเรียนจบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนที่จะย้ายถิ่นนั้น คุณวิษณุได้เข้าทำงานในโรงงานผลิตวัสดุ อุปกรณ์ประมง ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีรายได้ประมาณเดือนละ 4,000 บาท ต่อเดือนโดยไม่มีรายได้เป็นอย่างอื่นเลย

คุณวิษณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนที่อยู่ที่ขอนแก่น ถึงแม้จะเป็นจังหวัดที่ใหญ่ แต่งานก็หาทำอยาก มีงานอะไรทำได้ก็ทำไปก่อน ได้ลองหางานจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวรับสมัครงาน เดี๋ยวเอง หรือสอบถามจากคนที่รู้จัก แต่เนื่องจากว่างานค่อนข้างหายาก จนได้มาสมัครและทำงานเป็นลูกจ้างโรงงานทำวัสดุ อุปกรณ์ประมง ซึ่งถือว่าเป็นงานแรกที่มีเงินเดือนจริง ๆ จัง ๆ”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณวิษณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในแต่ละเดือนนั้นจะพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัดเดือน ๆ หนึ่งจะพยายามใช้จ่ายไม่เกิน 2,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งก็จะมีค่าใช้จ่าย ๆ ต่าง ๆ ต่อการดำรงชีวิตในแต่ละเดือน ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการแต่งตัว ค่าโทรศัพท์มือถือ ค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณวิษณุให้สัมภาษณ์ว่า “แค่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนเองยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเลย ใช้แบบเดือนชนเดือน ส่วนเงินออมไม่ต้องพูดถึง ไม่ค่อยมีหรอก บางเดือนก็ไปกินเลี้ยงกับเพื่อน เลี้ยงเพื่อน ผมเป็นคนชอบสังสรรค์ครับ หรือ ไม่ก็ให้พ่อแม่บ้าง แล้วแต่เดือนที่เหลือ แต่ส่วนใหญ่ก็จะหมกกับกินเลี้ยงซะมากกว่า”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากขอนแก่นเข้ากรุงเทพมหานครคุณวิษณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ากรุงเทพมหานครนั้น เป็นเพราะอาเนะนำ และชักชวนให้เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร โดยจากการที่อาได้เดินทางกลับไปเยี่ยมที่บ้าน

เลยได้พูดคุยและแนะนำว่า อยู่ที่นี่ได้เงินน้อยสู้เข้าไปหางานทำในกรุงเทพมหานครดีกว่า ได้ฟังอาพูดเลยปรึกษากับพ่อและแม่ ซึ่งก็ไม่ขัดข้องอะไร ประกอบกับรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนก็แค่พอใช้ไปเดือน ๆ งานก็ไม่ค่อยที่จะมั่นคงเท่าไรถ้าตงงาน ก็ต้องกลับไปทำนากับที่บ้าน หมดยุคหน้าก็ไม่มีอะไรทำจึงตัดสินใจเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณวิชณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มองว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ มีความเจริญ คนเยอะ คนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกและที่สำคัญคงจะน่าอยู่กว่าที่บ้านแน่ ๆ เห็นเวลามีคนกลับไปเยี่ยมบ้าน จะดูดีมาก ๆ ไม่ว่าจะการแต่งตัว มีเงิน”

เข้ามากรุงเทพมหานครตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณวิชณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครก็อาศัยอยู่กับอา และได้หางานทำไปเรื่อย ๆ จนมาได้งาน เป็นลูกจ้างชั่วคราวที่สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ทำงานกะกลางคืน มีหน้าที่ทำความสะอาดในท้องที่เขตสัมพันธวงศ์ บางทีมีหน้าที่รดน้ำต้นไม้ ไปกับรถที่ใช้ในการรดน้ำต้นไม้ในท้องที่เขตสัมพันธวงศ์ ตอนนี้นำได้ 3 ปี แล้ว และได้ย้ายมาอยู่ด้วยตนเองคนเดียว เกือบปีกว่าแล้ว ปัจจุบัน อาศัยอยู่แถวเพชรเกษม ภาษีเจริญ ผังธน ชัมมอเตอรืไซต์ไปทำงาน”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณวิชณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าใช้อย่างประหยัดก็เพียงพอ เดือน ๆ หนึ่ง มีรายได้จากเงินเดือน เงินพิเศษ ค่าโอทีบ้าง ตก ๆ แล้วก็ประมาณเกือบ 12,000 บาท แต่รายจ่ายก็มีเพิ่มขึ้น เดือน ๆ ก็เกือบหมื่น ไหนจะค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำมัน ค่าวดรถมอเตอร์ไซด์ ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าน้ำค่าไฟ ค่ากินเลี้ยง ตกเดือน ๆ หนึ่งก็ประมาณเกือบหมื่น เดือนไหนมีพิเศษมากก็พอมีเงินเหลือ ก็พอส่งกลับไปที่บ้านบ้างแล้วแต่บางเดือนก็ไม่ได้ส่งกลับ”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณวิชณุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมว่ามันก็มีนะ เยอะนะ คนเราย้ายจากบ้านเกิดมาไม่ค่อยรู้จักใคร งานก็ไม่มีไปไหนก็ไม่ถูกคนก็เยอะ งบประมาณยังไม่ชิน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การปรับตัว การเดินทาง ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น อะไรเป็นเงินไปหมด คิดถึงบ้าน ส่วนเรื่องอื่น ๆ โชคดีที่ว่ามาอยู่กับอาช่วงแรก ยังมีคนให้คำปรึกษา ส่วนปัญหาหลัก ๆ ก็คือการหางานทำ วุฒิเราน้อย ความสามารถอะไรก็ไม่ค่อยจะมี จนเพื่อนของอาแนะนำให้มาสมัครที่ทำงานอยู่ปัจจุบันนี้ ก็ทำมาตลอดจนถึงปัจจุบัน”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณวิชฌุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ต้องปรับตัวให้ได้ ใช้เวลา ประหยัดลดการใช้จ่าย หางานให้ได้ไว ๆ”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณวิชฌุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมก็อยากไปอยู่แต่มันก็ไม่ใช่ว่า ไก่ ๆ นะ ไกลเหมือนกันกรุงเทพมหานครกับ ขอนแก่น นาน ๆ กลับที่ช่วงไหนมีเงินมากก็กลับบ้านเอาเงินไปให้ที่บ้าน ไม่จำเป็นต้องรอช่วงเทศกาลหรอก”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับบ้านหรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณวิชฌุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเป็นไปได้ผมว่าทุกคนนะ คนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ถ้าที่บ้านมีงานทำ มีเงินพอใช้ มีความเจริญ เหมือนกับในกรุงเทพมหานครผมว่าทุกคนก็คงจะไม่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครหรอก ถ้าเลือกได้ผมก็อยากกลับบ้านมากกว่า แต่กลับไปแล้วไม่รู้ว่าจะมีงานทำหรือไม่”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณวิชฌุได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมโชคดีที่เข้ามากรุงเทพมหานครโดยมีอาแนะนำ และยังมีที่อยู่แต่ถ้าย้อนกลับไปถ้าผมเข้ามาคนเดียว ผมคงไม่มีใครแนะ ๆ สิ่งที่ต้องการให้รัฐช่วยในเรื่องคงจะเป็นเรื่อง การจัดหางานให้ทำ มีการสอนอาชีพเสริม มีเงินช่วยเหลือสำหรับคนต่างจังหวัดที่เข้ามาหางานทำ หรือเงินทุนสักก้อน เอาไว้ตั้งตัว และที่สำคัญควรที่จะขึ้นเงินเดือนหรือค่าจ้างให้มากกว่านี้”

กรณีศึกษาที่ 2 คุณสัจจา : สาวไร่กสิกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้ากรุงเทพมหานคร มาเป็นพนักงานรับส่งเอกสาร หน่วยงานราชการ

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณสัจจา ปัจจุบันอายุ 42 ปี เพศหญิง สถานภาพหม้าย จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จาก ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพี่น้องรวมตนเองด้วย 10 คน โดยที่บ้านมีอาชีพทำสวนยางพารา กรีดยางพาราส่งนายทุน สถานภาพทางครอบครัว ยากจน เนื่องจากมีครอบครัวมีสมาชิก

หลายคน แต่หลังจากที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครแล้ว ได้มาศึกษาต่อจนจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้สมรสและมีบุตรชาย 1 คน ปัจจุบันได้พักอยู่แถวตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “หลังจากเรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากที่บ้านมีพี่น้องหลายคนพ่อแม่ไม่มีเงินจะส่งเรียน เลยต้องมาช่วยที่บ้านทำงาน ซึ่งอาชีพหลักของที่บ้านคือ การกรีดน้ำยางส่งนายทุน ลูก ๆ ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน รวมถึงตนเองด้วย ต้องตื่นตั้งแต่ตีสาม ตีสี่ มากรีดยางเพื่อเอาน้ำยางไปส่งในตอนเช้า จะทำงานอย่างอื่นก็ไม่ได้ เพราะไม่ค่อยมีงานให้ทำ แถวบ้านก็ทำไร่อย่างกันทั้งนั้น หางานอย่างอื่นก็หายาก เงินก็หายากขนาดทำงานกันหนัก ยังไม่ค่อยจะพอกินเลย รายได้ที่ตนเองทำได้ก็ประมาณเดือนละ 2,000 บาทต่อเดือน โดยไม่มีรายได้เป็นอย่างอื่นเลย เรียกว่าทำงานหนักแต่เงินได้น้อย”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในแต่ละเดือนนั้น จะพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัดเดือน ๆ หนึ่ง ก็จะมีรายจ่ายที่ตนเองได้ใช้จ่ายและออกให้กับครอบครัว ประมาณ 1,800 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ และก็ช่วยงานทำบุญตามเทศกาลต่าง ๆ”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณสัจจาให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี เงินทำได้ก็จะให้ พ่อหรือแม่ก็แม่เก็บไว้ เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไม่ถึงต้องย้ายถิ่นจากนครศรีธรรมราชเข้ากรุงเทพมหานคร คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ากรุงเทพมหานคร นั้น เป็นเพราะได้ปรึกษากับพ่อและปู่ ถ้าอยู่ทำงานที่บ้านคงจะไม่พอกินแน่ น้องก็โตขึ้นทุกวัน รายจ่ายก็มีมาก งานอื่น ๆ ก็ไม่มีให้ทำไม่ค่อยมีใครจ้าง หางานทำอยาก เงินน้อย ความเจริญไม่ค่อยมี เวลาเจ็บป่วยก็ต้องไปสถานีนอนมัยอย่างเดียว ซึ่งอยู่ไกล ถ้าเข้ามากรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลคงมีมากที่บ้าน อีกอย่างถ้าได้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร จะมีความภูมิใจนะ สมัยก่อนไม่ได้เข้ามากันง่าย ๆ เพราะเวลาคนแถวบ้านเขามองจะบอกว่าโชคดี ยิ่งถ้าเราได้งานดี ๆ ทำนะจะมีเงินส่งไปให้ กลับไปเยี่ยมบ้านมีของติดไม้ติดมือไปฝากนะ ตนเองโชคดีจึงหะมีญาติ (ป้า) อยู่ที่กรุงเทพฯ แถวฝั่งธนเลยตัดสินใจติดต่อและโชคดีที่ป้าให้การช่วยเหลือ วันที่ขึ้นมากรุงเทพมหานครมาไม่ถูกไม่รู้จะขึ้นมาอย่างไร มากัน 3 คน พ่อกับปู่ขึ้นมาส่ง ส่งเสร็จก็กลับเลยยังจำวันนั้นได้ถึงแม้ว่าจะผ่านมาเกือบสี่สิบกว่าปีแล้วก็ตาม”

คิดว่ากรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มองว่า กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่สวยงาม เจริญ อะไร ๆ ก็คงจะดีไปหมด คนเยอะ คนหน้าตาดี แต่งตัวดี มีความเจริญ คงต้องมั่งงานให้ทำ และเงินคงหาง่ายแน่ ๆ ดึกว่าอยู่ที่บ้าน พ่อแม่พี่น้องจะได้สบาย ๆ ถ้าเราทำงานส่งกลับไปที่บ้านได้”

เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกที่เข้ามา กรุงเทพมหานคร ก็อาศัยอยู่กับป้า โชคดีที่ไม่ต้องเดินทางเหมือนคนอื่น ๆ ป้าฝากงานให้มาทำ เป็นลูกจ้างหน่วยงานราชการโรงพยาบาลแห่งหนึ่งแถว ๆ ฝั่งธน ตอนแรกทำหน้าที่นักการ ตอนนี้เรียนจบ ปวช. เลยปรับวุฒิเป็น พนักงานรับ ส่ง เอกสาร ในหน่วยงาน”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “โชคดีที่เราเป็นคนประหยัด ใช้จ่ายน้อย ใช้อย่างประหยัด ไปไหนก็ไปกลับรถเมล์วันหนึ่งค่าเดินทางไม่เกิน 20 บาท ลงรถเมล์แล้วก็เดินต่อเข้าบ้าน ส่วนรายได้ก็มาจากเงินเดือน เงินพิเศษ และอาชีพเสริม ตอนแรกที่ทำงานก็แค่พอใช้และพอเก็บ ดีใจมาก ส่งกลับไปให้พ่อ แต่ปัจจุบันนี้ทำงานเกือบ 20 กว่าปี มีเงินเดือนรวมรายได้จากแหล่งอื่น ๆ (ขายของ) ประมาณเกือบ 30,000 บาท แต่รายจ่ายก็มีเพิ่มขึ้น เดือน ๆ ก็เกือบหมื่นถึงหมื่นกว่า ไหนจะค่าผ่อนบ้าน ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเทอมลูก ส่งกลับบ้าน เงินเก็บสหกรณ์ ตกเดือน ๆ หนึ่งก็ประมาณหมื่นห้า ทุกวันนี้มีความสุข เพราะไม่เดือนร้อนอะไร มีรายได้ที่สามารถใช้จ่ายแล้วพอเหลือเก็บ”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มี มีมากด้วย สมัยก่อนไม่เหมือนสมัยนี้ สมัยนี้เจริญแล้ว มีอินเตอร์เน็ตก็สามารถช่วยเราได้มากแล้ว อันดับแรกเลย แปลกที่ไม่รู้จักใคร ไปไหนก็ไม่ถูก พูด ฟังไม่ค่อยรู้เรื่องภาษาต่างกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การปรับตัว อาหารการกิน ค่าใช้จ่าย อะไรเป็นเงินไปหมด ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีป้า ที่เข้ามาอยู่คอยให้คำปรึกษา ส่วนปัญหาหลัก ๆ ก็คือตอนแรกมาทำงานด้วย พอสักพักก็เรียนต่อเพื่อปรับวุฒิ หนี้อย่างมาก ไหนจะทำงาน ไหนจะเรียน แต่ก็ดีนะ พอปรับวุฒิแล้วเงินได้เพิ่มขึ้น”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอ ตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ต้องใช้เวลาปรับตัว ชยัน ๆ อย่ำ ชี้เกี่ยจ ไม่เข้าใจอะไรต้องศึกษาต้องถาม อย่ำกลัว อย่ำอาย หาอาชีพเสริมทำ จะได้พอกิน”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ค่อยได้ไป ใช้เป็นการส่งเงินไปแทนตอนนี้ก็มีแต่พี่ ๆ น้อง ๆ อยู่ เรายังคงมาตั้งรกรากที่นี่แล้ว คงจะไม่ย้ายกลับไป”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเป็นไปได้อยากจะนำครอบครัวพี่น้องทั้งหมดขึ้นมาอยู่กรุงเทพมหานคร และช่วยกันทำงานจะได้ไม่ได้คิดถึงกัน เพราะที่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นคนชยัน คงไม่อดตาย แต่ถ้าย้อนกลับไปได้ ถ้าที่บ้านมีความเจริญ มีงาน มีเงิน ก็คงจะไม่ย้ายขึ้นมาอยู่กรุงเทพมหานคร”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากกรณีย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจออยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่คุณสัจจาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากจะทำให้ภาครัฐช่วยหางานให้ ทำให้ตรงกับวุฒิที่จบ มีบ้านพักในช่วงที่หางาน มีเงินให้ยืมลงทุน เมื่อทำงานได้ค่อยผ่อนใช้ มีการรักษาพยาบาลฟรีสำหรับคนตกงานด้วย”

กรณีศึกษาที่ 3 คุณปัญญา : คนงานไร่อ้อย จังหวัดอุดรธานี มาขับรถวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างแบบอิสระ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณปัญญา ปัจจุบันอายุ 31 ปี เพศชาย สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก ในจังหวัดอุดรธานี ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ ตำบลทมนางาม อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพี่น้องรวมตนเองด้วย 7 คน โดยที่บ้านมีอาชีพรับจ้าง ทำไร่อ้อย ทำนา ทำสวน สถานภาพทางครอบครัวยากจน เนื่องจากมีสมาชิกครอบครัวหลายคน และส่วนใหญ่รับจ้างทำงานไม่มีไร่เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้พักอยู่แถวพระราม 2 กรุงเทพมหานคร

คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนอยู่ที่อุดรธานี ได้ช่วยครอบครัวทำงาน รับจ้างตัดอ้อย ทำนา ทำไปเรียนไป ตนเองโชคดีที่เรียนจบสูงสุดคือ ม.6 แต่ชีวิตที่บ้านค่อนข้างลำบากต้องรับจ้างทำงานได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน วันไหนทำวันนั้นก็ได้ วันไหนไม่ทำวันนั้นก็ไม่ได้ คนแถวบ้านก็รับจ้างทำงานแบบเดียวกับตน เช้าที่นาบ้าง หมัดหนานาก็รับจ้างทั่วไป บางคนเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อไปหางานแถวบ้านงานไม่ค่อยมีทำ ส่วนรายจ่ายที่ใช้ในการดำรงชีวิต เช่น ค่าอาหาร ก็พอมีกินไปเดือน ๆ

เรื่องเรียนต่อไม่ต้องพูดถึง พี่ ๆ ไม่ได้เรียน ตนเองเรียนจบสูงสุดรายได้ที่ตนเองทำได้ก็ประมาณเดือนละ 3,500 บาทต่อเดือนโดยไม่มีรายได้เป็นอย่างอื่นเลย”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในแต่ละเดือนนั้นใช้จ่ายแบบเดือนชนเดือน ได้มากก็ใช้หมด เงินเก็บก็ไม่มี ขนาดตนเองใช้แบบที่จำเป็น ๆ เท่านั้น เดือนหนึ่งยังตกประมาณ 3,500 บาทต่อเดือนเลย ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ค่าน้ำ ค่าไฟ ให้พ่อแม่ เพื่อเป็นเงินใช้จ่ายในบ้าน เพราะพี่ ๆ ก็มีครอบครัวกันไปหมด”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณปัญญาให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มี เงินที่ทำได้ก็จะใช้เดือนชนเดือน ได้มากก็ใช้หมด ไม่มีเงินเก็บเลย”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากอุดรธานีเข้ากรุงเทพมหานคร คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ากรุงเทพมหานครนั้น เป็นเพราะที่บ้านทำงานก็ไม่พอกิน มานั่งคิดว่า ถ้าเป็นแบบนี้วันไหนมีแรงทำก็มีกิน วันไหนไม่มีทำก็ไม่พอกิน ไม่แน่นอน ไม่มีมั่นคง งานไม่มีตลอดแหล่งงานอื่น ๆ ก็ไม่มีให้ทำ ค่าแรงก็ต่ำเลยตัดสินใจเข้ามาในกรุงเทพมหานครดีกว่า เหมือนกับเพื่อนบ้านในละแวกที่เข้ามา เห็นเขากลับมาเยี่ยมบ้าน แต่งตัวดูดี มีของกลับมาฝากที่บ้านเลยบอกพ่อกับแม่ และได้ติดต่อกับพี่สาวที่เข้ามาทำงานอยู่ก่อนแล้ว”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไรก่อนที่จะเข้ามา คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มองว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่สวยจากคำบอกปากต่อปากของเพื่อนบ้านที่กลับไปเยี่ยมบ้าน ดูเจริญคนเยอะ แต่ก็ดูรุ่มรวยนะ น่าอยู่ดี คงต้องมีงานให้ทำ และเงินคงหาง่ายแน่ ๆ รายได้มากกว่าอยู่ที่บ้าน”

เข้ามากรุงเทพมหานครตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกที่เข้ามากรุงเทพมหานคร ก็อาศัยอยู่กับพี่สาวก่อน เพราะพี่สาวได้เดินทางเข้ามาทำงานเป็นสาวโรงงานก่อนอยู่แล้ว ตอนแรกก็ลำบาก ต้องเดินทางเองไม่มีงานให้ทำต้องเดินทาง ตอนแรกก็ทำงานที่โรงงานเดียวกับพี่สาว แล้วก็ย้ายไปทำโรงงานคอมพิวเตอร์ ได้ค่าแรงขั้นต่ำไม่พอใช้ เลยมาทำงานที่ร้านอาหารเป็นเด็กเสิร์ฟ แล้วก็ย้ายไปทำโรงงานผลิตเสื้อผ้า ทำได้ไม่นานก็เลิกกิจการก็มาทำอาชีพเป็นเด็กส่งแก๊สได้ค่าจ้างแค่ 400-500 บาทต่อวัน ช่วงนั้นแต่งงานกับแฟนแล้ว มีค่าใช้จ่ายมากขึ้นเพราะต้องใช้จ่ายต้องอยู่ ต้องกินกัน 2 คน แต่ตนเองทำงานคนเดียว ค่าใช้จ่ายมากขึ้นอีกอย่างพอแต่งงานก็ย้ายออกมาอยู่เองกับแฟน จึงต้องออกมาหางานใหม่ ช่วงที่รอเลยมาขับรถวินมอเตอร์ไซด์แถวสนามหลวง แถวถนนราชดำเนิน ขับไปขับมา ขับมาจนถึงปัจจุบันนี้”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกที่ทำงานก่อนขับรถวินมอเตอร์ไซด์ ไม่พอนะ แต่พอมาขับรถวินมอเตอร์ไซด์ มีรายได้ติดต่อดีเดือนประมาณ 15,000 บาท พอนะ อีกอย่างถ้าขยันมากก็ได้มาก งานอิสระ ไม่มีใครมาบังคับ อยากทำอะไรก็ได้ ส่วนรายจ่าย ก็มีตามสถานภาพ เดือน ๆ เกือบหมื่นบาท เป็นค่าเช่าบ้าน ส่งกลับบ้าน ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเสื้อผ้า อะไรประมาณนี้”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานคร ใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มีอยู่แล้ว ตัวผมเองที่เจอคือ หางานอยากนะ ตัวเราประสบการณ์ก็ไม่มี กว่าจะได้งานก็ยาก มักจะได้งานเป็นงานที่ใช้แรงมากกว่าใช้สมอง ส่วนปัญหาอื่น ๆ ก็มีนะ แรก ๆ รู้สึกตัวเองไม่ค่อยสบาย อาจจะเป็นเพราะอากาศกรุงเทพมหานครก็ไม่ค่อยดี มลพิษเยอะ อาจเป็นเพราะทำงานที่เสี่ยงต่อสุขภาพก็ได้”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานครคุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ต้องขยัน ๆ เดินหางาน ของงานทำต้องหางานทำอยู่ตลอด อย่าให้เวลาผ่านไป ตัวผมเองใช้วิธีนี้เกือบเดือนนะกว่าจะได้งาน”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไปครับส่วนใหญ่ช่วงเทศกาลวันหยุดนะ นอกนั้นก็ใช้เป็นการส่งเงินไปแทน ตอนนี่ก็มีแต่พ่อกับแม่ และก๊หลาน ๆ อยู่ที่บ้าน”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยาก แต่คงเป็นไปไม่ได้เพราะถ้าไม่เข้ามากรุงเทพมหานครก็คงไม่มีงานทำ ไม่มีเงิน ไม่มีกิน”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่คุณปัญญาได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากจะทำให้ภาครัฐช่วยหางานให้ทำ ให้คนที่เรียนจบมาใหม่ ๆ เดินหางานทำ ไม่ว่าจะเด็กต่างจังหวัด หรือเด็กกรุงเทพมหานครนะ อยากให้รัฐช่วยหางานเพื่อรองรับให้เขาได้ทำงานตรงกับที่จบมา ถ้าอประสบการณ์ผมว่าคงไม่มีนะ ต้องให้โอกาสกับเขาอีกอย่างผมว่าน่าจะมีการดูแลสวัสดิการสุขภาพฟรี มีกองทุนเงินช่วยเหลือคนตกงานด้วยก็ดีนะ”

กรณีศึกษาที่ 4 คุณกรชัย : จากชาวไร่ชาวนา จังหวัดราชบุรี มุ่งสู่กรุงเทพมหานครทำอาชีพอิสระ พ่อค้าขายพระเครื่อง ทำพระจันทร์

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณกรชัย ปัจจุบันอายุ 24 ปี เพศชาย สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก ในจังหวัดราชบุรี ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ ตำบลบางป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี อาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยที่บ้านมีอาชีพทำสวน สถานภาพทางครอบครัวปานกลางแค่พอกิน ปัจจุบันได้พักอยู่แถว บางบอน กรุงเทพมหานคร

คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนอยู่ที่ราชบุรี ได้ช่วยครอบครัวทำงาน ทำสวนผัก สวนผลไม้ ค้าขายผักผลไม้ และรับจ้างทั่วไป ทำไปเรียนไปตั้งแต่เด็กจนโต เหนื่อยมาก ทำจนถึงอายุ 20 ปี รู้สึกว่ามันจำเจ ไม่มีอะไรแปลกใหม่ ตนเองเป็นคนรักสนุก เฮฮา ชอบเที่ยว ชอบแต่งตัว รายได้ที่ตนเองทำได้ก็ประมาณเดือนละ 10,000 บาท ต่อเดือน เป็นรายได้จากทุกแหล่งที่ทำได้ ไม่ว่าจะทำสวนกับที่บ้านหรือ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในแต่ละเดือนนั้นใช้จ่ายพอนะ ส่วนมากที่จะหมดก็จะหมดกับการแต่งตัวเสียมากกว่า เดือนๆ ก็ประมาณ 2,500 บาทต่อเดือนอยู่ที่บ้านก็เที่ยวแถว ๆ บ้าน มีงานแบบต่างจังหวัด แบบพื้นบ้าน ไม่เหมือนกับในกรุงเทพมหานครที่เที่ยวนาน”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณกรชัย ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็พอมีเก็บบ้าง แต่พอทำงานในกรุงเทพมหานคร เอาเงินที่เก็บไว้มาลงทุนสำหรับ ค้าขายพระเครื่องหมด”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากราชบุรีเข้ากรุงเทพมหานคร คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกก็ไม่คิดว่าจะย้ายนะ แต่จังหวัดราชบุรีอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร สมัยก่อน ก่อนที่จะเข้ามาอย่างจริงจังเหมือนทุกวันนี้ เคยเข้ามาเที่ยวเป็นครั้งคราวรู้ว่าสักว่ากรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีคนเยอะแยะดี แต่งตัวดี มีความเจริญ มีงานทำไม่จำเจ น่าจะมีงานมาก จะหางานแบบไม่เหนื่อย งานเบา ๆ งานสบาย ๆ ทำ”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มองว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่น่าอยู่ เจริญ มีที่เที่ยงมาก มีความเจริญหูเจริญตา ของเยอะ พุดง่าย ๆ ว่า ชอบกรุงเทพมหานครนะ ดูหนัง ดูละคร เห็นมีวัยรุ่นแต่งตัวดี ๆ ทั้งนั้น”

เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนที่เข้ามา กรุงเทพมหานครก็อาศัยอยู่กับน้ำชายก่อน เพราะน้ำชายทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ตนเองได้เดินทางเข้ามาเป็นช่างทองทำแหวน ๆ บางบอน แรก ๆ ก็กลัว เพราะต่างที่ ต่างถิ่น ทำไปสักพักก็เลยเริ่มที่จะรู้จักลูกค้า เพราะนำพระเครื่อง มาให้เลี่ยม เริ่มคุย เริ่มถาม ทำอยู่สักพักหนึ่ง เลยออกมาเดินดูตลาด เห็นว่าน่าจะไปได้ เลยตกลงสอบถามจากคนที่ขายพระเครื่องอยู่แถว ๆ ท่าพระจันทร์ หาข้อมูลไปเรื่อย ๆ เมื่อมั่นใจแล้ว ก็เลยเลิกอาชีพทำทองกับน้ำชาย มาค้าขายพระเครื่องแถวท่าพระจันทร์ ชอบอาชีพนี้แหละ อีสระดี ไม่เหนียว ไม่จำเจ เจอผู้คนมากมาย แปลก ๆ ก็มาก มีทั้งคนรวย คนจน มีทั้งวัยรุ่น ผู้ใหญ่ ไม่เหนียวดี รู้สึกว่าชอบ ทำมาเกือบ สองปีแล้ว”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมคิดว่าก็โอเคนะ อย่างน้อย ๆ วันหนึ่ง น้อย ๆ ก็เกือบ 1,500 บาท มันขึ้นอยู่กับช่วงหรือกระแสด้วย ว่าช่วงไหนกระแสพระองค์ไหนมาแรง ถ้าเราเอาของมาลงทัน ก็ขายได้มาก คนมาซื้อเยอะ เพราะคนเดินเยอะ ยิ่งช่วงวันหยุดนะ ตั้งแต่เข้าจดทะเบียน ของอย่างนี้มันแล้วแต่ราคาต่อรอง ความพอใจกันด้วย ส่วนรายจ่ายเดือน ๆ ก็เกือบ 4,000 บาท ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวก ค่าเดินทาง ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าแต่งตัว ค่าโทรศัพท์ ของใช้ส่วนตัว และที่สำคัญคือ ต้นทุนของที่ซื้อมาขายด้วยครับ ยิ่งไงผมว่าเงินดีกว่าอยู่ที่ราชบุรีอีกนะ”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แรก ๆ ก็กลัวนะ เมื่อเราต้องมาอยู่จริง ๆ จัง ๆ ส่วนเรื่องของการอยู่อาศัย การเดินทางในช่วงแรก ๆ โชคดีที่ว่าเคยเข้ามาบ้างในบางครั้งที่มีโอกาสเอาผัก ผลไม้ มาขายบ้าง เข้ามาเที่ยวบ้าง แต่ถ้าเป็นเรื่องงาน ผมว่า หาดยากนะงานประเภทแบบทำบริษัทนะ แต่ถ้าเป็นอาชีพอิสระแบบผมนี้ ผมว่าน่าจะง่ายขึ้น ไม่มีใครเป็นนายเรา เราเป็นนายตัวเอง อยากขายก็ขาย ไม่อยากขายก็ไม่ขาย หยุคก็ได้”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอ ตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สำหรับผม อาศัยการมองหาอาชีพ

ที่คิดว่าตนเองทำได้ ไม่อยากเกินไป เมื่อเริ่มลงทุนทำอะไรซักอย่าง ผมว่า ถ้ามองดี ๆ นะ ใน กรุงเทพมหานคร สามารถทำอะไรเป็นเงินได้หมดละ แต่ต้องขยัน ๆ หน่อย”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไปบ่อยครับ แล้วแต่โอกาส คิดถึงบ้านก็กลับไปเยี่ยม ราชบุรีแค่นี้เอง ไปกลับบ้านได้ สบาย ๆ ”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานคร มากกว่า คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมชอบอยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า สนุกดี มีอะไรให้ทำเยอะ ไม่จำเจ สนุกดี”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำใน กรุงเทพมหานคร ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณกรชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากจะทำให้ภาครัฐช่วยแนะนำแหล่งงานให้แก่ผู้เดินทางมา มี การช่วยเหลือทั้งเงิน ที่พัก การดูแลช่วยเหลือแนะนำ อะไรประมาณนี้”

กรณีศึกษาที่ 5 คุณน้ำเพชร : ลูกจ้างร้านอาหาร จังหวัดกำแพงเพชร เข้ากรุงเทพมหานคร มาเป็นลูกจ้าง ร้านค้าส่งเหล้าและเครื่องดื่ม

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณน้ำเพชร ปัจจุบันอายุ 36 ปี เพศหญิง สถานภาพหม้าย มีบุตรสาว 1 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก ในจังหวัดกำแพงเพชร ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร อาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยที่บ้านมีอาชีพรับจ้างทั่วไป สถานภาพทางครอบครัวปานกลางแค่พอมีพอกิน ปัจจุบันได้พักอยู่แถว ท่าพระ เพชรเกษม เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เกือบ 19 ปี

คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนอยู่ที่กำแพงเพชร ก่อนย้ายเข้ามาทำงานใน กรุงเทพมหานคร ตนเองกับที่บ้านมีอาชีพรับจ้างทั่วไป จนเรียนจบ ม.3 ได้เข้ามาทำเป็นเด็กเสิร์ฟ ลูกจ้างร้านอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดกำแพงเพชร ในช่วงนั้นมีรายได้น้อย ตกต่อเดือนประมาณเดือนละ 3,000 บาท ทำทุกวัน เพราะร้านอาหารต้องเปิดทุกวันแต่โชคดีที่อาศัยอยู่กับที่บ้านไม่ต้องไปเช่าบ้าน เวลามาทำงานก็ขับรถมอเตอร์ไซด์มาทำงาน เดือน ๆ หนึ่งก็มีรายจ่ายประมาณตกเดือนละเกือบ 2,000 บาท”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็อย่างที่บอก โชคดีที่ไม่ต้องไปเช่าบ้านอยู่ เวลากิน ไม่กินที่บ้านก็กินที่ร้าน เขามีให้กิน กินฟรีนะ ส่วนรายจ่ายอื่น ๆ ถ้าใช้จ่ายมาก คงจะไม่พอแน่ ๆ เพราะเดือน ๆ มีรายได้แค่ 3,000 บาทเอง รายจ่ายส่วนใหญ่ก็จะเป็นประเภท ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประมาณนี้ละ”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณน้ำเพชร ให้สัมภาษณ์ว่า “มีเก็บบ้าง แต่ก็ไม่มากพอที่จะไปลงทุนอะไรได้มากมายหรอก เก็บฝากไว้ในธนาคารเป็นเงินออมไว้ ‘ไม่ก็บาทหยอก’”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากกำแพงเพชรเข้ากรุงเทพมหานคร คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกก็ไม่คิดว่าตัวเองจะย้ายนะ พอดีมันมีหลาย ๆ ประเด็นเข้ามา จังหวะมันบังเอิญด้วย คนแถวบ้านบ้าง เพื่อน ๆ เราบ้าง พอไม่มีอะไรทำ เขาก็จะเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร บอกว่ามีงานเยอะ เงินก็ดี พอเพื่อน ๆ กลับมาเยี่ยมบ้านที่ ก็จะมาเล่าให้ฟังว่ากรุงเทพมหานคร เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เราฟังแล้วก็อยากจะไปบ้าง อีกรายอย่างตัวเราเองก็คิดไว้อยู่แล้วว่ากรุงเทพมหานคร น่าจะมีงานให้ทำมาก แหล่งงานเยอะ หาเงินง่ายกว่าอยู่ที่บ้าน อีกรายอย่างที่ตั้งใจไว้ก่อนที่เข้ามากรุงเทพมหานคร คิดว่าเข้าไปหางานทำแล้วก็จะเรียนต่อด้วย แบบว่าทำงานไปเรียนไป อีกรายอย่างดูข่าว ดูทีวี เห็นกรุงเทพฯ มีแต่ความเจริญ มีตึกสูง มีสถานที่เที่ยวแบบทันสมัยดีนะ ”

คิดว่ากรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “คิดว่ากรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีความเจริญนะ มีแสงสีเยอะดี อะไร ๆ ก็เจริญไปหมด รถลา บ้านช่องดูเจริญดี”

เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตื่นเต้นนะ รถเยอะดี งบประมาณไปไหนไม่ถูก โชคดีที่มีญาติมารับ พอดีมีญาติเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ก่อนแล้วทำงานโรงงานนะ แต่จำไม่ได้สิมาแล้วว่าโรงงานอะไร ”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็พอมีเก็บบ้างนะ มีรายได้มากกว่าอยู่ที่กำแพงเพชรอีก ตกเดือนหนึ่งก็ประมาณ 12,000 บาท เป็นรายได้มาจากการทำงานที่ร้านส่งเหล้าบ้าง ขายเครื่องสำอางบ้างเป็นอาชีพเสริมนะ ส่วนรายจ่ายต้องมีอยู่แล้ว ไหนจะค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำค่าไฟ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ส่งเงินไปให้ลูก

ตอนนี้ฝากย่าเขาเลี้ยง ตอนนี้อยู่คนเดียวเล็กกับแฟนเกือบ 3 ปีแล้ว ตกเดือน ๆ หนึ่งเกือบ 9,000 บาท ถ้ายัน ๆ หน่อย ชายของได้มาก ก็มีเงินมากในเดือนนั้น”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อย่างที่บอก แรก ๆ ตื่นเต้นนะ รถเยอะดี งบประมาณ ไปไหนไม่ถูก ไม่รู้จักคน สถานที่ ลำบาก ช่วงแรกยังปรับตัวไม่ได้ แต่มาแรก ๆ รู้สึกว่ารายได้ดีนะ โชคดีที่เดินทางมา มาสมัครงานทำที่ร้านส่งพวกเหล่า เบียร์ ทำมานานแล้วละ มีคนซื้อเยอะ ลูกค้าน่ามาก สมัยก่อนต้องนั่งไปกับรถส่งของเอาของที่ลูกค้า พวกเหล่า เบียร์ ไปส่งให้ลูกค้าตามร้านค้าโชห่วย ทำตั้งแต่เป็นลูกจ้างตอนนี้ได้เลื่อนมาเป็นเสมียนคอยคิดเงินให้เค้าแก่ แต่พออยู่ไปรู้สึกว่ามีรายจ่ายเพิ่มขึ้น มันก็สอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้นถามว่าคิดถึงบ้านไหม มาแรก ๆ คิดนะ คิดมากด้วยอยากกลับบ้าน แต่กลับไปก็ไม่มีงานทำ กลับไปต้องไปเริ่มต้นใหม่ แต่ตอนนี้ต้องทำงานก่อนมีภาระต้องส่งเสียเลี้ยงดูลูกสาว ต้องใช้เงินมากมีค่าใช้จ่ายเยอะ”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องค่อย ๆ ศึกษา ค่อย ๆ ปรับตัว หากคนให้คำปรึกษาจากคนที่เรารู้จัก และไว้ใจได้”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “นาน ๆ ไปที ว่างงานไม่ค่อยได้ ต้องขายของ ช่วงเทศกาลขายดี ”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “คิดนะ ตัวเองยังเคยคิดจะกลับบ้าน แต่ขอถูทางก่อน หาเงินได้สักก้อนก่อนกลับไปทำอะไรทำเป็นของตัวเอง อาจจะเปิดร้านขายของ หรือร้านอาหารเล็ก ๆ ก็ได้”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณน้ำเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนใหญ่ที่ติดการนะ คือ จัดหาแหล่งงาน หางานให้คนที่มีความได้น้อยที่ย้ายเข้ามา อยากให้ถามความต้องการของคนทำงานมากขึ้นมากกว่าถามสถานประกอบการ อีกอย่าง ถ้าเป็นแถวบ้านจะเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครนะ เขาจะถามคำถามหลัก ๆ เลยคือ มีไอทีไหม รายได้เสริม มากกว่าค่าจ้างหลัก สวัสดิการ ประกันสังคม

วันหยุด เบี้ยขยัน ความคุ้มค่าในเรื่องรายได้กับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ที่พัวพันกับที่ทำงานมัย อีกอย่าง การย้ายเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพสำหรับตัวเองคิดว่ามันก็เป็นค่านิยมหนึ่งที่ส่วนใหญ่เพื่อนฝูงมักจะแนะนำให้เพื่อน อาจจะเรียกว่าเป็นค่านิยมก็ได้นะ”

กรณีศึกษาที่ 6 คุณนัฐธิยา : สาวเหนือจาก จังหวัดเชียงราย อาชีพรับจ้างทั่วไป เข้า กรุงเทพมหานคร เป็น ลูกจ้างองค์กรเอกชน

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณนัฐธิยา ปัจจุบันอายุ 33 ปี เพศหญิง สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านสาขาการบัญชี จากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย แต่เดิมตนเองก่อนย้ายเข้ามาใน กรุงเทพมหานคร ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งตอนนั้นก่อนที่จะเข้ามาเรียนในกรุงเทพมหานคร ก็รับจ้างทั่วไป ทำงานบ้าน หาเงินเรียนไปด้วย สถานภาพทางครอบครัวปานกลาง ปัจจุบันได้พักอยู่ แถวบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เกือบ 14 ปี

คุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนอยู่ที่เชียงราย ก่อนย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ตนเองมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รับจ้างทำงานบ้าน ทำไปเรื่อย ๆ เพื่อเก็บเงินหาค่าขนมบ้าง เก็บเงินเป็นค่าเทอมบ้าง ช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้าน ทำจนเรียนจบ ม.6 ส่วนใหญ่แถวบ้านก็ไม่ค่อยมีอะไรให้ทำมากมาย คือ สังคมต่างจังหวัดนะ ยังไม่ใช่เป็นตัวเอง ก็สบาย ๆ นะ ไม่ต้องรีบร้อน ไม่ต้องดิ้นรนอะไรมาก แค่พอมีพอกินไปวัน ๆ แต่ก็ไม่ถึงขั้นรวยอะไรนักหนา พอดีใกล้จะเรียนจบ ตนเองคิดว่าต้องหาที่เรียนต่อในระดับปริญญาตรี ถามเพื่อน ๆ บางคนก็ไม่คิดจะเรียน บางคนก็ทำงานบ้าง มีครอบครัวไปบ้าง ไม่มีเงินเรียนบ้าง ตนเองโชคดีที่สาวเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เลยได้เข้ามาเรียนต่อ และทำงานเสริมไปด้วย”

ในสมัยที่ทำงานรับจ้าง ทำงานบ้านที่เชียงราย มีรายได้กับรายจ่ายอย่างไรบ้าง เพียงพอหรือไม่ต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น คุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็พอนะ เดือน ๆ หนึ่งรับจ้างทำงานบ้าน เก็บเล็กเก็บน้อย พอได้เงิน เดือน ๆ หนึ่ง ก็ได้เกือบ 2,000 บาท ส่วนรายจ่ายก็ไม่มีอะไรมาก ส่วนใหญ่จะเป็นค่าขนม ค่าแต่งตัว ค่าของใช้ของผู้หญิง ค่าเทอมก็ไม่แพงอะไร เรียนโรงเรียนหลวง ไม่แพงมาก เดือน ๆ หนึ่งก็เกือบ 1,000 บาท ส่วนเรื่องอาหารการกินก็กินที่บ้าน”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณนัฐธิยาให้สัมภาษณ์ว่า “ก็มีเก็บเดือน ๆ หนึ่งถ้าเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บ 500-1,000 นะ ถ้าเดือนไหนใช้ไม่มากก็มีเก็บมากหน่อย ฝากไว้ในแบงค์”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากเชียงราย เข้ากรุงเทพมหานครคุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าไม่คิดจะเรียนต่อก็คงไม่ย้ายหรอก เดินทางมาคนเดียว กลัวอยู่เหมือนกัน มาอยู่กับพี่สาว พอดีพี่สาวเข้ามาในกรุงเทพมหานครก่อน สาเหตุจริง ๆ คืออยากจะมาเรียนต่อ อยู่ที่บ้านคงไม่ได้เรียนแน่ ๆ ดูเพื่อน ๆ หลายคน ก็ไม่ได้เรียน ทำงาน มีครอบครัวไปกันหมด อีกอย่างที่เชียงรายทางเล็กลงน้อย คิดว่าถ้าเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพมหานครคงมีทางเลือกมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน หรือเรื่องทำงานเสริม คงจะมากกว่า อีกอย่างเข้ามากรุงเทพมหานครก็ไม่ได้มาอยู่คนเดียวมาอยู่กับพี่สาวในช่วงแรก ๆ พี่สาวทำงานแล้ว เราก็เข้ามาเรียนปริญญาตรีต่อทำงานพิเศษไปด้วยเรียนไปด้วย เพื่อช่วยทางบ้านประหยัดค่าใช้จ่าย”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนตัวชอบนะ ใคร ๆ ก็อยากเข้ามา สวยดี เจริญนะ มีอะไรเยอะดี คนแถวบ้านถ้าไม่อยู่ที่บ้านเขาก็เข้ามาทำงาน มาหางาน คนไหนส่งลูกได้ก็จะให้เข้ามาเรียนต่อ ในกรุงเทพมหานครแถบจะบอกว่า ถ้าเห็นถือกระเป๋าเสื้อผ้า ถามว่าจะไปไหน คำตอบส่วนใหญ่ก็จะเป็น ไปกรุงเทพมหานครกัน”

เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “มาอยู่กับพี่สาว เหนง ไม่มีเพื่อน ตัวเองเป็นคนพูดไม่เก่ง ค่อนข้างที่จะเจี๊ยบ ๆ เสียด้วยซ้ำ การปรับตัวเข้ากับสังคม มันไม่ใช่ที่บ้านเรา ภาษา อาหาร การเดินทาง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องพวกนี้ กว่าจะหางานพิเศษทำงานในร้านอาหารแห่งหนึ่ง ได้ก็ต้องใช้เวลาสักพักนะ กว่าจะเข้าใจเรื่องงาน เรื่องการเดินทาง การปรับตัว ที่นี้ต้องทำอะไรเร็ว ๆ รีบ ๆ ไม่เหมือนกับที่บ้าน พอเรียนจบก็สมัครเข้ามาเป็นพนักงานบัญชี ตอนนี้มีเงินเดือนเป็นรายเดือน แต่งานแล้ว อยู่กับแฟนสองคน แยกออกมาอยู่ข้างนอกไม่ได้อยู่ร่วมกับพี่สาวแล้ว ภาระก็เลยมีมากขึ้น”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณนัฐธิยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เดือน ๆ ก็มีรายได้ประมาณเกือบ 20,000 บาท เป็นเงินเดือน OT ขายของบ้าง ส่วนรายจ่ายก็เยอะเยอะเกือบ ๆ 20,000 บาทนะ ได้มาก็ใช้จ่ายหมด แต่ดีทำงานกันสองคนกับแฟน ก็ยังพอมีเก็บบ้าง

รายจ่ายก็จะเป็นพวก ค่าบ้าน ค่ารถ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมันรถ ค่าอาหาร ค่าประกันชีวิต ค่าแต่งตัว ใช้จ่ายในบ้าน”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณนัฐติยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อย่างที่บอก ตอนแรก ๆ มีปัญหาเรื่องการปรับตัว ต้องใช้เวลาสักพัก มันแปลกที่แปลกถิ่นนะ”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอ ตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณนัฐติยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตนเองคิดว่า ต้องใช้เวลาจะขึ้นอยู่กับคน บางคนปรับได้เร็ว บางคนปรับได้ช้านะ ต้องใช้เวลาในการปรับตัวและศึกษา ประมาณนี้”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณนัฐติยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ค่อยได้ไป กลับไปที่มีค่าใช้จ่ายสูง การเดินทางก็ลำบาก”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณนัฐติยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากอยู่กรุงเทพมหานครมากกว่า ไม่อยากกลับไปทำงานที่บ้าน เนื่องจากถ้ากลับไปทำงานที่บ้าน รายได้ไม่ค่อยสูงสักเท่าไร อีกอย่างนาน ๆ ที่ พ่อกับแม่ก็จะลงมาหาที่ กรุงเทพมหานคร มาเที่ยวบ้าง เป็นบางครั้ง นาน ๆ ที่ พ่อกับแม่ไม่ได้ทำงานประจำแล้ว เลยมีเวลาว่างมาก นาน ๆ ก็มาเยี่ยมตนกับพี่สาวบ้าง”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำใน กรุงเทพมหานคร ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณนัฐติยา ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ขอเป็นเรื่องแนะนำสถานที่ทำงาน มีการจัดหางานให้ทำ โดยไม่จำเป็นต้องตรงกับที่เรียนจบก็ได้นะ ขอให้ชอบและอยากทำ ช่วยในการพัฒนาทักษะความรู้ ทักษะการทำงานเพิ่มเติม สวัสดิการดูแลเวลาเจ็บป่วย มีที่พักให้ฟรี มีความปลอดภัย”

**กรณีศึกษาที่ 7 คุณบัวทอง : ชาวไร่ ชาวนา จากจังหวัดหนองคาย เข้ากรุงเทพมหานคร
เป็นแม่บ้าน บริษัทเอกชน**

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณบัวทอง ปัจจุบันอายุ 40 ปี เพศหญิง สถานภาพสมรส
จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่
ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ปัจจุบันอาศัยอยู่แถวชอยสายหยุด 48 โดยเช่าบ้านอยู่

คุณบัวทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แต่เดิมตนเองก่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพมหานคร ยังไม่ได้
แต่งงาน ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ที่บ้านมีอาชีพทำไร่ ทำนา ซึ่งมีที่นาเป็นของตนเองอยู่ประมาณ 4-
5 ไร่ ปลูกไว้ปี ๆ หนึ่ง ขายได้ปีละ 2 ครั้ง ขายเป็นเกวียน ๆ ละ 6,000 บาท ปีหนึ่งก็ได้ประมาณ 12,000
บาทต่อปี ส่วนอาชีพรับจ้างทั่วไป จะมีรายได้ตกต่อวัน ๆ ละประมาณ 100-150 บาทต่อวัน ได้แก่
รับจ้างเก็บพริก คิดค่าจ้างเป็นถัง ๆ ละ 20 บาท วันหนึ่งเก็บได้ประมาณ 7 ถัง ก็ตกรายได้ประมาณ
140 บาทต่อวัน อีกอย่างหนึ่ง คือการรับจากเก็บใบยาสูบ ได้วันละ 150 บาทต่อวัน

ในสมัยที่ทำนาหรือรับจ้างอยู่ที่บ้าน มีรายได้กับรายจ่ายอย่างไรบ้าง เพียงพอหรือไม่ต่อการ
ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น คุณบัวทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ค่อยพอนะ เดือน ๆ หนึ่งรับจ้างทำนา ทำสวน
เดือน ๆ หนึ่ง มีรายได้ประมาณ 3,000-4,000 บาท ส่วนรายจ่าย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นค่าใช้จ่ายภายใน
บ้านและก็ค่ารักษาพยาบาล เดือน ๆ หนึ่งก็เกือบจะไม่เหลือ มีรายจ่ายมาก เหลือเก็บเดือน ๆ ยังไม่ถึง
1,000 บาทเลย”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากหนองคายเข้า
กรุงเทพมหานคร คุณบัวทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เป็นเพราะ
การทำนาไม่มีตลอดปี ถึงเวลาหน้านาก็มีทำ ไม่มีนาให้ทำก็ว่างงาน แต่เงินมันต้องใช้ตลอด เพราะถ้า
จะให้ทำนาอย่างเดียวก็คงจะไม่ไหว มีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นด้วยที่ต้องรับผิดชอบ คิดพอสมควรก่อน
ตัดสินใจเข้ามาในกรุงเทพมหานคร เข้ามาคนเดียว เหตุผลที่เข้ามาในกรุงเทพมหานคร เพราะต้องการ
เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร และอยากได้เป็นอาชีพหลัก ที่มีรายได้แน่นอน มันคง แต่ตัวเอง
จบไม่ค่อยสูง งานจึงหาอยาก”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “คิดว่ากรุงเทพมหานครน่าจะดีกว่าที่บ้านนะ คนแถวบ้านแนะนำมาด้วย เพราะส่วนมากก็จะเข้ามาหางานทำ ในกรุงเทพมหานครอยู่ที่บ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีแหล่งทำมาหากิน”

เข้ามากรุงเทพมหานครตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เข้ามากรุงเทพมหานครแรก ๆ เข้ามาคนเดียว ทำอะไรไม่ค่อยถูก งบประมาณหมด ถนนเยอะ รถก็แยะ ไปไหนไม่ถูก ใช้อาศัยถามเขาเอา เดินหางาน เรามันจบไม่สูง มีงานอะไรก็ทำไป ตอนแรกก็เป็นลูกจ้างร้านค้า ร้านอาหาร ทำไปทำมา เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนตอนนี้มารับจ้างเป็นแม่บ้าน บริษัทเอกชน”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เดือน ๆ ก็มีรายได้วันละ 205 บาท ทำงานหยุดวันเสาร์ 1 วัน ตกต่อเดือน 5,400 บาท ส่วนใหญ่รายได้ที่ได้ ก็จะเป็นรายได้จากการทำงานแม่บ้านเป็นรายได้หลัก รายได้เสริมส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยมีส่วนรายจ่ายจะเป็นพวก ค่าเช่าห้องเดือนละ 2,000 บาท ค่ารถมาทำงานไปกลับ วันละ 30 บาท ค่าอาหารต่อวัน 100 บาท ส่วนรายจ่ายอื่น ๆ พวกของใช้ส่วนตัวก็ประมาณ 300 บาทต่อเดือน”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อย่างที่บอก ตอนแรก ๆ มีปัญหาเรื่องการปรับตัว ต้องใช้เวลาสักพัก มันแปลกที่แปลกถิ่นนะ”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องขยัน ต้องสู้ ต้องใช้เวลาในการปรับตัวนะ”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากอยู่กรุงเทพมหานครมากกว่าเนื่องจากถ้ากลับไปทำงานที่บ้าน รายได้ไม่ค่อยสูงสักเท่าไร งานก็ไม่ค่อยมี อย่างน้อยอยู่ที่นี่ยังมีงานทำ”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาการย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณบัวลอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ขอเป็นเรื่องค่าแรง ขอให้ค่าแรงเพิ่มขึ้น เพราะเงินเดือนน้อย ค่าใช้จ่ายต่อเดือนไม่เพียงพอ อยากให้มีประกันสังคมจะได้ช่วยเรื่องรักษาพยาบาล”

กรณีศึกษาที่ 8 คุณประไพพร : พนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่งใน อำเภота่าแซะ จังหวัดชุมพร เข้ากรุงเทพมหานครมาเป็นลูกจ้าง หน่วยงานราชการ

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณประไพพร ปัจจุบันอายุ 29 ปี เพศหญิง มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ อำเภота่าแซะ จังหวัดชุมพร อาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยที่บ้านมีอาชีพรับจ้างทั่วไป สถานภาพทางครอบครัวปานกลาง ปัจจุบันได้เข้ามาทำงานในหน่วยงานราชการ แถวฝั่งธน กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเช่าห้องพักแถวอรุณัมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เกือบ 1 ปี

คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนอยู่ที่ท่าแซะ จังหวัดชุมพร ก่อนย้ายเข้ามาทำงานใน กรุงเทพมหานคร ตนเองเมื่อเรียนจบในระดับปริญญาตรีแล้ว ได้เข้าทำงานที่สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่งในอำเภота่าแซะ จังหวัดชุมพร มีรายได้ตกต่อเดือนประมาณเดือนละ 10,000 บาท ทำงานตามวันและเวลาราชการรายได้ที่ได้ก็มากกว่าเงินเดือนกับค่า OT บางวันก็ทำงานตั้งแต่ 8.30-19.00 น. เพราะต้องคอยลูกค้าหรือผู้มาติดต่อในช่วงเวลาพัก หรือหลังจากเลิกงาน ส่วนรายจ่ายเดือน ๆ หนึ่งก็มีรายจ่ายประมาณตกเดือนละเกือบ 2,000 บาท”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “รายจ่ายเดือน ๆ ก็พอนะ เดือน ๆ ก็มีรายจ่ายประมาณเดือนละ 2,000 บาท ไม่ค่อยใช้จ่ายอะไร ตอนเช้าก็กินข้าวที่บ้าน กลางวันก็เอาข้าวมากิน ส่วนรายจ่ายอื่น ๆ ก็มี ค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์ ค่าโทรศัพท์ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายส่วนตัว”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณประไพพร ให้สัมภาษณ์ว่า “มีนะ เพราะได้เงินมาก็หักรายจ่ายไป ที่เหลือก็ให้แม่หมด แม่ก็จะเก็บเอาไว้ให้”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากชุมพรเข้า กรุงเทพมหานคร คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนแรกก็ไม่คิดว่าจะย้ายนะ พอดีที่บ้านชอบให้ทำงานราชการ จะเป็นข้าราชการ หรือลูกจ้างก็ได้ คงเห็นว่าเป็นงานที่มั่นคงหรือมีเกียรติมั่ง ถ้าได้เข้าทำงานในหน่วยงานราชการยิ่งในกรุงเทพมหานครนะ แถวบ้านเขาชอบกัน โชคดีที่ตนเองสอบติดหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง พอบอกที่บ้านดีใจกันมาก เลยตัดสินใจลาออกจากที่เก่า และได้ย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ตอนแรกเข้ามาอยู่กับน้องสาวก่อน เพราะน้องสาวเข้ามาทำงานใน

กรุงเทพมหานครก่อน แต่ตอนนี้ น้องสาวย้ายไปทำงานที่ จังหวัดชลบุรีแล้ว เลยต้องอยู่คนเดียว เข้าห้องอยู่คนเดียว ถ้าสอบไม่ติดก็คงจะไม่ย้ายหรอก อยู่ที่บ้านก็โอเคนะ ไม่ต้องรีบร้อนอะไรมาก ที่บ้านก็ไม่ได้เดือนร้อนอะไร แม่ยังบอกเลยว่า ถ้าสอบไม่ติดก็ไม่ต้องไปทำ ให้หางานทำที่บ้านหรือทำที่เก่าไปก่อน”

คิดว่ากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร ก่อนที่จะเข้ามา คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “คิดว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเจริญนะ แต่ดูน่าย พอดิตนเองไม่ค่อยสนใจเท่าไร ก็เลยรู้สึกเฉย ๆ”

เข้ามากรุงเทพมหานครตอนแรกเป็นอย่างไรบ้าง คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “โชคดีมี น้องสาวเข้ามาก่อนแล้ว แรก ๆ มีน้องสาวอยู่ด้วย ยังมีเพื่อนอยู่ มีอะไรก็คุยกับน้องสาว กว่าน้องสาว จะย้ายไปทำงานที่ จ.ชลบุรี ตนเองก็ปรับตัวได้แล้วละ ”

รายได้กับรายจ่ายเป็นอย่างไรบ้าง เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือไม่ คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็พอมีเก็บนะ มีรายได้มากกว่าอยู่ที่กำแพงเพชร ตกเดือนหนึ่งก็ประมาณ 12,000 บาท เป็นรายได้มาจากเงินเดือนจากการทำงานอย่างเดียว ส่วนรายจ่ายก็จะเป็นพวก ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เดือน ๆ หนึ่งก็ประมาณ 7,000 บาท”

ปัญหาช่วงแรกตอนที่เข้ามากรุงเทพมหานครใหม่ ๆ มีอะไรบ้าง คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปัญหาส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีนะ มีอะไรก็จะถามน้องสาวที่เข้ามาอยู่ก่อน ถ้าจะมีก็คงเป็นเรื่อง ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น มากอยู่เหมือนกัน แต่ก็ยังพออยู่นะ”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง แนวทางการแก้ปัญหาที่เจอตอนแรกเมื่อเข้ามากรุงเทพมหานคร คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องปรับตัว ต้องใช้เวลาเรียนรู้ หาคคนให้คำปรึกษา ”

ได้กลับไปเยี่ยมบ้านบ้างหรือไม่ คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ถ้ามีวันหยุดที่ติดต่อกันก็กลับไปบ้านนะ”

ถ้าเลือกได้อยากเดินทางกลับไปอยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่กรุงเทพมหานครมากกว่า คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเป็นไปได้ก็อยากจะกลับไปทำงานที่บ้านนะ อยากกลับไปอยู่กับแม่”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำใน กรุงเทพมหานคร ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เจอ อยากจะมีข้อเสนออะไรแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ คุณประไพพร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนใหญ่ที่ต้องการนะ คือ ควรจะจัดหาข้อมูลของแหล่งงานที่ต้องการแรงงาน โดยระบุเงินเดือน ตำแหน่ง แผนกของสถานที่ปฏิบัติงานหรือสถานที่สมัครงาน ข้อมูลที่พัก ตามเขต ท้องที่ และสิทธิทั่วไปที่ควรจะได้รับเช่น การรักษาพยาบาล เป็นต้น”

กรณีศึกษาที่ 9 คุณจรัญ : ชาวนา ชาวไร่ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เข้ากรุงเทพมหานครมาเป็นพนักงานดูแลหอพักเอกชน

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณจรัญ ปัจจุบันอายุ 47 ปี เพศชาย สถานภาพสมรส ปัจจุบันมีบุตรชาย 1 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภูมิลำเนาเดิมเกิดที่ ตำบลแหลมประดู่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีอาชีพก่อนย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ คือ ทำไร่ ทำนา รับจ้างก่อสร้าง สถานภาพทางครอบครัวมีฐานะยากจนถึงปานกลาง ปัจจุบันได้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เป็นลูกจ้างผู้ดูแลหอพักเอกชนแห่งหนึ่ง แถวบางพลัด ย่านฝั่งธน โดยปัจจุบันได้อาศัยอยู่ที่หอพักที่ดูแล และเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครเกือบ 5 ปี โดยมีภรรยาและบุตรชายติดตามมาด้วย

คุณจรัญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในตอนที่อยู่ที่บ้านก่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพมหานครตนมีอาชีพรับจ้าง เป็นช่างไม้ รับจ้างก่อสร้าง ทำนา ทำไร่ มีรายได้เฉลี่ยตกต่อเดือนประมาณเดือนละ 8,000 บาท โดยเงินที่ได้ ได้มาจากอาชีพที่ตนเองรับจ้างทำงานต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีความสามารถและกำลังทำแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่างงานในช่วงนั้นมีหรือไม่ งานที่ทำก็แล้วแต่ช่วงไหนมีคนมาว่าจ้าง บางช่วงก็มีบางช่วงก็ไม่มี เอาแน่เอาอนไม่ได้”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณจรัญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “รายจ่ายเดือน ๆ นั้น ก็จะมีค่าใช้จ่ายภายในบ้านทั่วไป ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ของใช้ต่าง ๆ ค่าเทอมลูก เฉลี่ยต่อเดือนก็ประมาณ 6,000 บาท ”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๆ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ มีหรือไม่ คุณจรัญให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ค่อยมีหรอก เพราะเดือนนี้มีเงินเหลือ เดือนหน้าก็ไม่พอใช้ ก็เอาเงินที่เหลือไปใช้เดือนหน้า ใช้เดือนชนเดือน ไม่ค่อยมีเงินเหลือหรอก ต้องใช้จ่ายมาก”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากฉะเชิงเทรา เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร คุณจรัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร เป็นเพราะที่บ้านเกิดปัญหาหน้าท่วมบ่อย ทำไร่ ทำนาก็ไม่ค่อยจะได้ งานก็มีน้อยลง ทำให้ต้องย้ายเข้ามาหางานทำในตอนแรก เข้ามาก็มาหางานทำ งานที่ผมถนัดก็เป็นพวกรับจ้าง พวกช่างไม้ ช่างก่อสร้าง ช่อมแซมแก้ไขบ้าน พวกนี้เป็นงานที่เราถนัดทำตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เข้ามาใหม่ ๆ ก็มารับจ้างทำงานก่อสร้าง อาชีพไม่แน่นอน ทำไปหางานไป เลยมมาได้งานเป็นคนดูแลหอพัก ทั้งดูแล มีปัญหาอะไร ใช้น้ำปั๊วะ ใช้น้ำปั๊วะ ก็ไปซ่อมแซมให้ใช้ได้ อีกอย่างมีที่พักให้พักอยู่ที่หอนี้เลย ทุกวันนี้ก็ยังอาศัยอยู่ อยู่กัน 3 คน มีผม แฟนและก็ลูกชายอีกหนึ่งคน”

ทำไมถึงเลือกกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งหางาน ทำไมไม่เป็นจังหวัดอื่นล่ะครับ คุณจรัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่เลือกกรุงเทพมหานคร เพราะคิดว่ามีโอกาสที่จะหางานทำมากกว่า เพราะเป็นเมืองหลวงมีทางเลือกให้เลือกหลายทาง มีงานเยอะ คงจะมีคนจ้างงานมาก”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกมีปัญหาอะไรบ้าง คุณจรัญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมงานหามาหาไม่อย่างหรอก เพราะผมไม่ได้หางานที่ต้องได้ค่าจ้างเยอะ ๆ เพราะเรารับจ้าง ทำงานก่อสร้าง เป็นช่างซ่อมทั่วไป ซึ่งต้องใช้ฝีมือ ตรงนี้มันก็มีโอกาสได้งาน แต่ปัญหาที่เจอตอนเข้ามาใหม่ ๆ คือ หาที่พักอาศัยอยาก เพราะไม่มีคนรู้จักในกรุงเทพมหานครเลย ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร อาศัยถาม ๆ เขาเอาตรงไหนมีที่พัก ราคาถูกบ้าง ไม่แพง จะพยายามหาใกล้แหล่งงาน”

รายได้กับรายจ่ายที่ทำงานได้เป็นอย่างไรบ้าง พอใช้จ่ายหรือไม่ในแต่ละเดือน คุณจรัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เงินที่ได้ทุกเดือนก็มาจากเงินเดือนที่เป็นคนดูแลหอพัก เดือนหนึ่งก็ได้เกือบ 10,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายตกต่อเดือนก็ประมาณ 8,000 บาท ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ค่าน้ำ ค่าไฟ ที่ต้องออกเอง ไม่เสียค่าห้อง ค่าอาหาร ค่าของใช้ในบ้านทั่วไป ค่าใช้จ่ายของลูกและของภรรยา เดือน ๆ หนึ่งก็ยังพอมีเงินเหลือบ้าง”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ในปัญหาที่เจอในการเข้ามาในกรุงเทพมหานคร คุณจรัญ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่ต้องการอยากให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ คือ ต้องการให้ดูแลผู้ที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครอย่างเช่น จัดให้มีที่พักชั่วคราว แก่ผู้ที่มาจากต่างจังหวัด”

กรณีศึกษาที่ 10 คุณสมนึก : เกษตรกร จังหวัดบุรีรัมย์ เข้ากรุงเทพมหานครมาเป็นพนักงานทาสี โรงงานเฟอร์นิเจอร์ของเอกชน

ข้อมูลของแรงงานย้ายถิ่น คุณสมนึก ปัจจุบันอายุ 60 ปี เพศชาย สถานภาพหย่าร้าง ปัจจุบันมีบุตร 3 คน เป็นชาย 2 คน และ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภูมิลำเนาเดิม ตำบลทะเลเม่นชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีอาชีพก่อนย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร คือ ทำไร่ ทำนา ขายพืชผลทางการเกษตร สถานภาพทางครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ปัจจุบันได้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเป็นลูกจ้างโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ ทำหน้าที่ทาสีเฟอร์นิเจอร์ โรงงานที่ทำอยู่แถวจตุจักร โดยปัจจุบัน ได้อาศัยอยู่แถวลาดพร้าว 23 แขวงจันเกษม เขตจตุจักร

คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก่อนย้ายเข้ามาในกรุงเทพฯ มีอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกผักประเภทผักสวนครัว มีรายได้เฉลี่ยตกต่อเดือนประมาณเดือนละ 4,000 บาท โดยเงินที่ได้ ก็มาจากการขายพืชผลทางการเกษตร ดอกผลที่ได้ก็ต้องอาศัยสภาพดิน ฟ้า อากาศ และน้ำ หน้ำไหน เดือนไหนน้ำดี ดินดี ก็ได้ผลผลิตมาก หน้ำไหน ฤดูไหนไม่มีน้ำ แห้งแล้ง ผลผลิตที่ได้ก็น้อยลง”

ส่วนรายจ่ายที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนนั้น เพียงพอหรือไม่ คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เดือน ๗ หนึ่งมีรายจ่ายเกือบ 3,000-3,500 บาทต่อเดือน ก็จะเป็นพวก ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียนของลูก ๗ ค่าเดินทางต่าง ๗ ส่วนใหญ่ก็หนักที่ค่าใช้จ่ายภายในบ้านทั่วไปมากกว่า”

ค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ๗ เช่น เงินออม หรือลงทุนในการซื้อสินทรัพย์อื่น ๗ มีหรือไม่ คุณจรัญให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มีหรอกครับ เพราะเดือน ๗ หนึ่งแถบจะไม่มี บางเดือนเป็นแบบ เดือนชนเดือน บางเดือนก็ไม่พอใช้ ต้องกู้เงินเขามาใช้ เดือนไหนราคาของที่ปลูกไว้มันดี ก็ได้เงินดีหน่อย เดือนไหนราคาตก ผลผลิตมีน้อย แผลงลงที่ไร่บ้าง ขาดทุนก็มี”

สาเหตุของการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ทำไมถึงต้องย้ายถิ่นจากจังหวัดบุรีรัมย์ เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เหตุผลที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครเป็นเพราะที่บ้านไม่มีงานทำ การทำไร่ ทำนา ได้เงินไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายที่บ้านมีต้องหลายชีวิต หลายปากท้อง ลูกก็ 3 คน ต้องกินต้องใช้ ต้องเรียน”

ทำไมถึงเลือกกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งหางาน ทำไมไม่เป็นจังหวัดอื่นล่ะครับ คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่เลือกกรุงเทพมหานครเพราะคิดว่าเมืองหลวง น่าจะมีโอกาสในการหารายได้มากกว่า มีแหล่งงานมากกว่า เพราะมีคนเยอะ มีสถานที่ทำงานมาก คิดว่าน่าจะมีโอกาสที่จะหางานทำได้มากกว่า อยู่ที่บ้าน”

แนวทางการแก้ปัญหาหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง เข้ามากรุงเทพมหานคร ตอนแรกมีปัญหาอะไรบ้าง คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปัญหาแรกที่เจอคือ ไม่มีที่อยู่อย่างถาวร ต้องย้ายตามงานไปเรื่อย ๆ เพราะ ผมรับจ้างทั่วไป ตอนแรกที่เข้าในช่วงแรก ๆ เลยคือ ไปอาศัยวัดอยู่อยู่กับหลวงพี่ (พี่ชายมาบวชอยู่วัดที่กรุงเทพมหานครอยู่สักพักหนึ่ง พอได้งานก็เลยย้ายไปอยู่เองข้างนอกใกล้ ๆ กับแหล่งงาน จนมาอยู่ที่อยู่เป็นหลักแหล่งก็ตอนที่ทำงานเป็นช่างสีโรงงานเฟอร์นิเจอร์นี่ล่ะครับ ถ้าถามว่าจะแก้ไขอย่างไร คือ ต้องหาที่อยู่อาศัยให้ได้ แต่อย่างไรก็ยังเป็นแบบการเช่าเขาอยู่ดี”

รายได้กับรายจ่ายที่ทำงานได้เป็นอย่างไรบ้าง พอใช้จ่ายหรือไม่ในแต่ละเดือน คุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เงินที่ได้ทุกเดือนก็ตกประมาณ 9,000 บาท มาจากเงินเดือนที่ทำงานที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์กับรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั่วไป ตามกำลังที่ตนพอทำได้ เดือนไหนทำได้มากก็ได้เกือบหมื่น ส่วนค่าใช้จ่ายตกต่อเดือนก็ประมาณ 8,000 บาท ส่วนใหญ่ก็จะเป็น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ค่าของใช้ในบ้านทั่วไป เพราะไม่ได้อยู่คนเดียวมีลูกอยู่ด้วยอีก 2 คน มันก็เลยมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น แต่โชคดีที่ลูก ๆ หางานพิเศษทำไปด้วย ก็ช่วยแบ่งเบาภาระได้บ้าง”

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลืออะไรบ้าง ในปัญหาที่เจอในการเข้ามาในกรุงเทพมหานครคุณสมนึก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่ต้องการอยากให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ คือ อยากให้ช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัย เช่น น่าจะให้มีการเช่าซื้อที่อยู่อาศัยในราคาถูก และให้มีเพียงพอต่อความต้องการ”

ภาคผนวก ง
การประมวลผลข้อมูลตัวแปร

Regression

Variables Entered/Removed(a)

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	EA	.	Stepwise (Criteria: Probability -of-F-to- enter <= .050, Probability -of-F-to- remove >= .100).

a Dependent Variable: ML

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.605(a)	.366	.303	6.17775

a Predictors: (Constant), EA

ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	220.722	1	220.722	5.783	.037(a)
	Residual	381.646	10	38.165		
	Total	602.368	11			

a Predictors: (Constant), EA

b Dependent Variable: ML

Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	Constant	245.372	58.412		4.201	.002
	EA	-1.398	.581	-.605	-2.405	.037

a Dependent Variable: ML

Excluded Variables(b)

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	G1	-.062(a)	-.140	.892	-.047	.362
	G2	-.150(a)	-.337	.744	-.112	.351
	G3	.066(a)	.246	.811	.082	.966
	W	.553(a)	1.931	.086	.541	.606
	C	.283(a)	1.015	.337	.320	.810
	I	.243(a)	.942	.371	.300	.964
	X	.213(a)	.527	.611	.173	.417
	RMA	.172(a)	.531	.608	.174	.651
	POP	.426(a)	1.383	.200	.419	.611
	LC	-.153(a)	-.467	.652	-.154	.644
	PE1	-.011(a)	-.032	.975	-.011	.575
	PE2	.072(a)	.257	.803	.085	.887
	PE3	-.242(a)	-.628	.545	-.205	.456
	PE4	.233(a)	.839	.423	.269	.844

a Predictors in the Model: (Constant), EA

b Dependent Variable: ML

ประวัติผู้ศึกษาวิจัย

ชื่อ นายชุมพล รอดแจ่ม

วุฒิการศึกษา

บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะบัญชี
 วิทยาลัยราชพฤกษ์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546 เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูล บริษัท โกลเด้นครีม จำกัด
 พ.ศ. 2547-2548 นักวิชาการเงินและบัญชี งานคลัง คณะแพทยศาสตร์ศิริราช
 พยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
 พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะบัญชี วิทยาลัยราชพฤกษ์

ประสบการณ์การทำงาน

ด้านการสอน

1. อาจารย์พิเศษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2. อาจารย์พิเศษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. อาจารย์พิเศษ สถาบันการโรงแรมและการท่องเที่ยว มาทาน่า จ.นนทบุรี

การเป็นวิทยากร

1. วิทยากรบรรยายหัวข้อ “การทำงานเป็นทีม” วันที่ 27-28 กันยายน 2553 บริษัท กรีน
 รับเบอร์ เมนู แพคทอรี่ (ประเทศไทย) จำกัด

2. วิทยากรบรรยายหัวข้อ “โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร เทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์และแรงจูงใจในการทำงาน” โรงเรียน ดาวนายร้อย จ.สงขลา วันที่ 16-17 พฤษภาคม 2553
3. วิทยากรบรรยายหัวข้อ “หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ Leader to success” ฝ่าย ขยายงานภูมิภาค 53 บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด
4. วิทยากรบรรยายหัวข้อ “กระบวนการสหกิจศึกษา” ให้กับ คณาจารย์มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา วันที่ 21-23 เมษายน 2553

ผลงานทางวิชาการ

1. บทความวิชาการเรื่อง “การเพิ่มทุนมนุษย์ : การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคน” ตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารวิชาการ วิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีที่ 1 เล่มที่ 1 เม.ย.-ก.ย. 2552
2. บทความวิชาการเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานสหกิจศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ จังหวัดนนทบุรี” ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของ สมาคมสหกิจศึกษาไทย
3. วิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น” ได้รับเงินทุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปี พ.ศ. 2552
4. โครงการวิจัย “การเพิ่มขีดความสามารถสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสร้างเสริม สุขภาพ” (วิจัยร่วม) โดยได้รับทุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปี พ.ศ. 2553